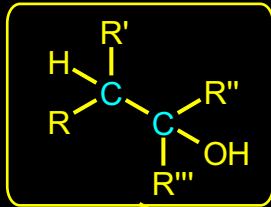

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

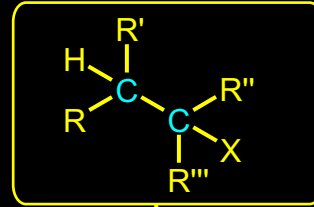
A.

KISELO-KATALIZOVANA
DEHIDRATACIJA ALKOHOLA

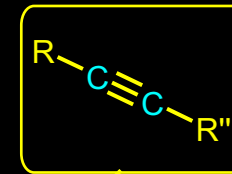
B.

BAZNO-KATALIZOVANO
DEHIDROHALOGENOVANJE
HALOGENALKANA

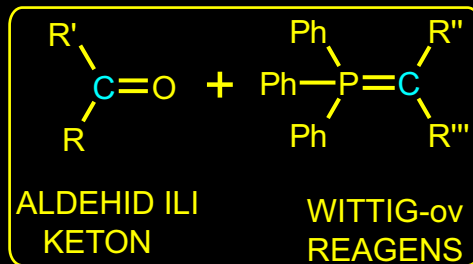

C.

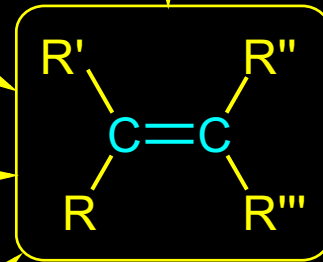

PARCIJALNA REDUKCIJA $\text{C}\equiv\text{C}$
VEZE - POSTAJU *cis* ILI *trans*
ALKENI

F.

WITTIG-ova
REAKCIJA

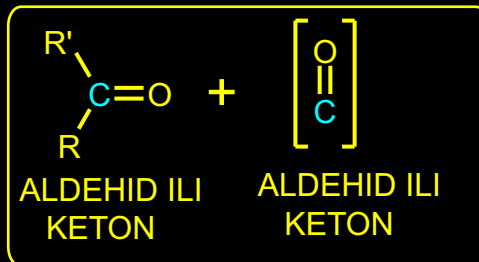
$\text{R}, \text{R}', \text{R}'', \text{R}''' = \text{H}, \text{C}$

KONDENZACIJA PO KNOEVENAGEL-u
(POSTAJE $\text{C}=\text{C}$ VEZA KONJUGOVANA
SA COOH , COOR ILI CN GRUPAMA)

D.

E.

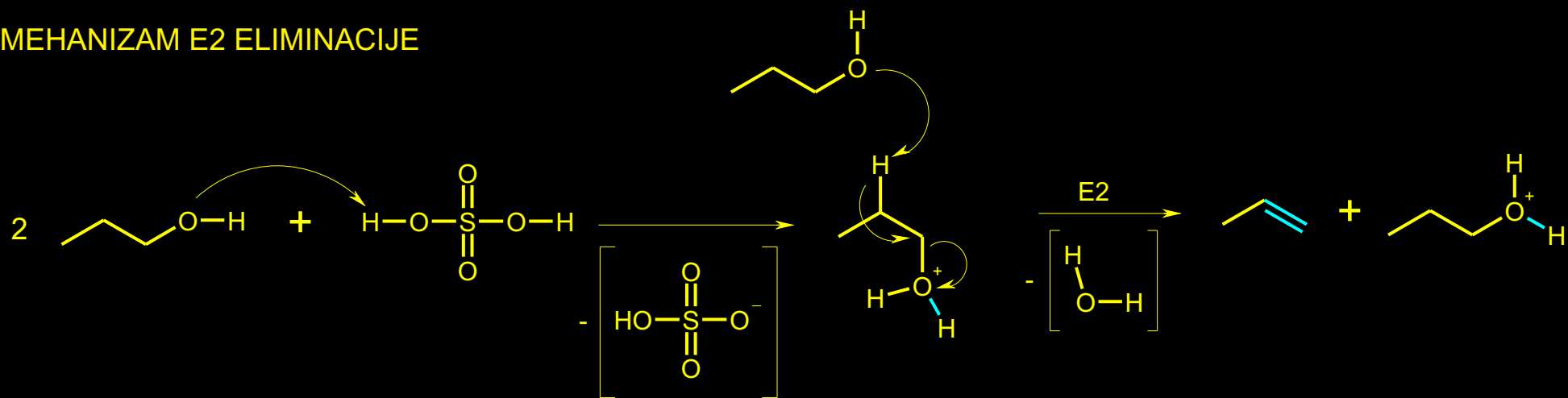

ALDOLNA KONDENZACIJA
(POSTAJE $\text{C}=\text{C}$ VEZA
KONJUGOVANA SA $\text{C}=\text{O}$
GRUPOM)

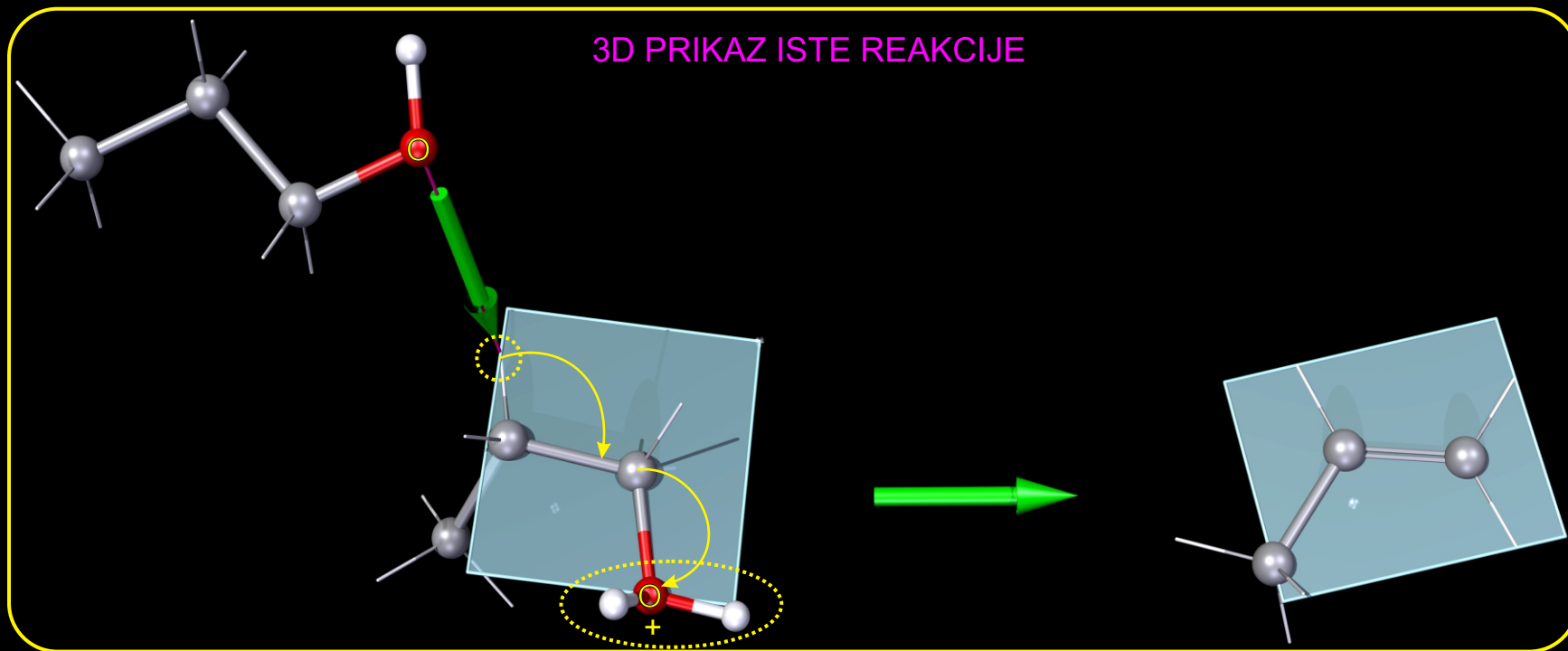
VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

A. KISELO-KATALIZOVANE DEHIDRATACIJE ALKOHOLA (TAKOĐE PRIKAZANE KOD REAKCIJA ALKOHOLA)

MEHANIZAM E2 ELIMINACIJE

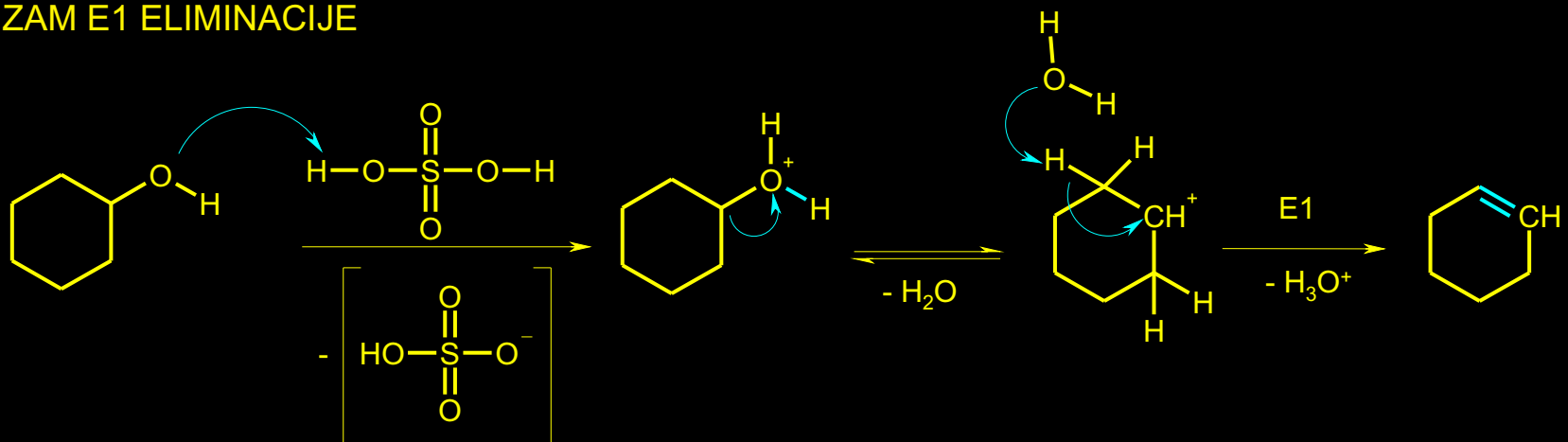
3D PRIKAZ ISTE REAKCIJE

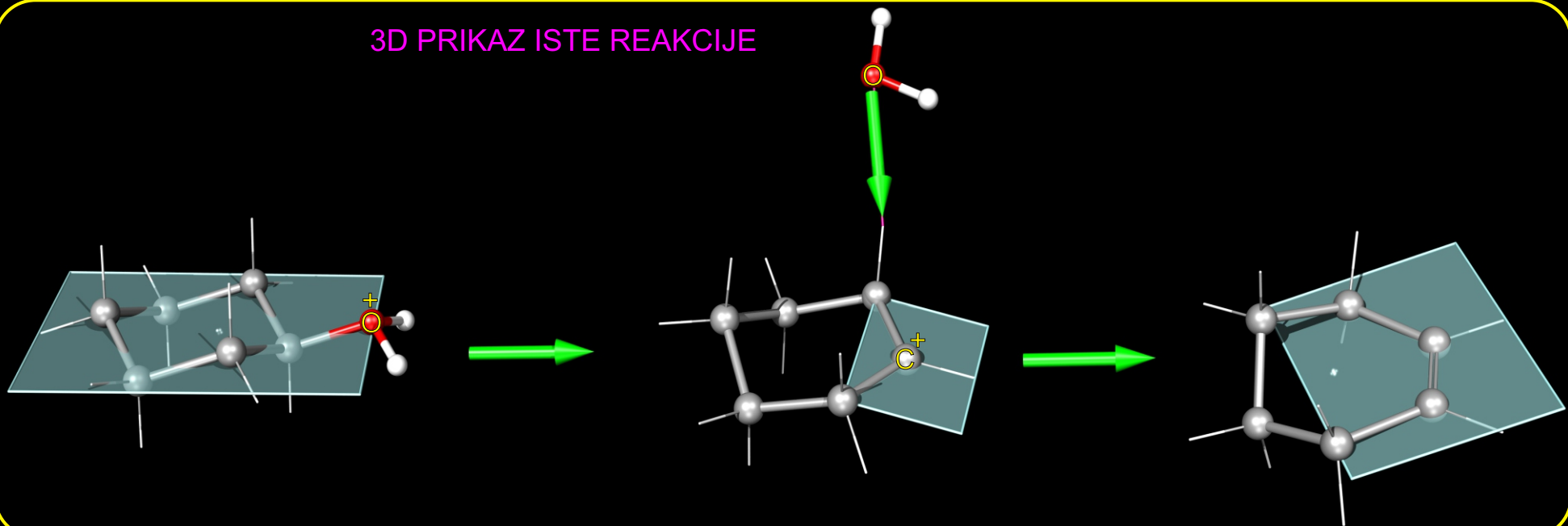
VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

A. KISELO-KATALIZOVANE DEHIDRATACIJE ALKOHOLA

MEHANIZAM E1 ELIMINACIJE

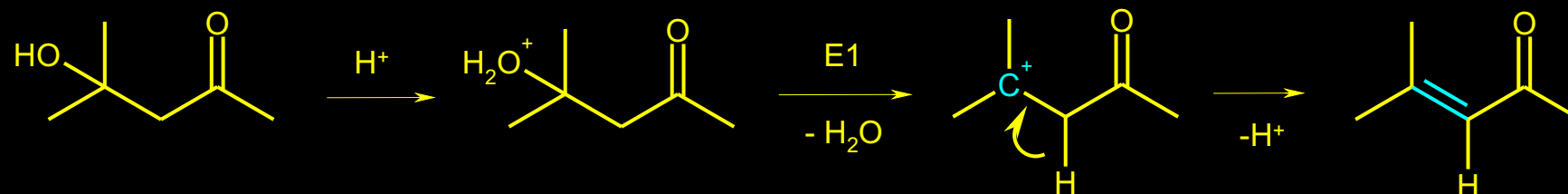
3D PRIKAZ ISTE REAKCIJE

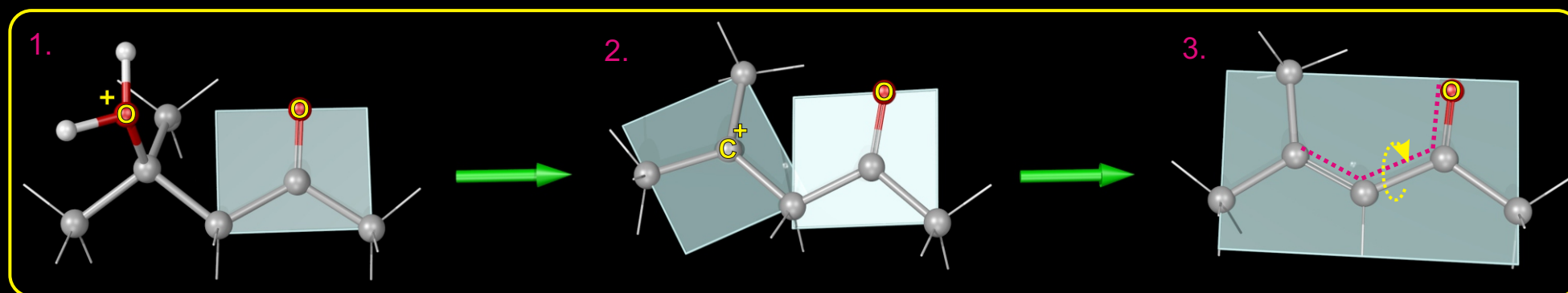
VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

A. KISELO-KATALIZOVANE DEHIDRATACIJE ALKOHOLA

PRIMERI: POSTAJANJE KONJUGOVANOG KETONA IZ β -HIDROKSI KETONA

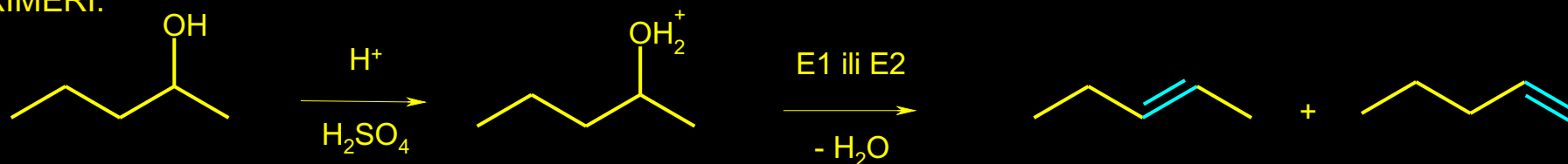

3D PRIKAZ ISTE REAKCIJE

ISPREKIDANA CRVENA LINIJA UKAZUJE NA KONJUGACIJU (tj. DELOKALIZACIJU π ELEKTRONA) C=C VEZE I KARBONILNE GRUPE (C=O). KAO POSLEDICA KONJUGACIJE, C=C I C=O VEZE LEŽE U ISTOJ RAVNI, IAKO JE ROTACIJA OKO JEDNOSTRUKKE C-C VEZE MOGUĆA (POLUKRUŽNA STRELICA).

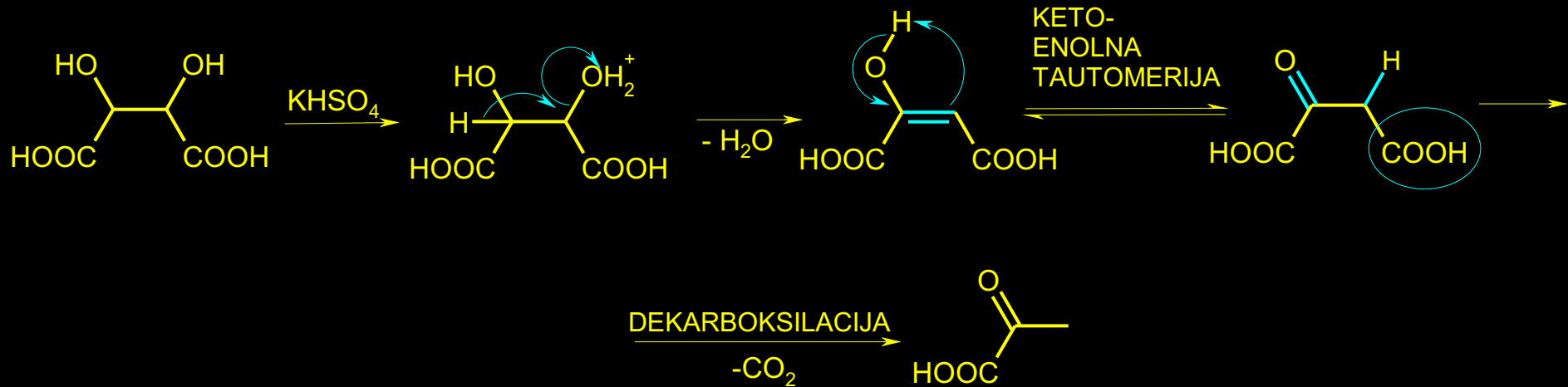
PRIMERI:

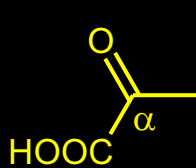
VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

A. KISELO-KATALIZOVANE DEHIDRATACIJE ALKOHOLA

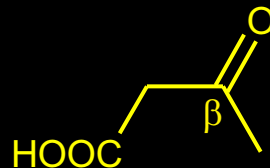
PRIMERI: POSTAJANJE PIROGROŽĐANE KISELINE DEHIDRATACIJOM VINSKE KISELINE

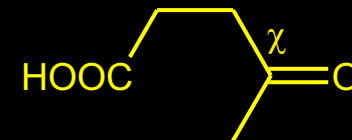
PRIMEDBA: DO DEKARBOKSILACIJE DOLAZI USLED POSTAJANJA β -KETO KISELINE KOJA JE TERMODINAMIČKI NESTABILNA I SPONTANO PODLEŽE DEKARBOKSILACIJI (α -KETO-KISELINE I γ -KETO-KISELINE SU STABILNE I NE PODLEŽU DEKARBOKSILACIJI)

α -KETO-KISELINA,
STABILNA, NE
RASPADA SE

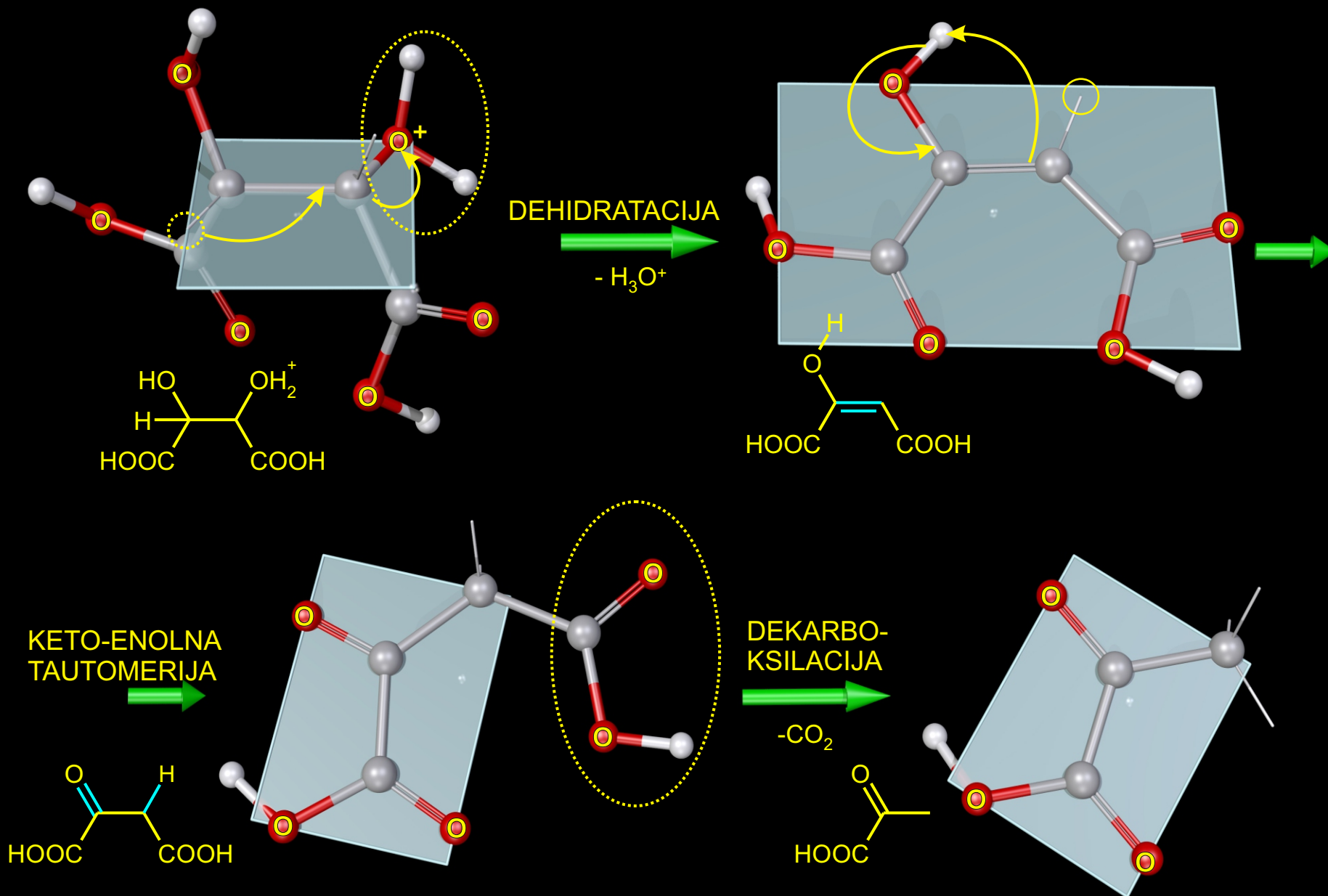
β -KETO-KISELINA,
NESTABILNA,
RASPADA SE

γ -KETO-KISELINA,
STABILNA, NE
RASPADA SE

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

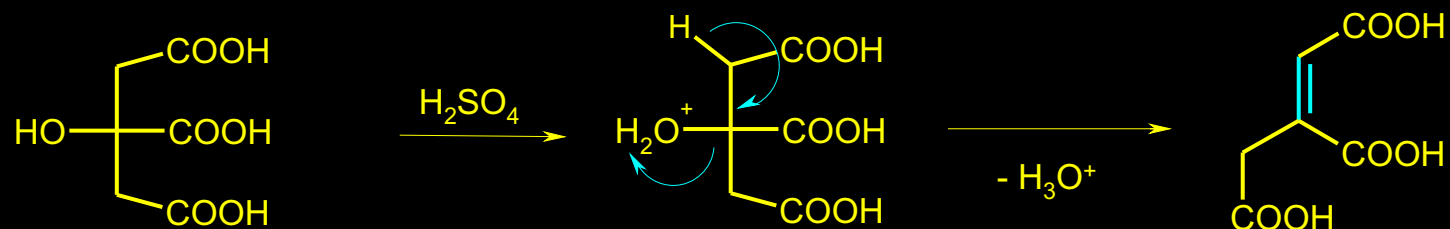
A. 3D PRIKAZ REAKCIJE SA PRETHODNE STRANE: POSTAJANJE PIROGROŽĐANA KIS. IZ VINSKE K.

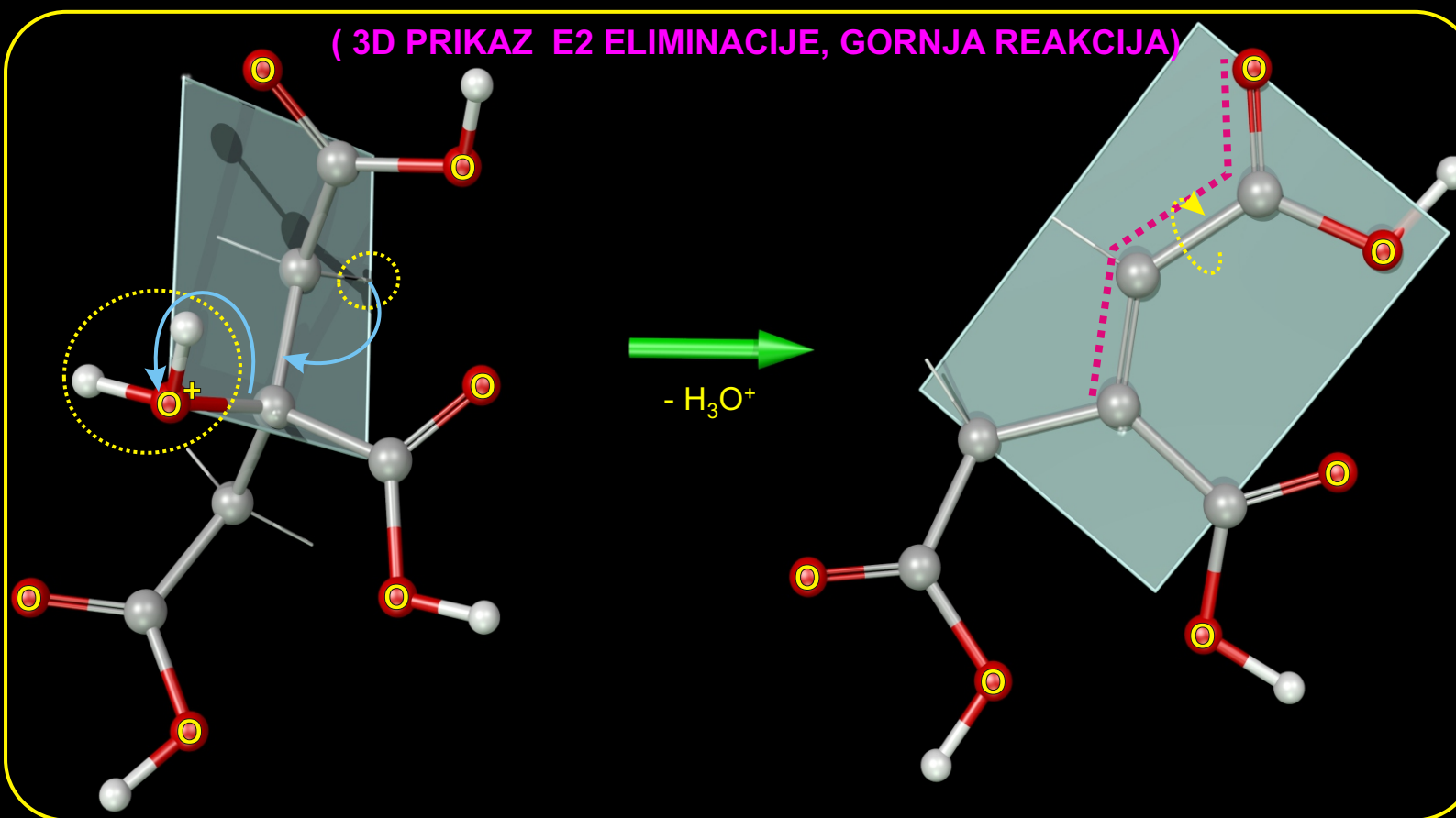
VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

A. KISELO-KATALIZOVANE DEHIDRATACIJE ALKOHOLA

PRIMERI: POSTAJANJE CITRAKONSKE KISELINE DEHIDRATACIJOM LIMUNSKÉ KISELINE

(3D PRIKAZ E2 ELIMINACIJE, GORNJA REAKCIJA)

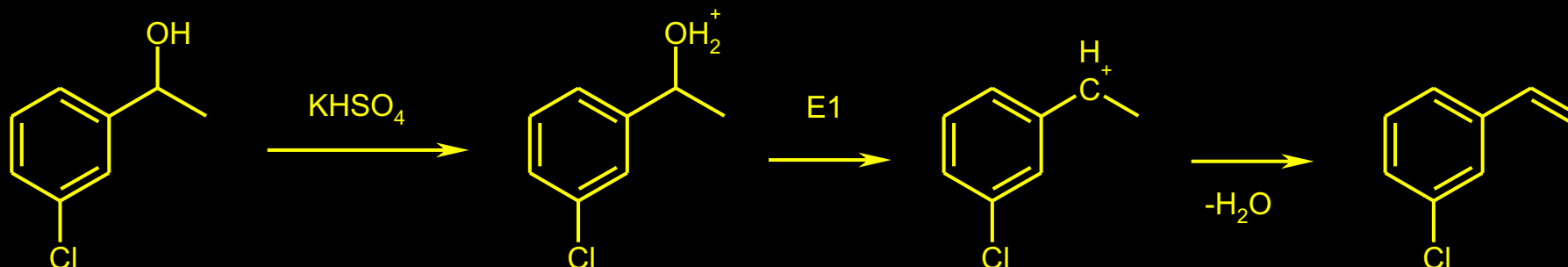

ISPREKIDANA CRVENA LINIJA UKAZUJE NA KONJUGACIJU C=C I C=O VEZE. KAO POSLEDICA KONJUGACIJE, C=C I C=O VEZE LEŽE U ISTOJ RAVNI, IAKO JE ROTACIJA OKO JEDNOSTRUKÉ C-C VEZE MOGUĆA (POLUKRUŽNA STRELICA).

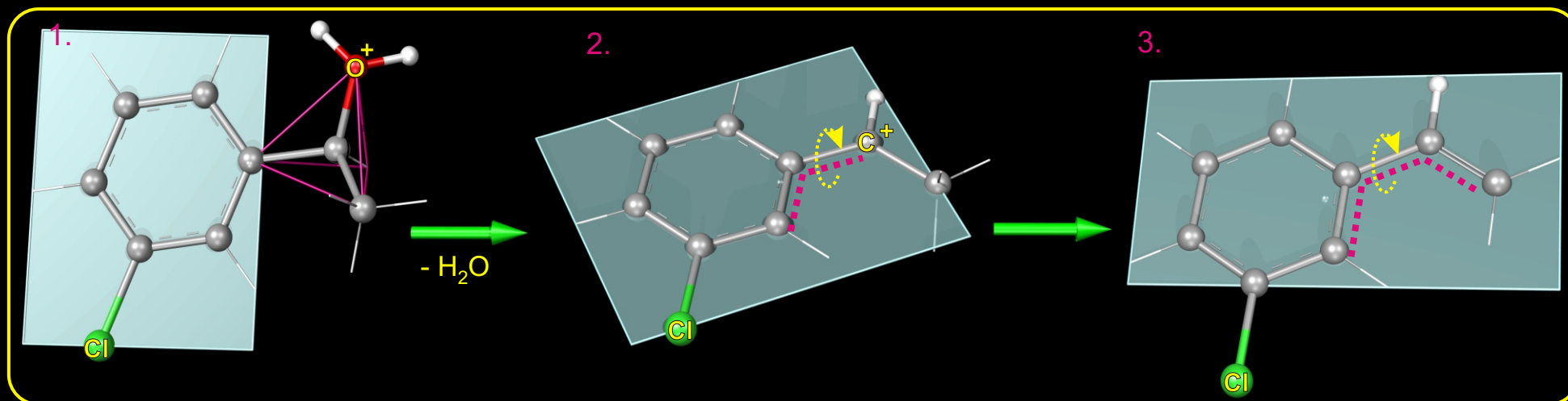
VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

A. KISELO-KATALIZOVANE DEHIDRATACIJE ALKOHOLA, E1.

PRIMERI: DEHIDRATACIJA BENZILNIH ALKOHOLA; POSTAJANJE 3-HLOR-VINIL-BENZENA

(3D PRIKAZ POSTAJANJE I E1 ELIMINACIJE KARBOKATJONA)

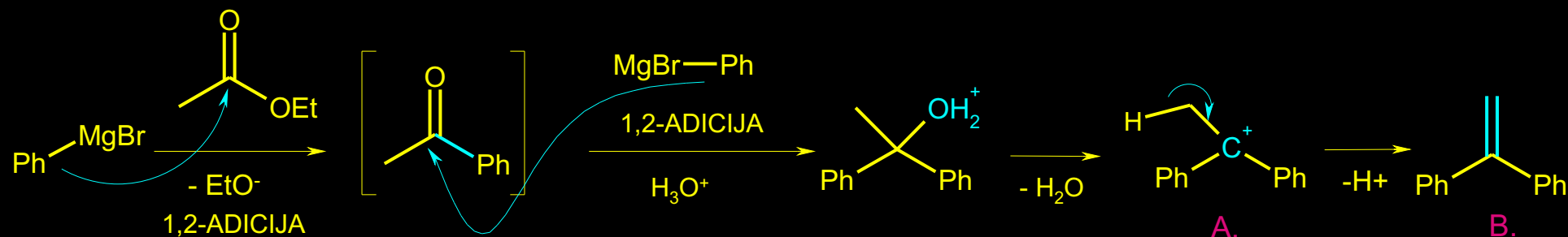
ISPREKIDANA CRVENA LINIJA UKAZUJE NA KONJUGACIJU (DELOKALIZACIJU π ELEKTRONA) KARBOKATJONA I BENZENOVOG PRSTENA, STRUKTURA 2. TAKOĐE, KONJUGACIJA POSTOJI I IZMEĐU $\text{C}=\text{C}$ VEZE I BENZENOVOG PRSTENA, STRUKTURA 3. KAO POSLEDICA KONJUGACIJE, $\text{C}=\text{C}$ VEZA I BENZENOV PRSTEN LEŽE U ISTOJ RAVNI, IAKO JE ROTACIJA OKO JEDNOSTRUGE $\text{C}-\text{C}$ VEZE MOGUĆA (POLUKRUŽNA STRELICA).

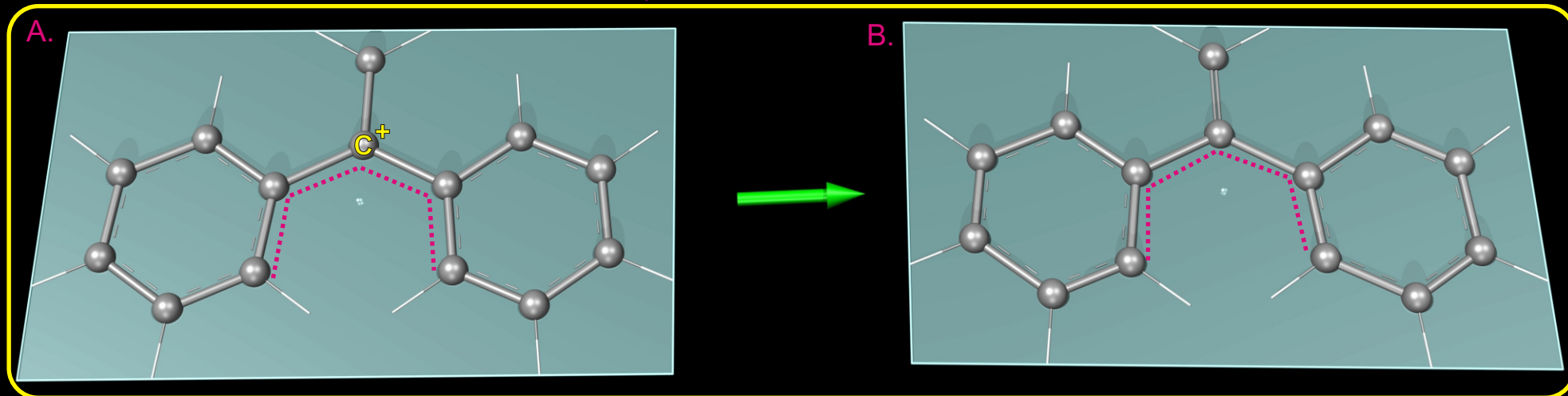
VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

A. KISELO-KATALIZOVANE DEHIDRATACIJE ALKOHOLA

PRIMERI: DEHIDRATACIJA DIBENZILNOG ALKOHOLA;

(3D PRIKAZ E1 ELIMINACIJE KARBOKATJONA; ISPREKIDANE LINIJE POKAZUJU DELOKALIZACIJU π -ELEKTRONA)

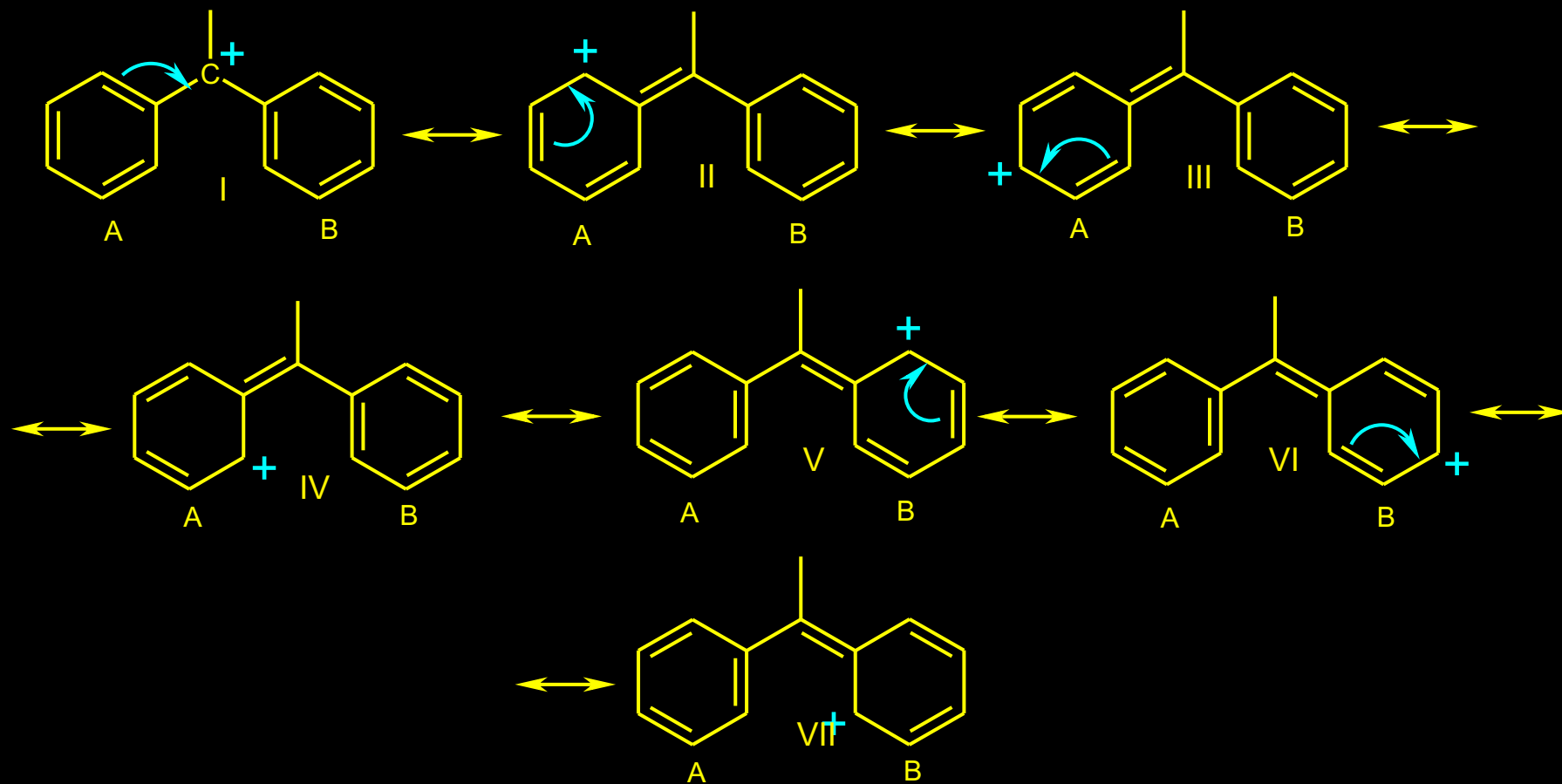

ISPREKIDANA CRVENA LINIJA UKAZUJE NA KONJUGACIJU (DELOKALIZACIJU π ELEKTRONA) KARBOKATJONA I BENZENOVIH PRSTENOVA, STRUKTURA A. TAKOĐE, KONJUGACIJA POSTOJI I IZMEĐU C=C VEZE I BENZENOVIH PRSTENOVA, STRUKTURA B.

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

A. KISELO-KATALIZOVANE DEHIDRATACIJE ALKOHOLA

STRUKTURA DIBENZILNOG KARBOKATJONA PRIKAZANA METODOM REZONANCE; SVE KANONSKE STRUKTURE (I - VII) SU "IMAGINARNE", tj. NE POSTOJE FIZIČKI KAO TAKVE. SVRHA KANONSKIH STRUKTURA JE DA PRIKAŽU DELOKALIZACIJU π ELEKTRONSKOG SISTEMA PREKO TRI ILI VIŠE JEZGARA. U KONKRETNOM PRIMERU, 12 π ELEKTRONA DELOKALIZOVANO JE PREKO 13 C ATOMA, PRI ČEMU JE NAJMANJA GUSTINA ELEKTRONA TAMO GDE SE NALAZE + ŠARŽE (U o I p POLOŽAJIMA). PRIBLIŽNO REALNA STRUKTURA KARBOKATJONA JE ZBIR 7 PRIKAZANIH KANONSKIH STRUKTURA

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

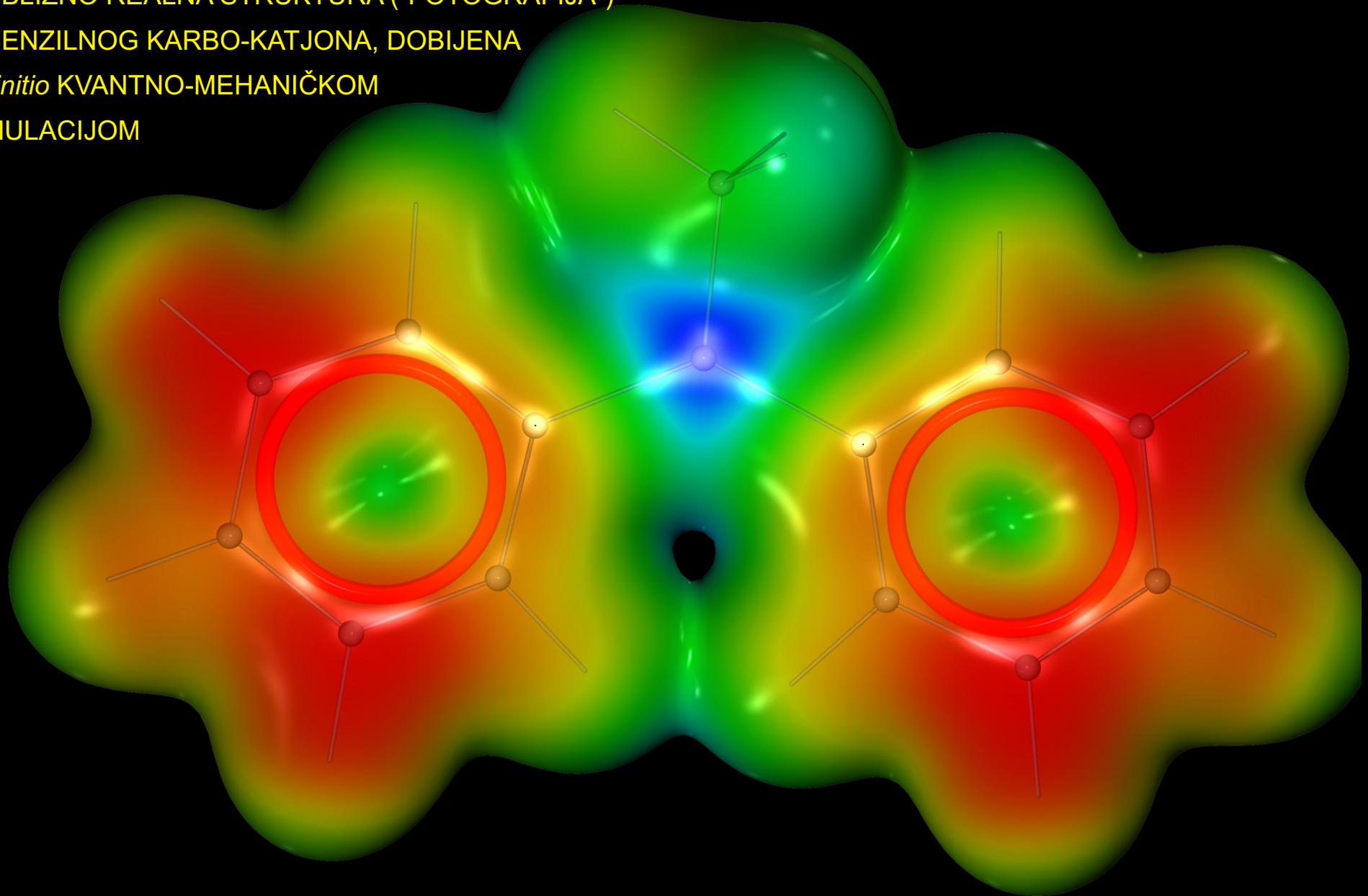
A. KISELO-KATALIZOVANE DEHIDRATACIJE ALKOHOLA

PRIBLIŽNO REALNA STRUKTURA ("FOTOGRAFIJA")

DIBENZILNOG KARBO-KATJONA, DOBIJENA

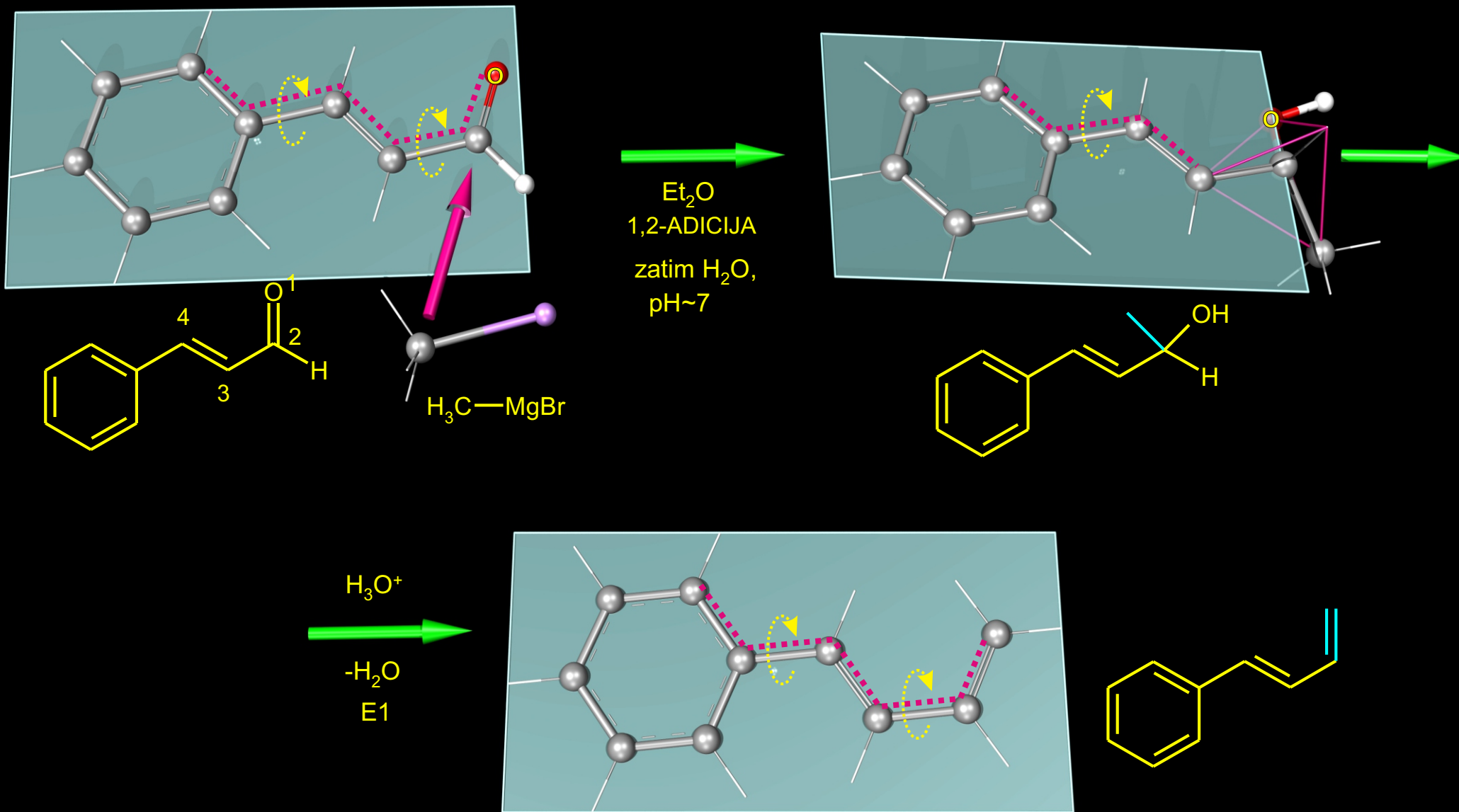
ab initio KVANTNO-MEHANIČKOM

SIMULACIJOM

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

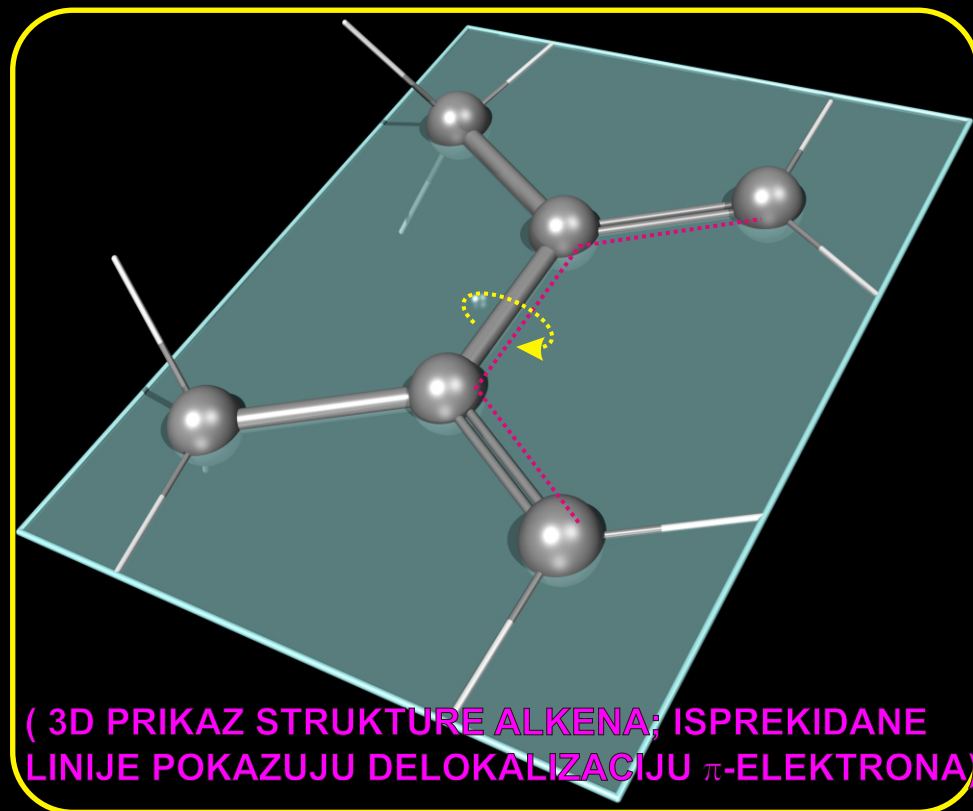
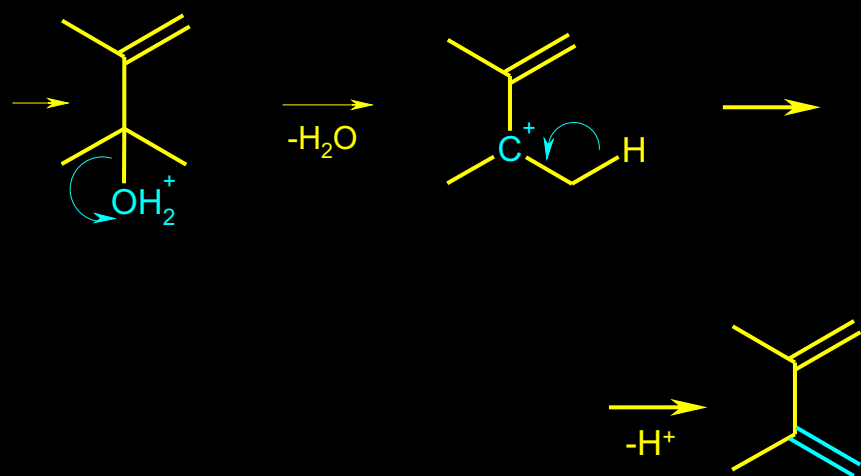
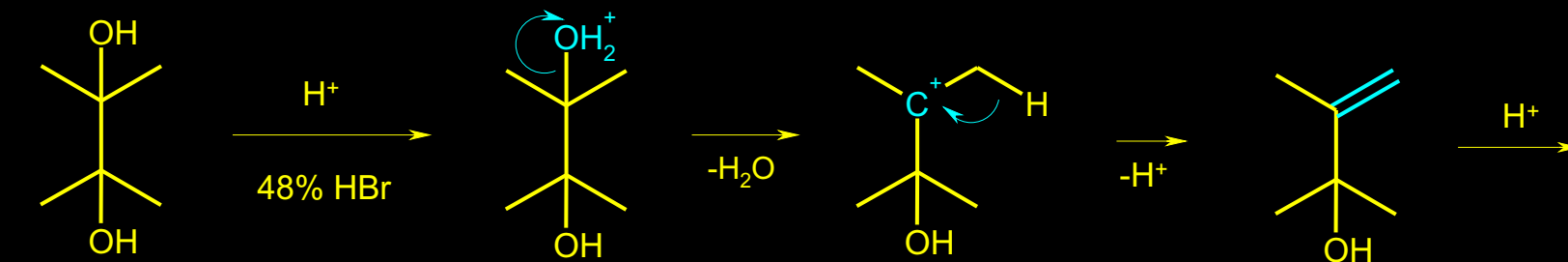
A. KISELO-KATALIZOVANE DEHIDRATACIJE ALKOHOLA - 3D PRIKAZ (isprekidane linije prikazuju delokalizacijz π -elektrona)

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

A. KISELO-KATALIZOVANE DEHIDRATACIJE ALKOHOLA

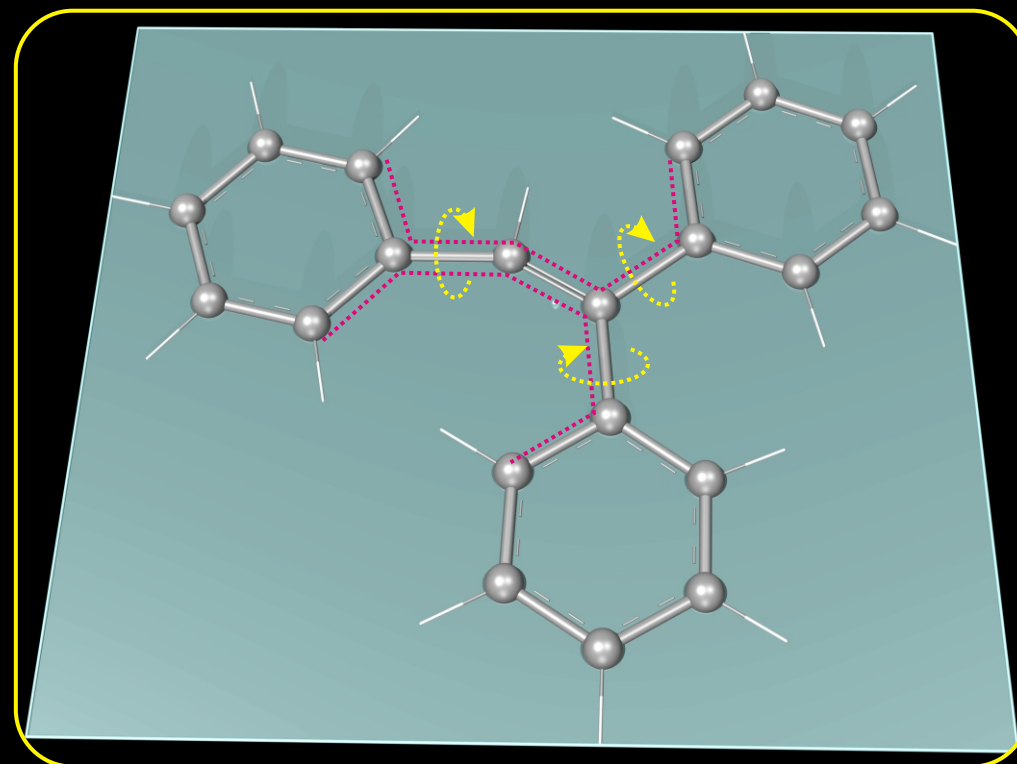
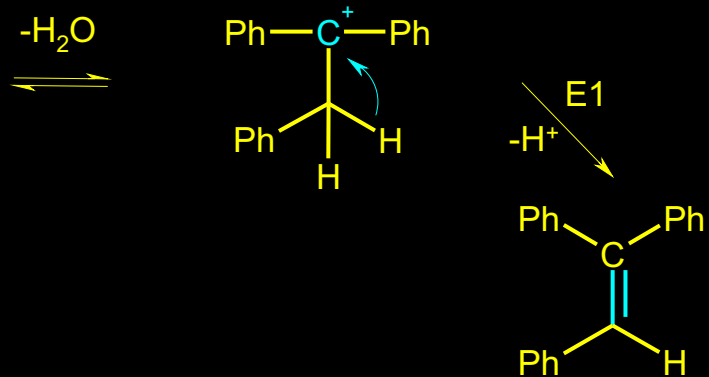
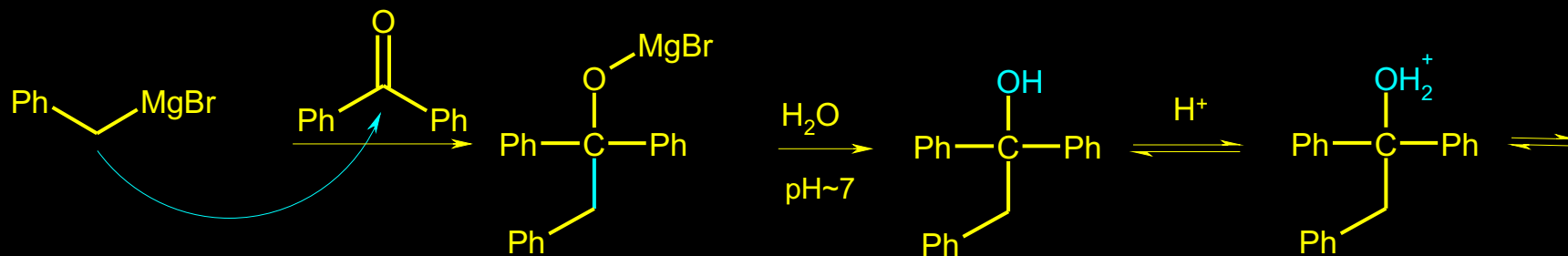
PRIMERI: DVOSTRUKA DEHIDRATACIJA 1,2 DIOLA (VICINALNOG DIOLA); POSTAJANJE BUTADIENSKOG SISTEMA

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

A. KISELO-KATALIZOVANE DEHIDRATACIJE ALKOHOLA

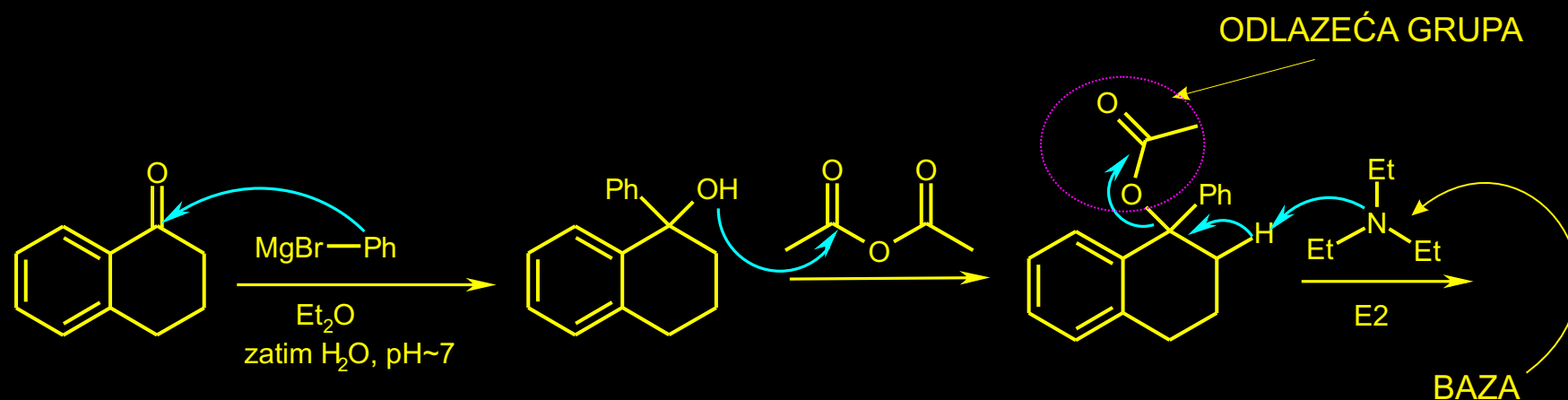
PRIMERI: DEHIDRATACIJA DIBENZILNOG ALKOHOLA;

(3D PRIKAZ STRUKTURE ALKENA; ISPREKIDANE LINIJE POKAZUJU DELOKALIZACIJU π -ELEKTRONA)

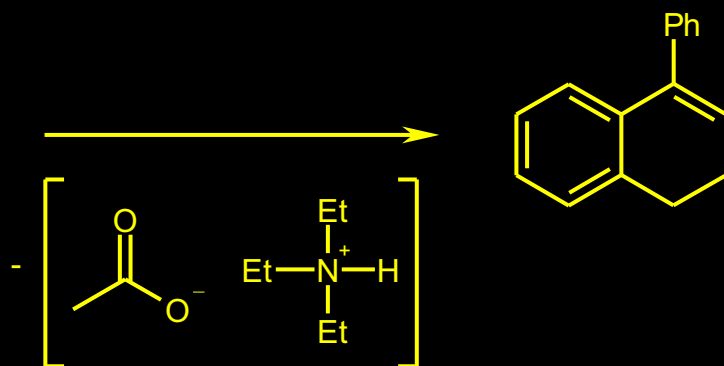
VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

A. BAZNO-KATALIZOVANE DEHIDRATACIJE ALKOHOLA PREKO ESTARSKIH DERIVATA (ACETATA I DR).

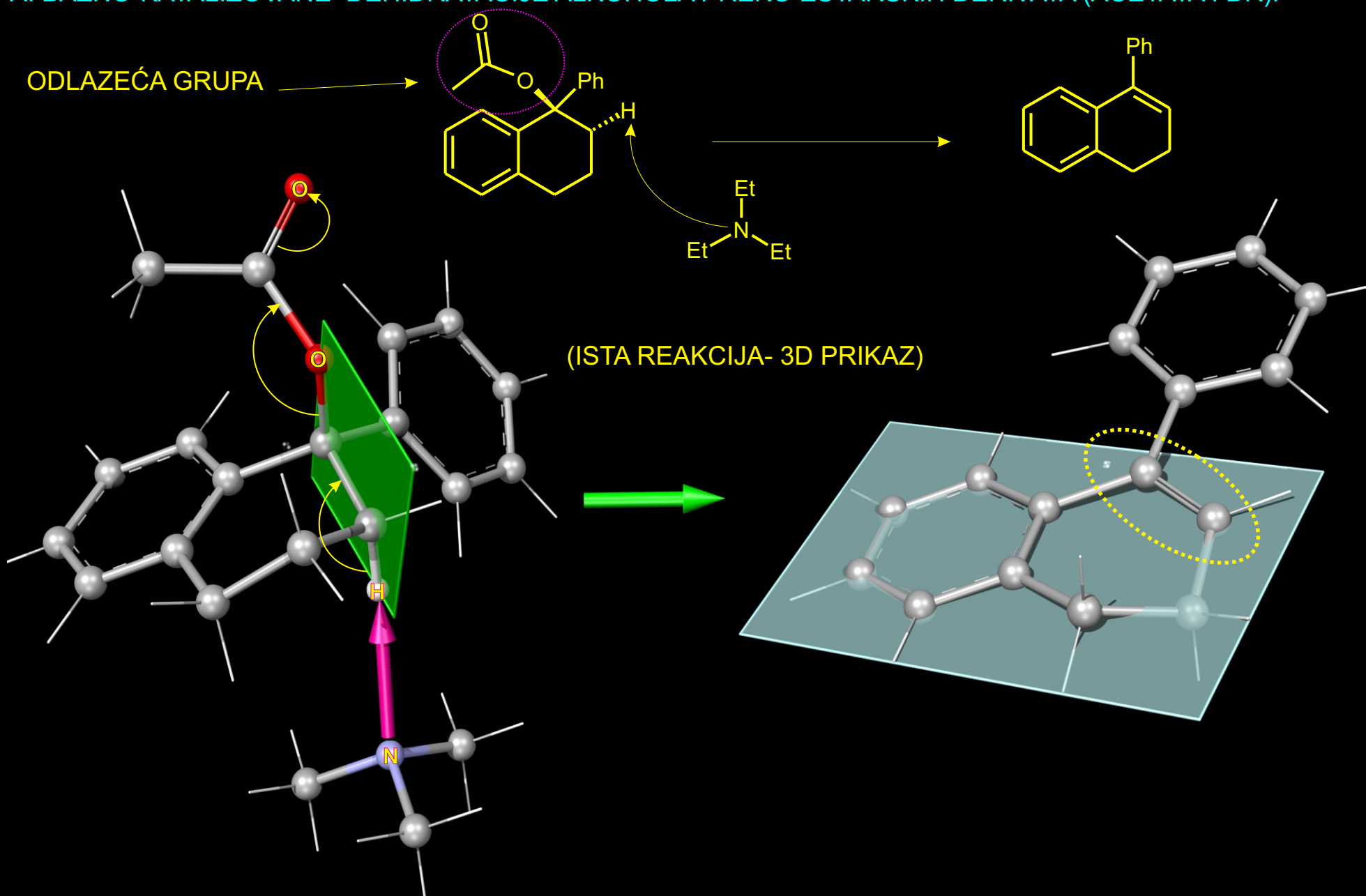
ADICIJA ORGANO-MAGNEZIJUMOVOG
JEDINJENJA NA KARBONILNU GRUPU
KETONA: POSTAJE ALKOHOL

KONVERZIJA ALKOHOLA U ESTAR
DEJSTVOM ANHIDRIDE SIRĆETNE K.

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

A. BAZNO-KATALIZOVANE DEHIDRATACIJE ALKOHOLA PREKO ESTARSKIH DERIVATA (ACETATA I DR).

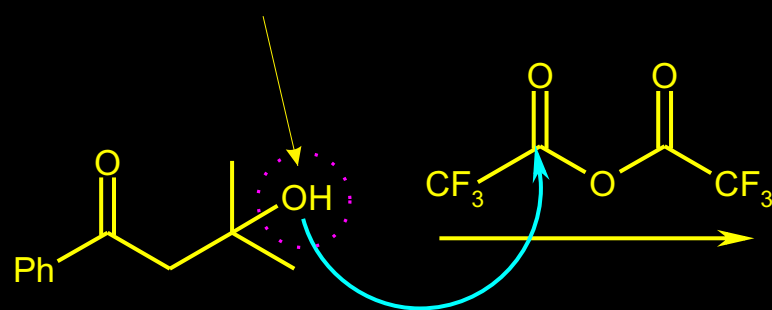

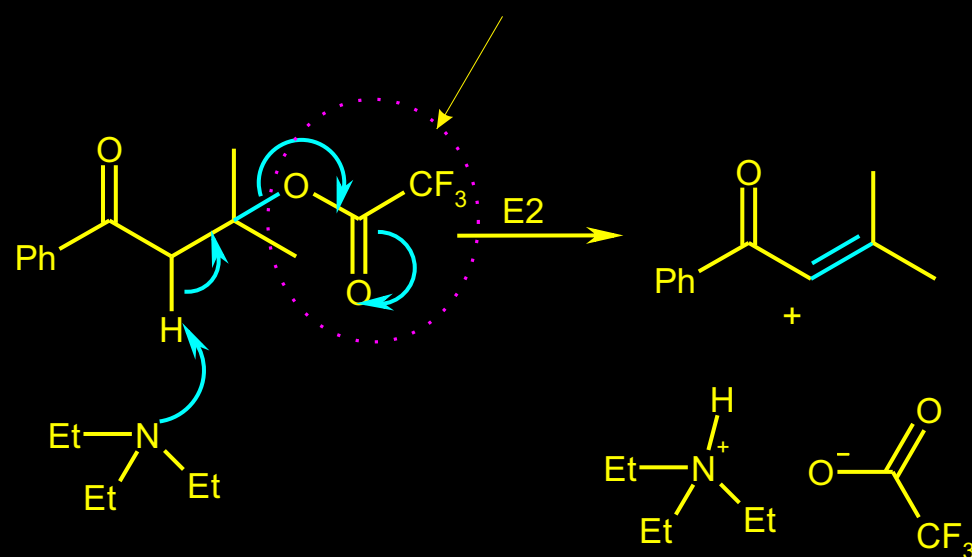
VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

A. BAZNO-KATALIZOVANE DEHIDRATACIJE ALKOHOLA PREKO ESTARSKIH DERIVATA (ACETATA I DR).

NIJE ODLAZEĆA GRUPA

JESTE ODLAZEĆA GRUPA

PRIMEDBA: HIDROKSILNA GRUPA NIJE DOBRA ODLAZEĆA GRUPA

PRI E2 ELIMINACIJAMA. STOGA SE PRVO PREVODI U BOLJU ODLAZEĆU GRUPU,

TAKO ŠTO SE ESTERIFIKUJE DEJSTVOM ANHIDRIDA TRIFLUOR-SIRĆETNE

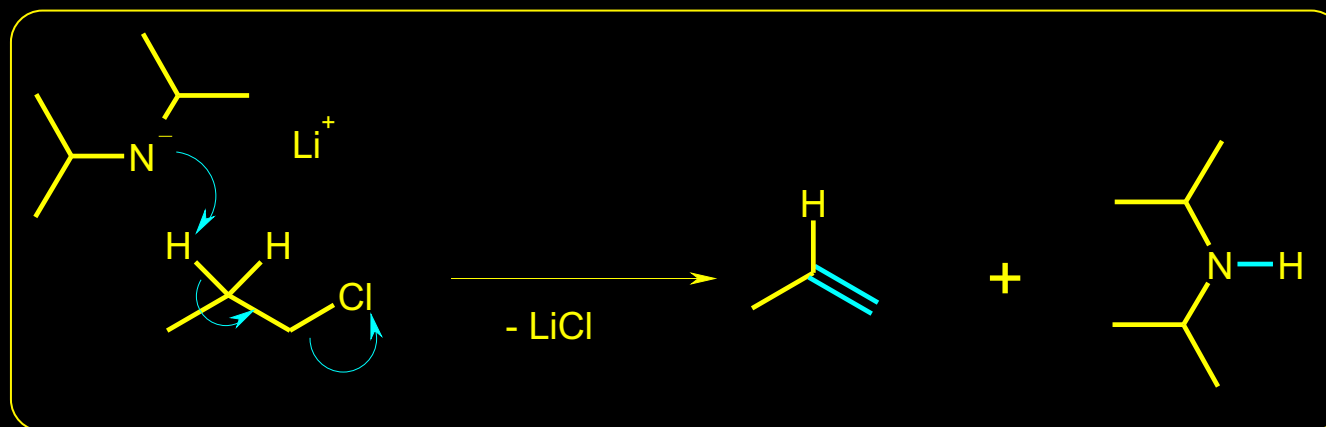
KISELINE. POSTALA ESTRSKA FUNKCIA SADA SE PONAŠA KAO ODLAZEĆA

GRUPA PRI E2 ELIMINACIJAMA (ANALOGNO HALOGENU)

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA - DEHIDROHALOGENOVANJE

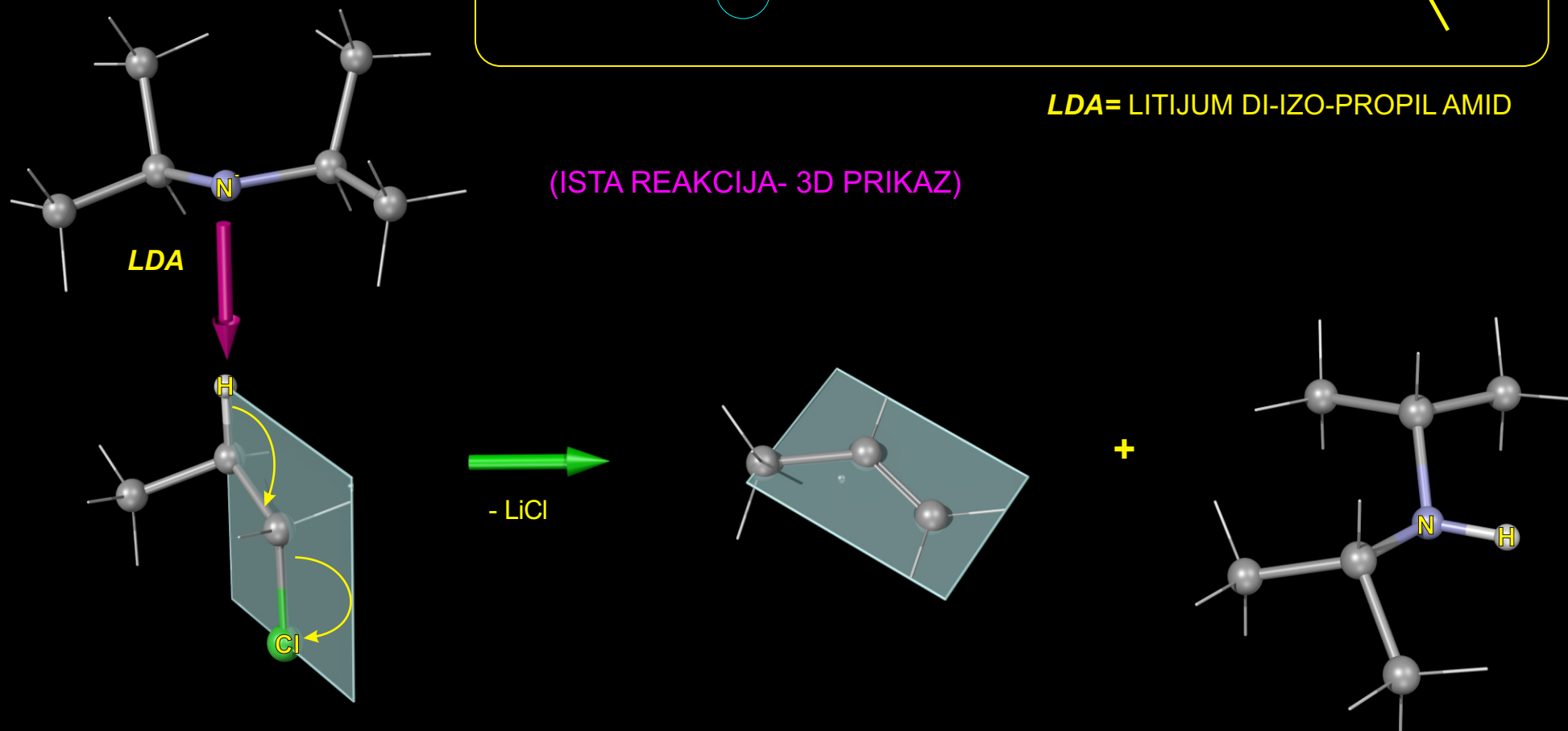
B. DEHIDROHALOGENOVANJE HALOGENALKANA (-HX) DEJSTVOM BAZE (E2 MEHANIZAM)

PRIMARNI
HALOGENALKANI

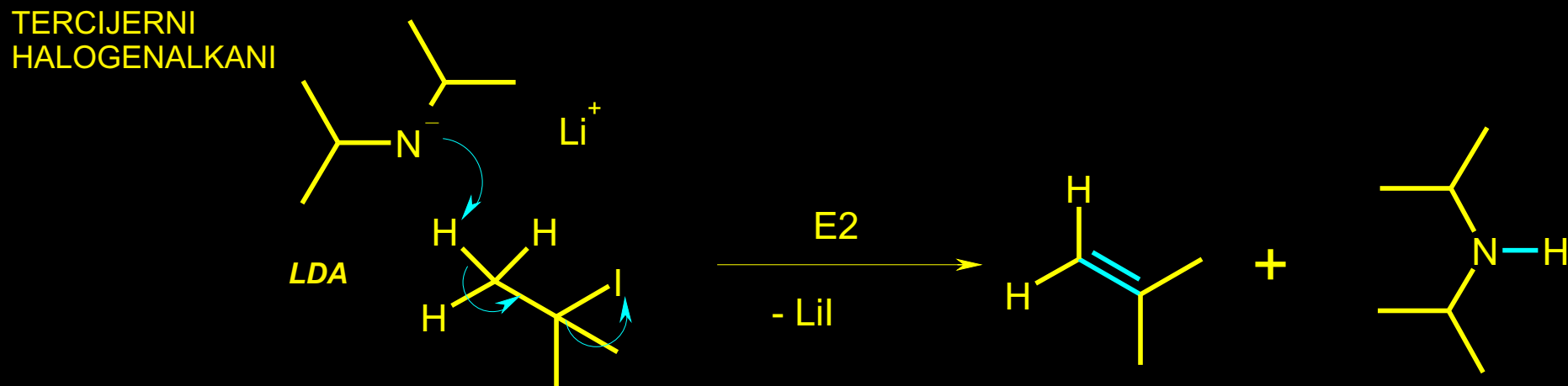
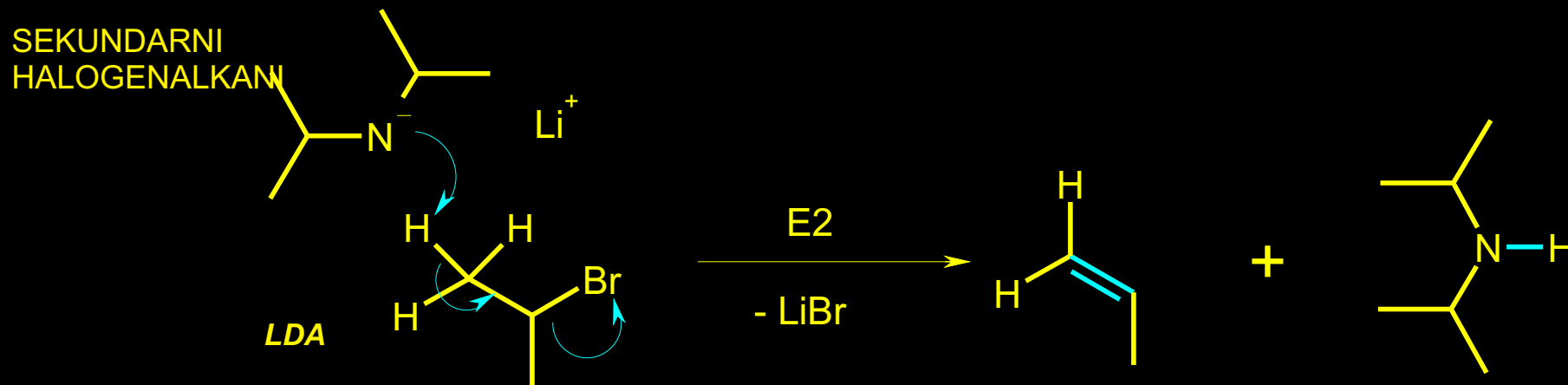
LDA= LITIJUM DI-IZO-PROPIL AMID

(ISTA REAKCIJA- 3D PRIKAZ)

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA - DEHIDROHALOGENOVANJE

B. DEHIDROHALOGENOVANJE HALOGENALKANA (-HX) DEJSTVOM BAZE (E2 MEHANIZAM)

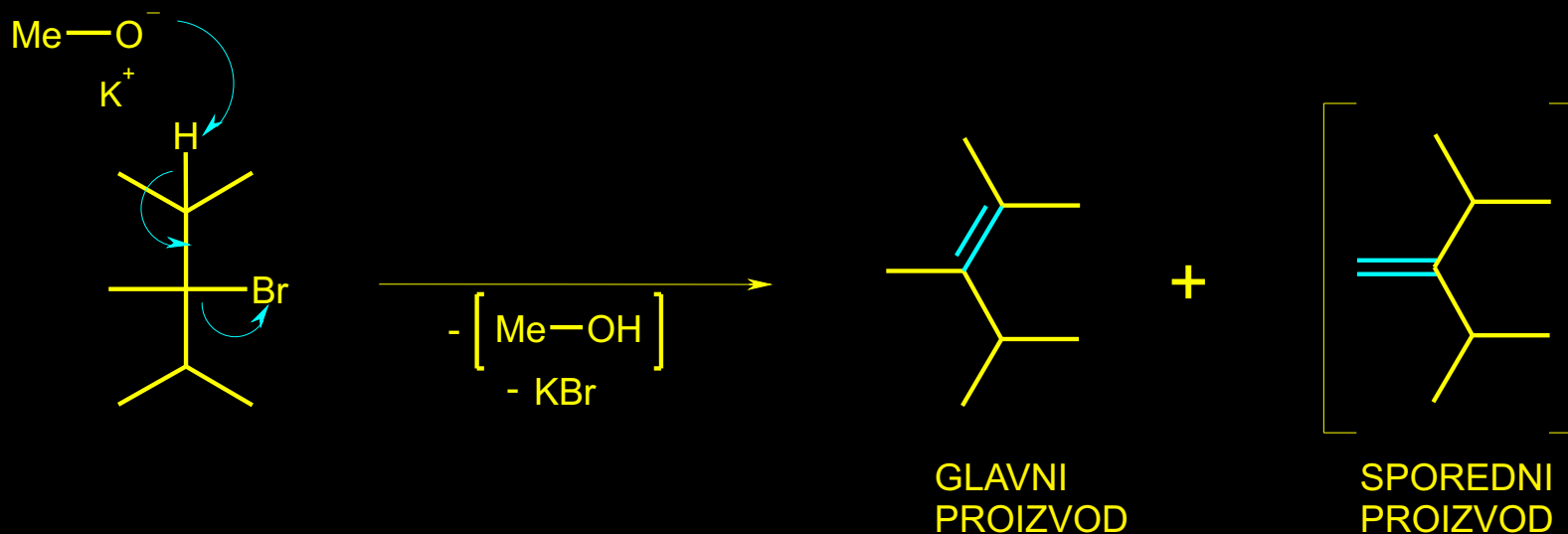

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

B. DEHIDROHALOGENOVANJE HALOGENALKANA (-HX) DEJSTVOM BAZE (E2 MECHANIZAM)

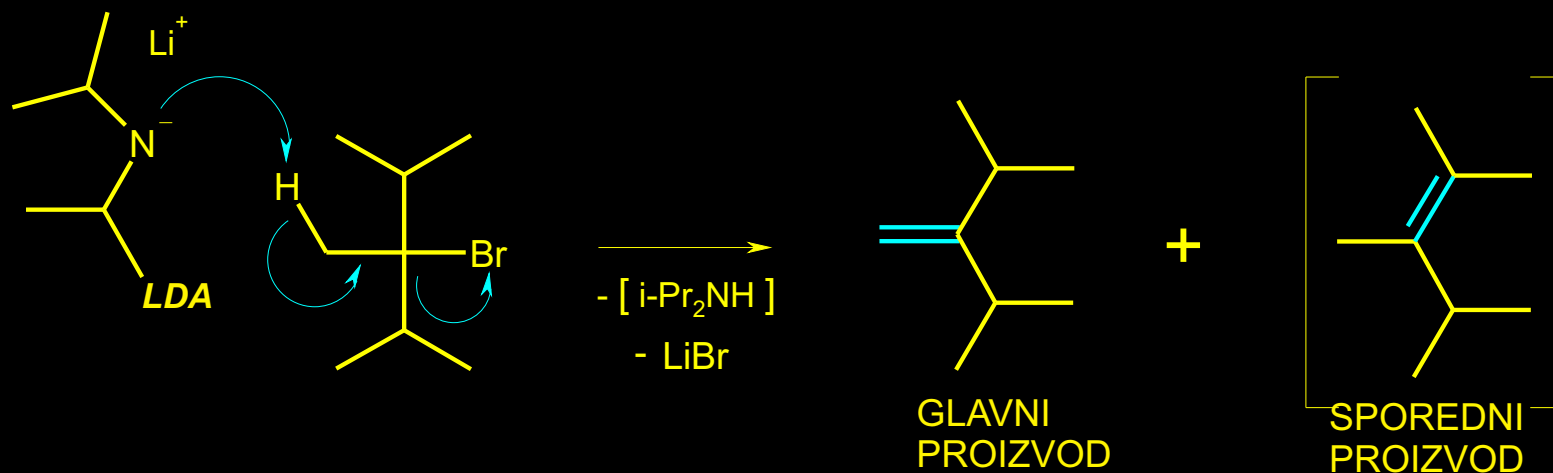
REGIOSELEKTIVNOST ELIMINACIJE. IZ POJEDINIHALOGENALKANA E2 ELIMINACIJOM MOGU DA POSTANU DVA RAZLIČITA, REGIOIZOMERNA ALKENA. **PRIMER A:** VIŠE SUPSTITUISANI ALKENI SU TERMODINAMIČKI STABILNIJI, A POSTAJU KADA BAZE NISU VOLUMINOZNE (BAZA JE METOKSID). **PRIMER B:** MANJE SUPSTITUISANI ALKENI SU TERMODINAMIČKI MANJE STABILNIJI, ALI POSTAJU BRŽE KADA SU BAZE JAKO VOLUMINOZNE (BAZA JE **LDA**).

PRIMER A

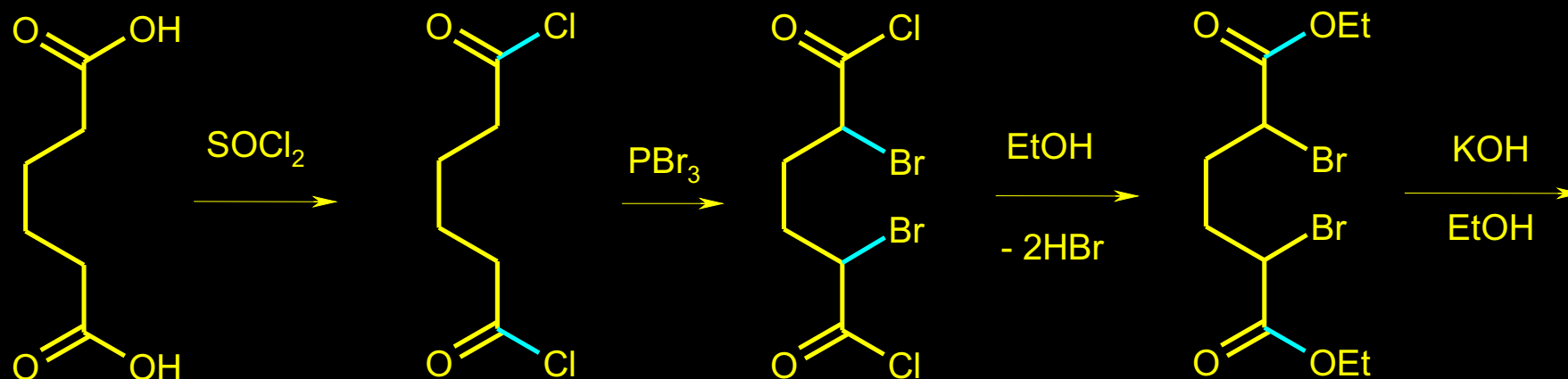
PRIMER B

LDA=
LITIJUM
DI-IZO-PROPIL AMIN

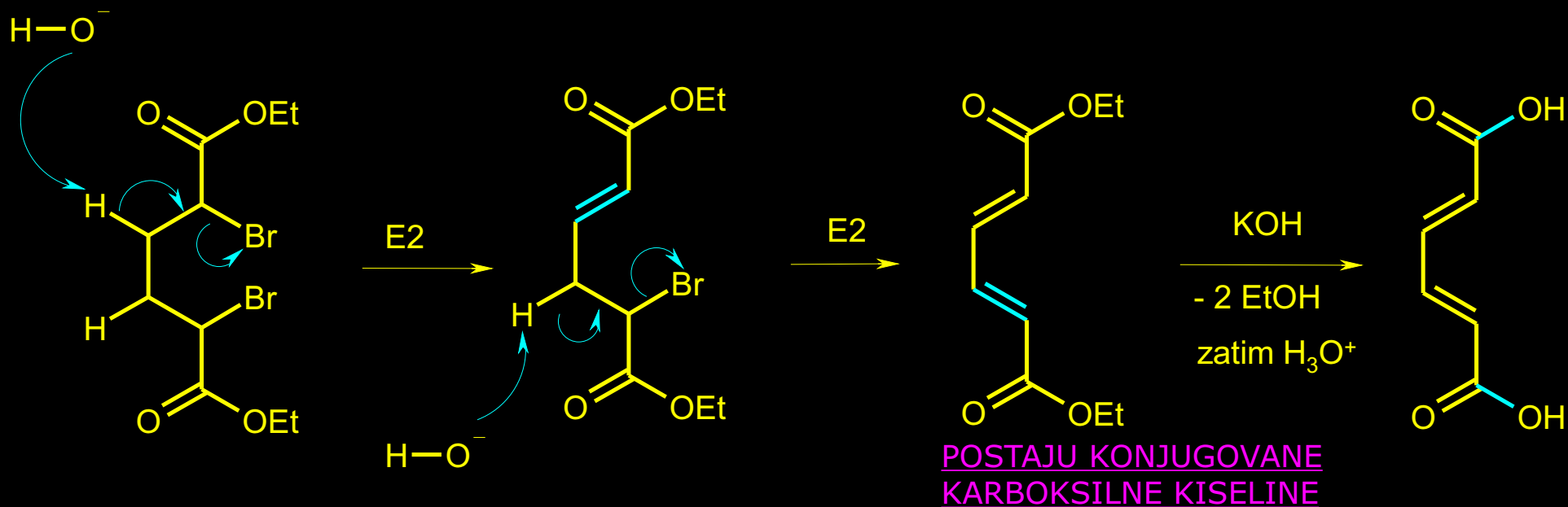

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA - DEHIDROHALOGENOVANJE

B. DEHIDROHALOGENOVANJE HALOGENALKANA (-HX) DEJSTVOM BAZE (E2 MECHANIZAM)

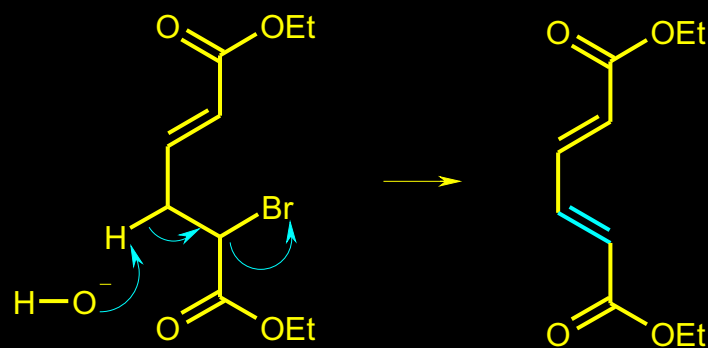

α-HALOGENOVANJE KARBOKSILNIH KISELINA
(HELL-VOLHARD-ZELINSKY)

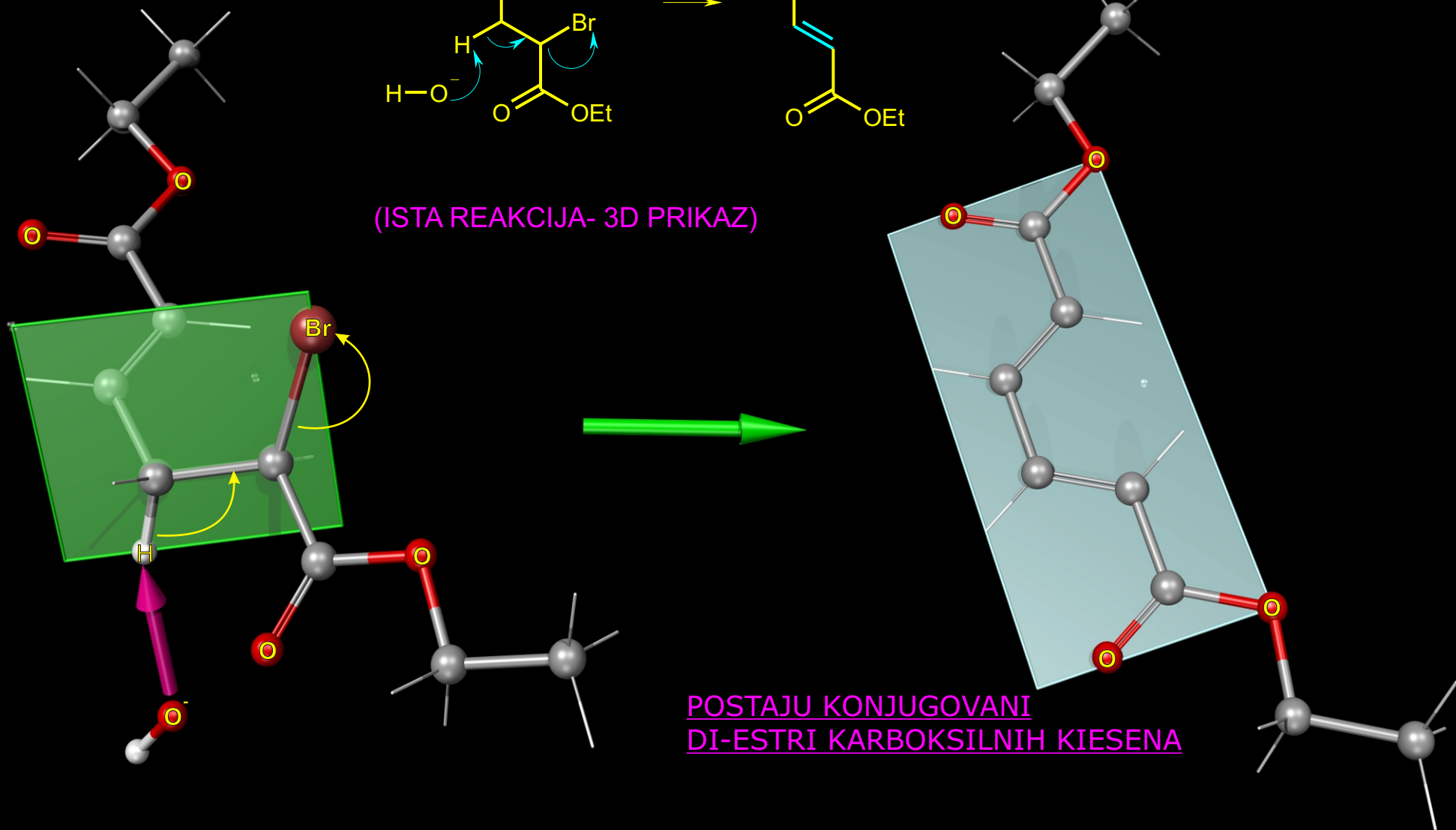

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA - DEHIDROHALOGENOVANJE

B. DEHIDROHALOGENOVANJE HALOGENALKANA (-HX) DEJSTVOM BAZE (E2 MEHANIZAM)

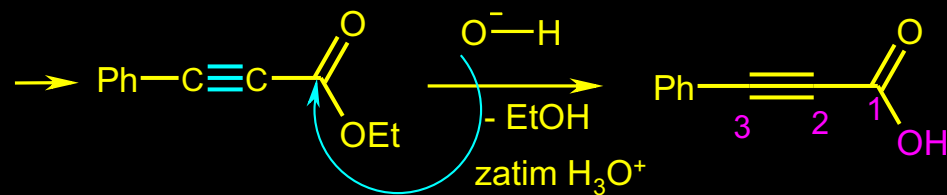
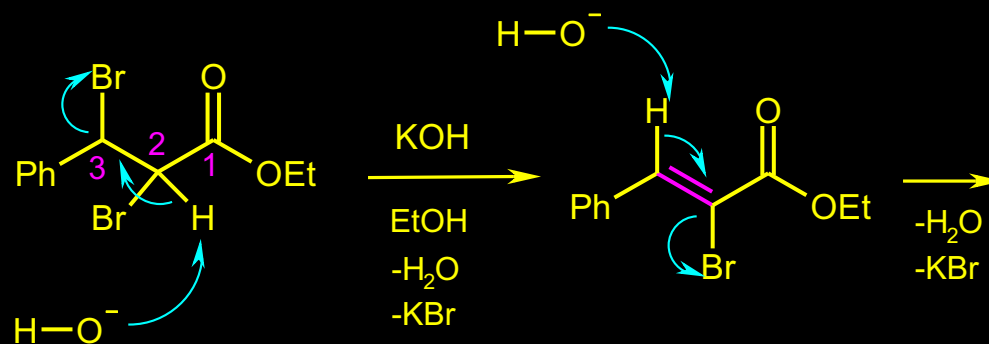

(ISTA REAKCIJA- 3D PRIKAZ)

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA - DEHIDROHALOGENOVANJE

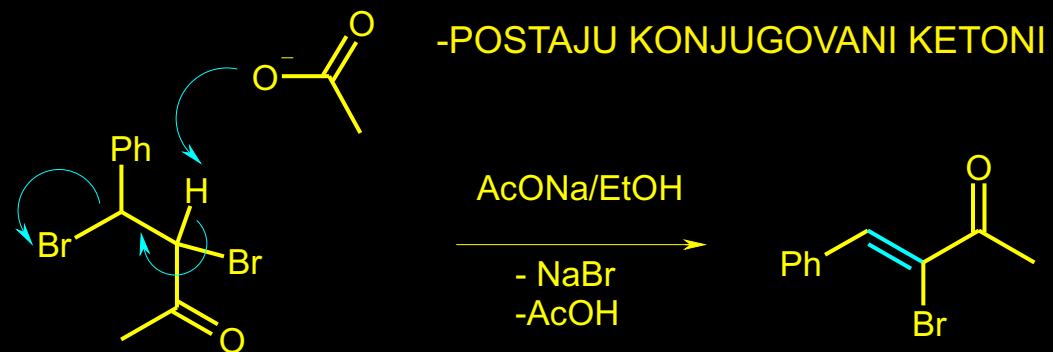
B. DEHIDROHALOGENOVANJE HALOGENALKANA (-HX) DEJSTVOM BAZE (E2 MECHANIZAM)

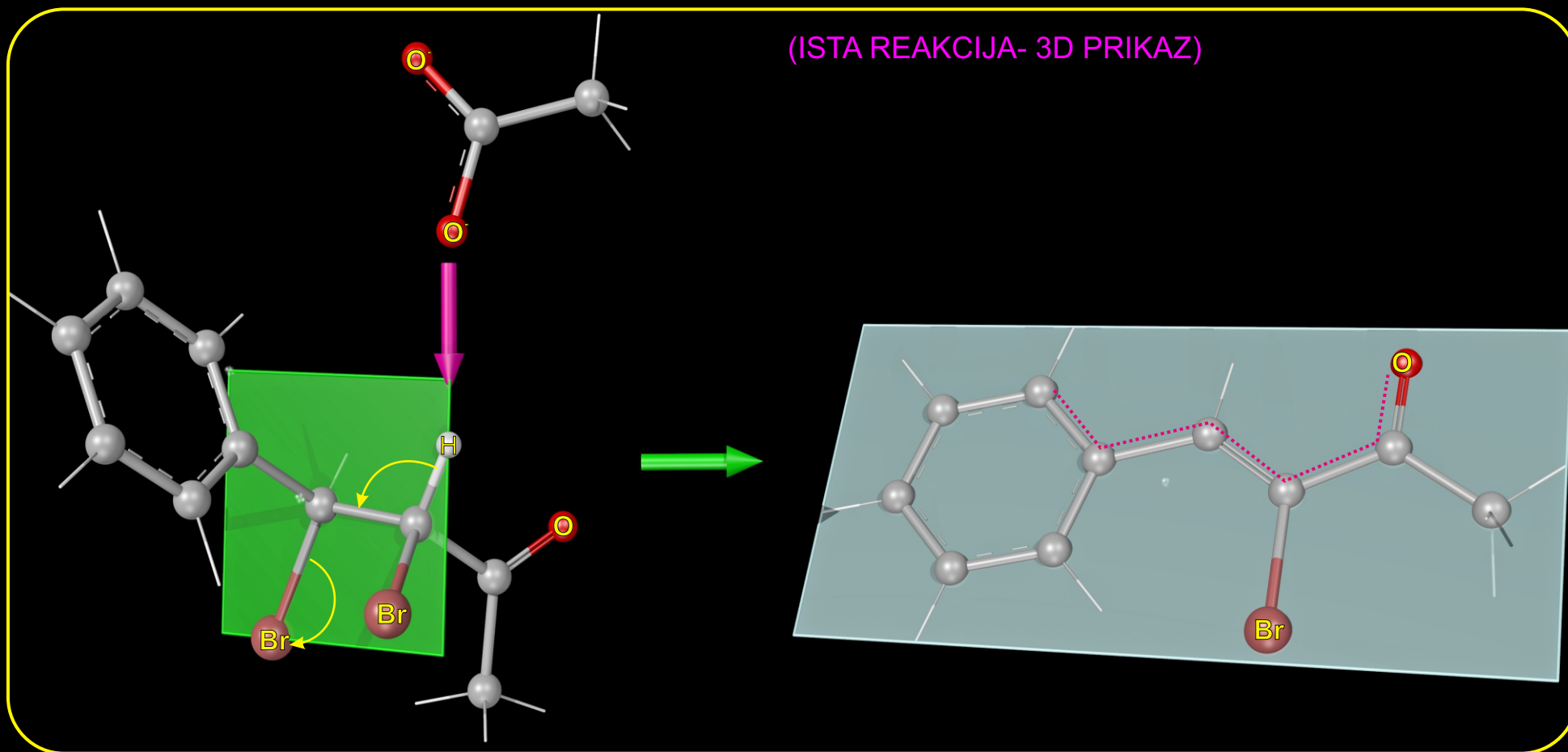
DVOSTRUKA ELIMINACIJA 2,3-DI-HALOGEN-ESTARA KARBOKSILNIH K. -
-POSTAJU KONJUGOVANJE ALKINIL KARBOKSILNIE K.

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA - DEHIDROHALOGENOVANJE

B. DEHIDROHALOGENOVANJE
HALOGENALKANA (-HX) DEJSTVOM BAZE (E2
MEHANIZAM)

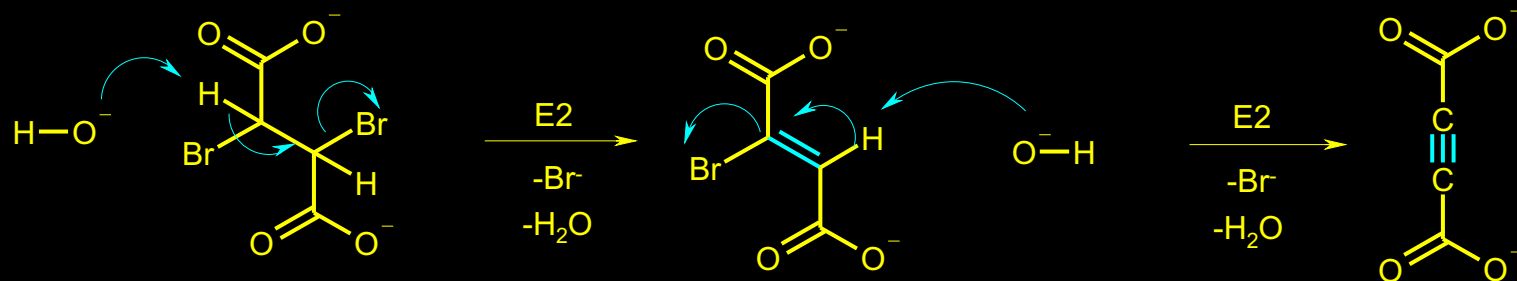
(ISTA REAKCIJA- 3D PRIKAZ)

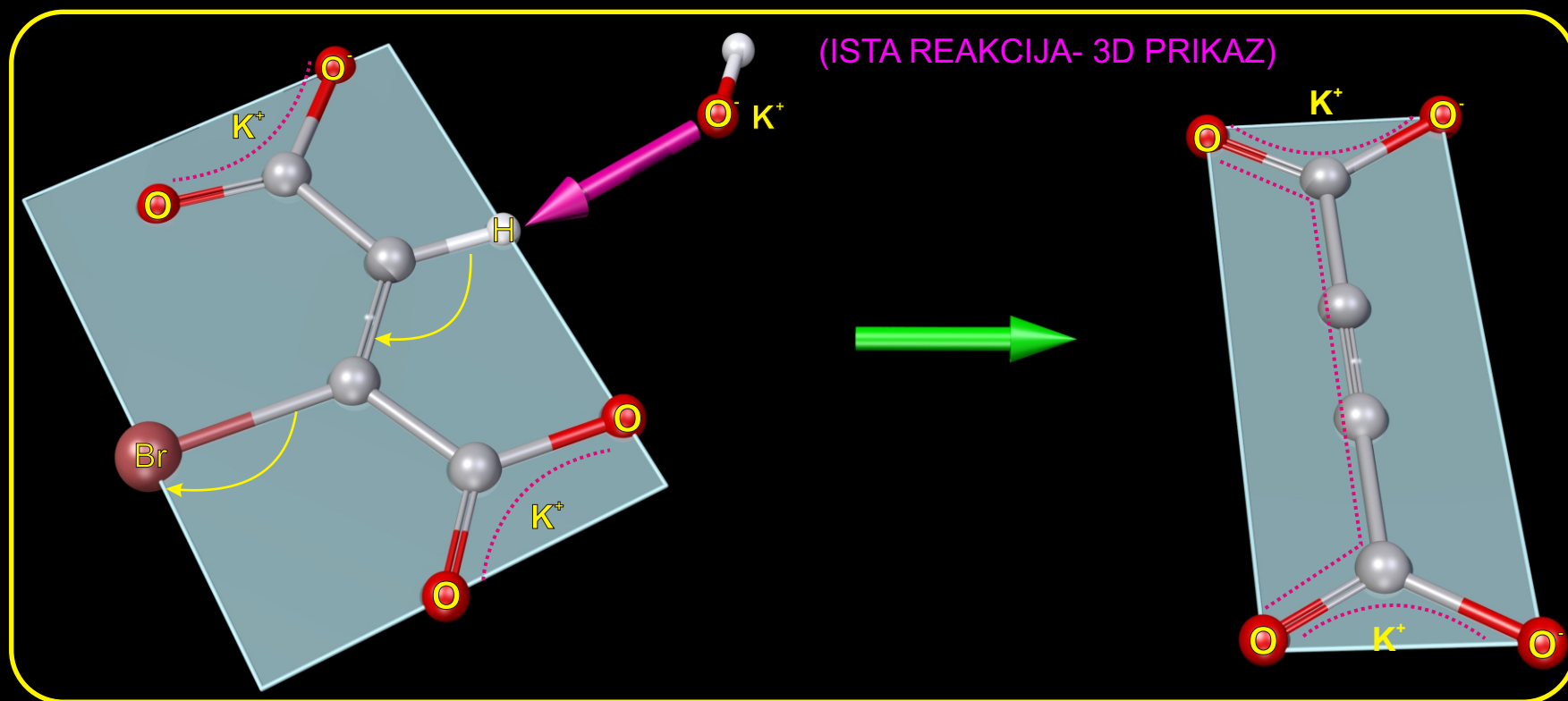

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA - DEHIDROHALOGENOVANJE

B. DEHIDROHALOGENOVANJE HALOGENALKANA (-HX) DEJSTVOM BAZE (E2 MECHANIZAM)

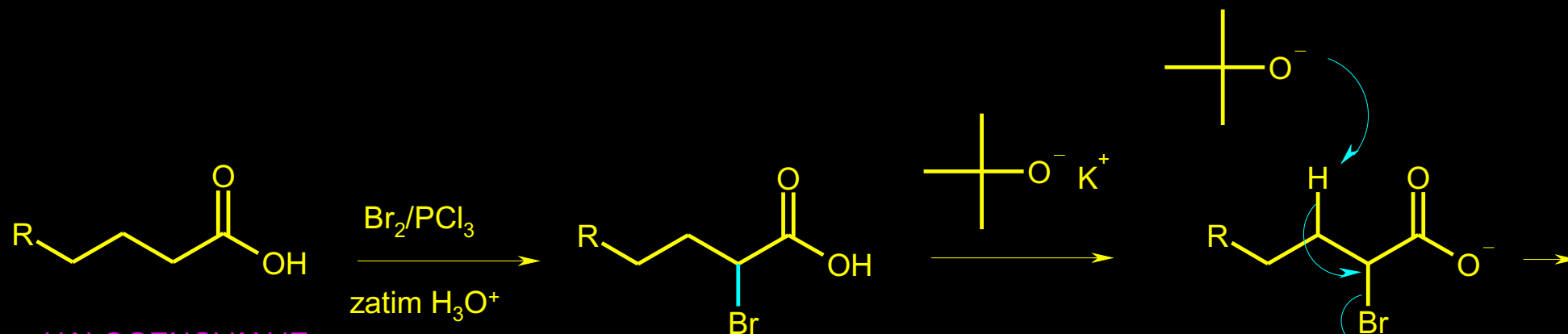

-POSTAJU KONJUGOVANE ALKINIL DI- KISELINE.

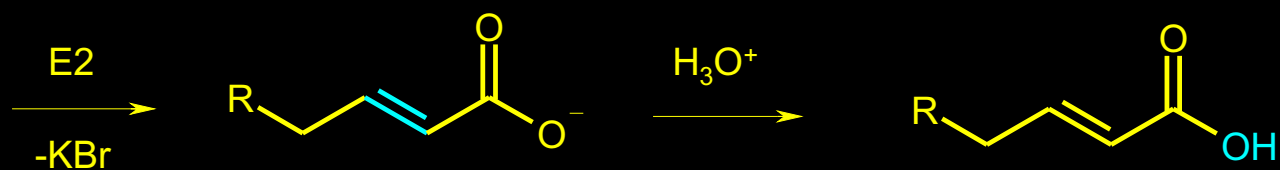

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA - DEHIDROHALOGENOVANJE

B. DEHIDROHALOGENOVANJE HALOGENALKANA (-HX) DEJSTVOM BAZE (E2 MEHANIZAM)

α -HALOGENOVANJE
KARBOKSILNIH KISELINA
(HELL-VOLHARD-ZELINSKY)

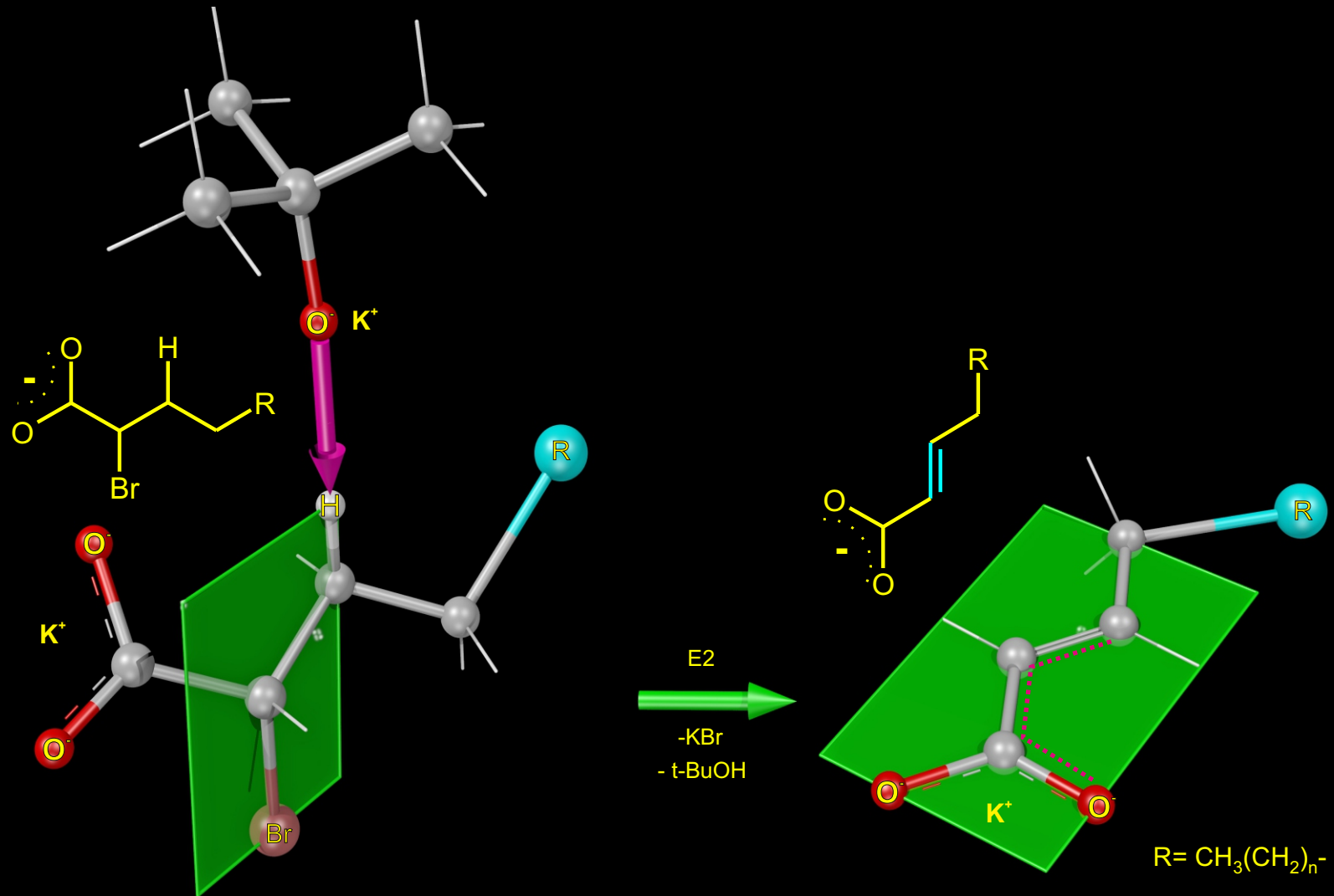
$\text{R} = \text{CH}_3(\text{CH}_2)_n-$

POSTAJU KONJUGOVANE
KARBOKSILNE KISELINE

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA - DEHIDROHALOGENOVANJE

B. DEHIDROHALOGENOVANJE HALOGENALKANA (-HX) DEJSTVOM BAZE (E2 MECHANIZAM)

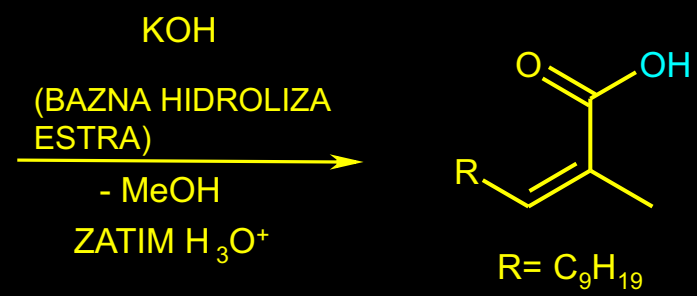
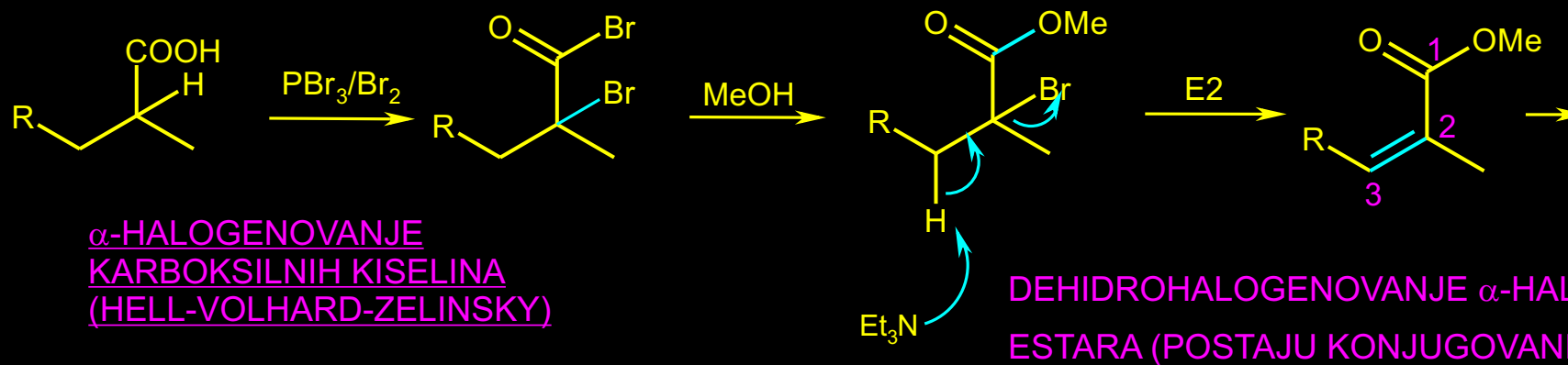
REAKCIJA SA PRETHODNE STRANE - 3D PRIKAZ)

POSTAJU KONJUGOVANE KARBOKSILNE KISELINE

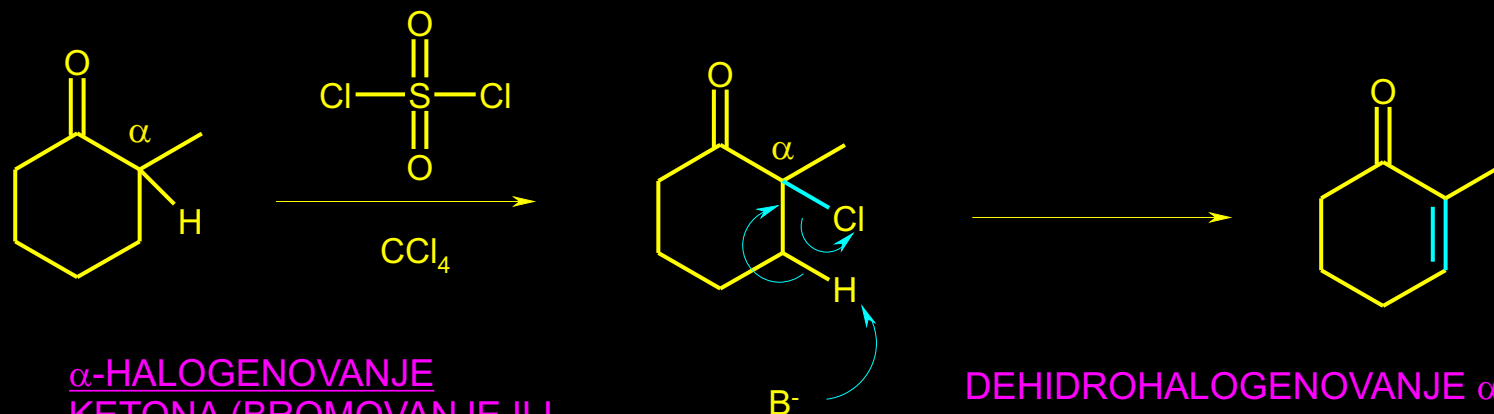
VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA - DEHIDROHALOGENOVANJE

B. DEHIDROHALOGENOVANJE HALOGENALKANA (-HX) DEJSTVOM BAZE (E2 MEHANIZAM)

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA - DEHIDROHALOGENOVANJE

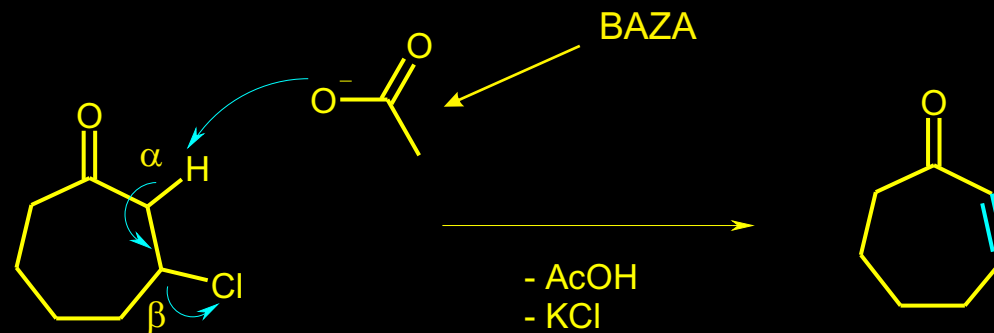
B. DEHIDROHALOGENOVANJE HALOGENALKANA (-HX) DEJSTVOM BAZE (E2 MEHANIZAM)

α-HALOGENOVANJE
KETONA (BROMOVANJE ILI
HLOROVANJE

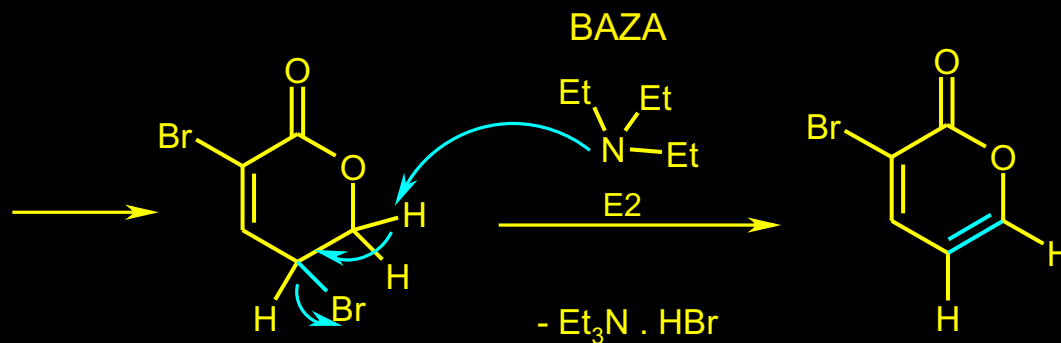
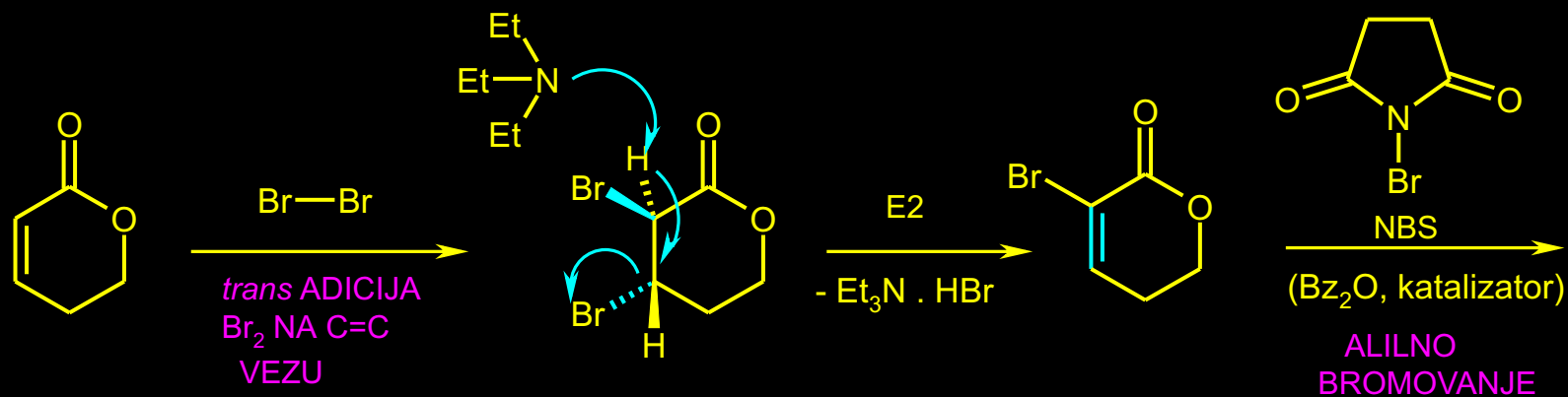
DEHIDROHALOGENOVANJE α-HALOGEN
KETONA (POSTAJU KONJUGOVANI
KETONI)

DEHIDROHALOGENOVANJE β-HALOGEN KETONA (POSTAJU KONJUGOVANI KETONI)

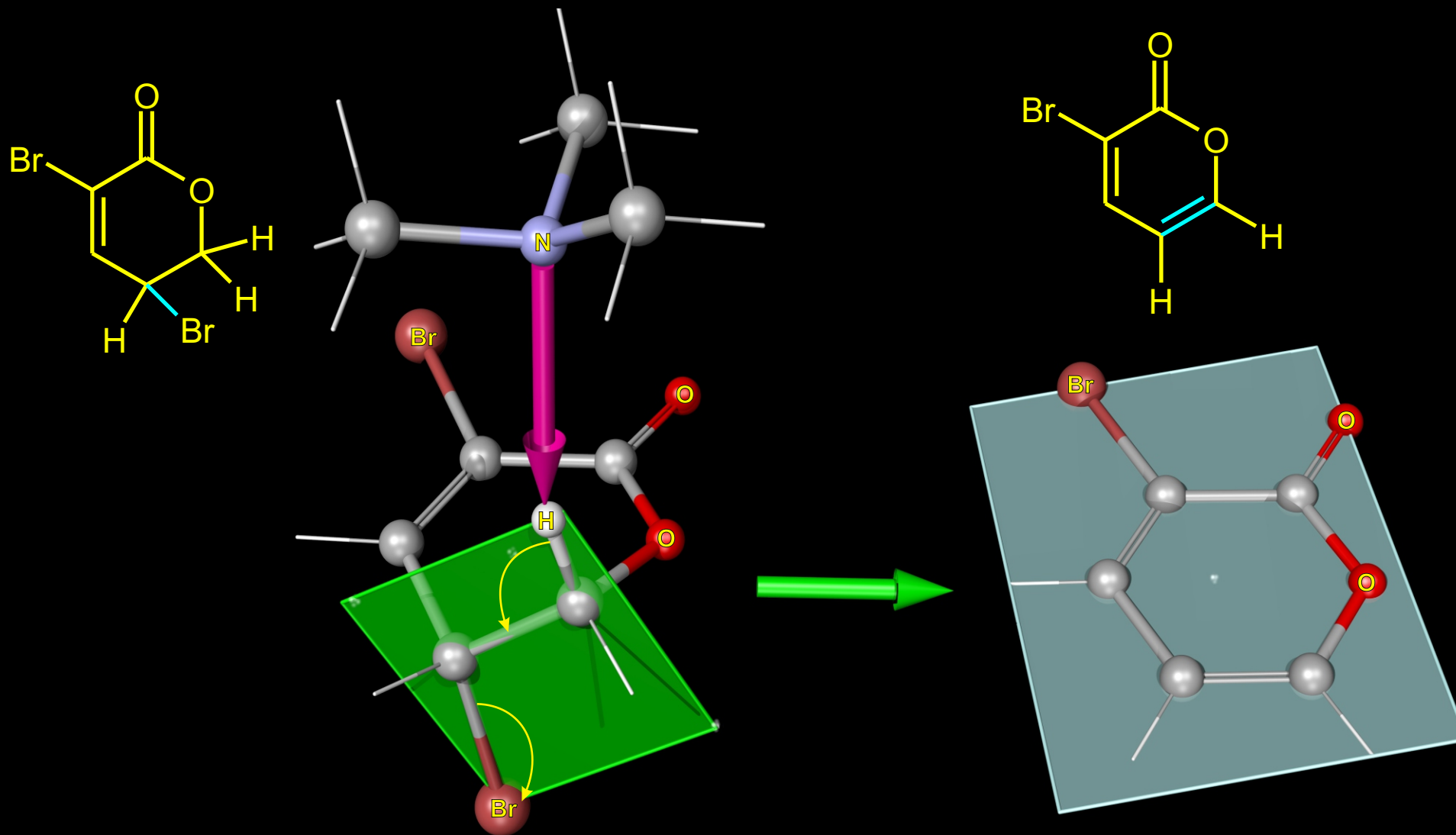

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA - DEHIDROHALOGENOVANJE

B. DEHIDROHALOGENOVANJE HALOGENALKANA (-HX) DEJSTVOM BAZE (E2 MEHANIZAM)

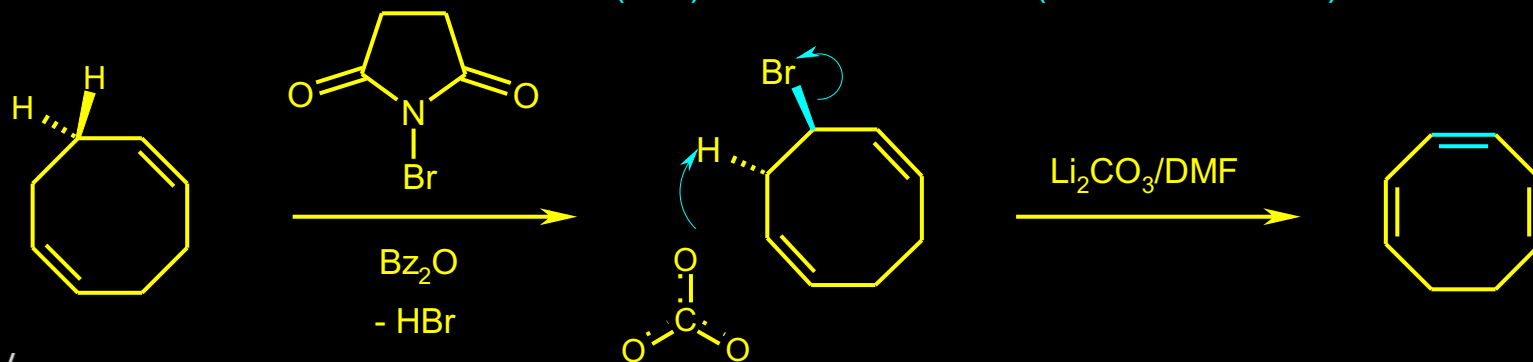

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA - DEHIDROHALOGENOVANJE
B. DEHIDROHALOGENOVANJE HALOGENALKANA (-HX) DEJSTVOM BAZE (E2 MEHANIZAM)
(REAKCIJA SA PRETHODNE STRANE- 3D PRIKAZ)

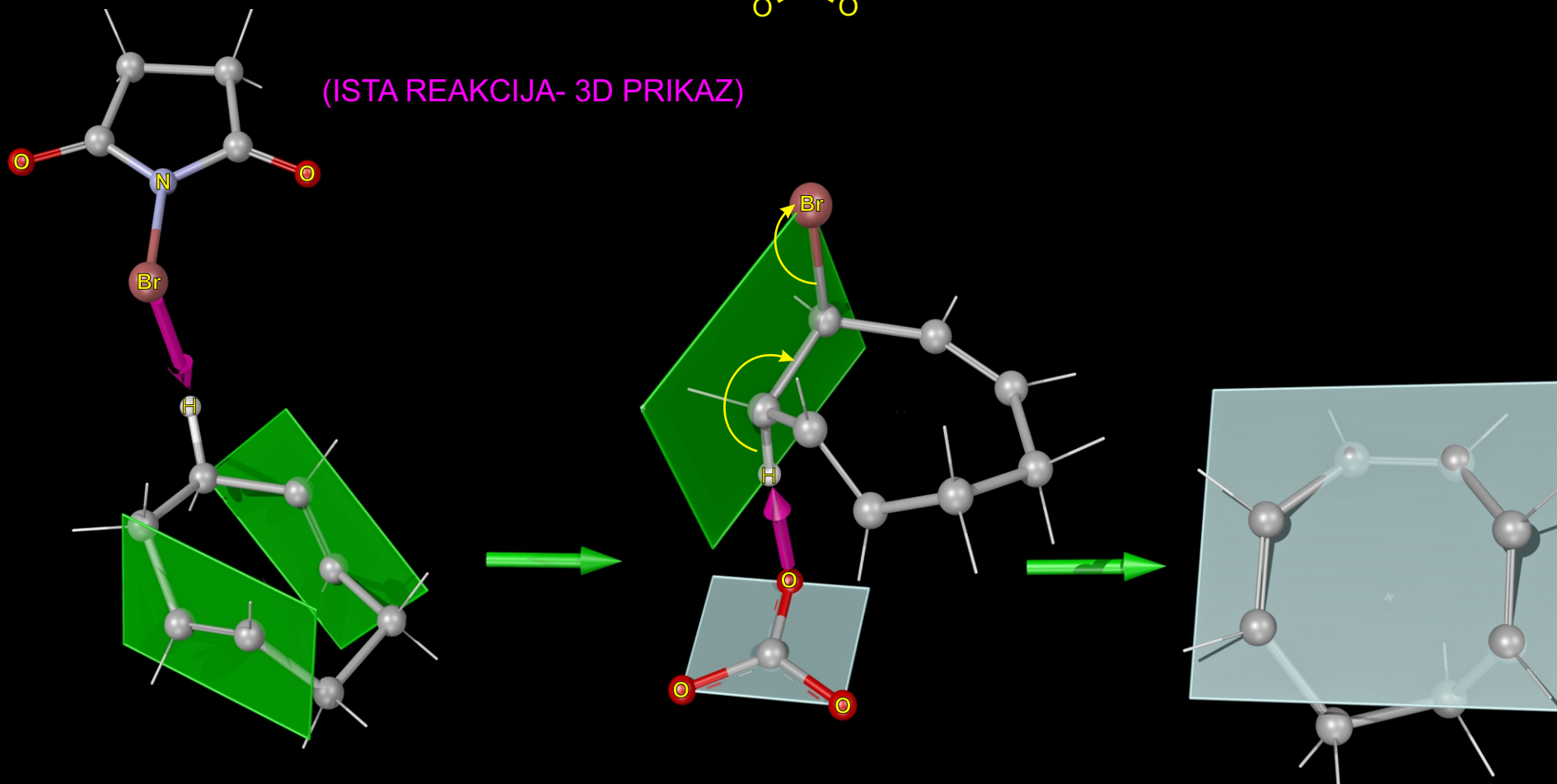

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA - DEHIDROHALOGENOVANJE

B. DEHIDROHALOGENOVANJE HALOGENALKANA (-HX) DEJSTVOM BAZE (E2 MEHANIZAM)

(ISTA REAKCIJA- 3D PRIKAZ)

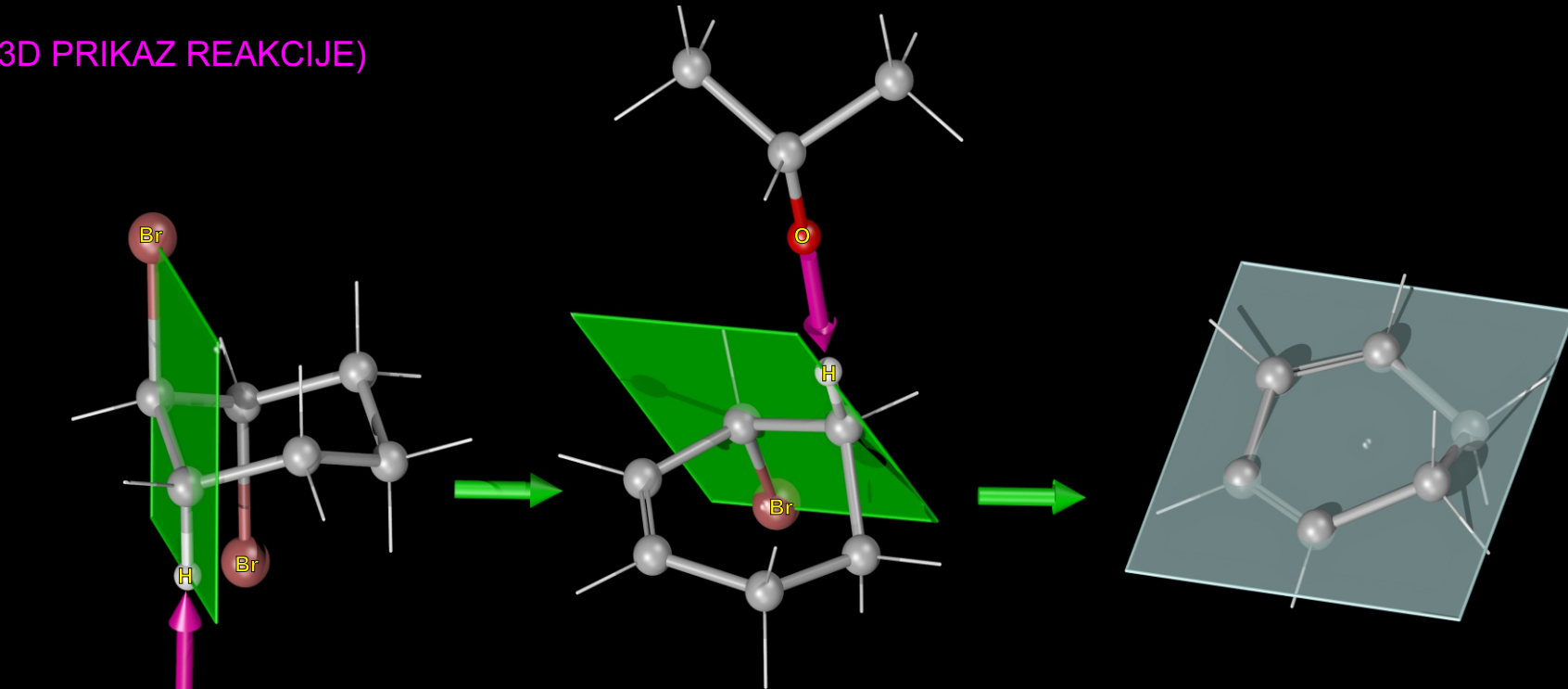

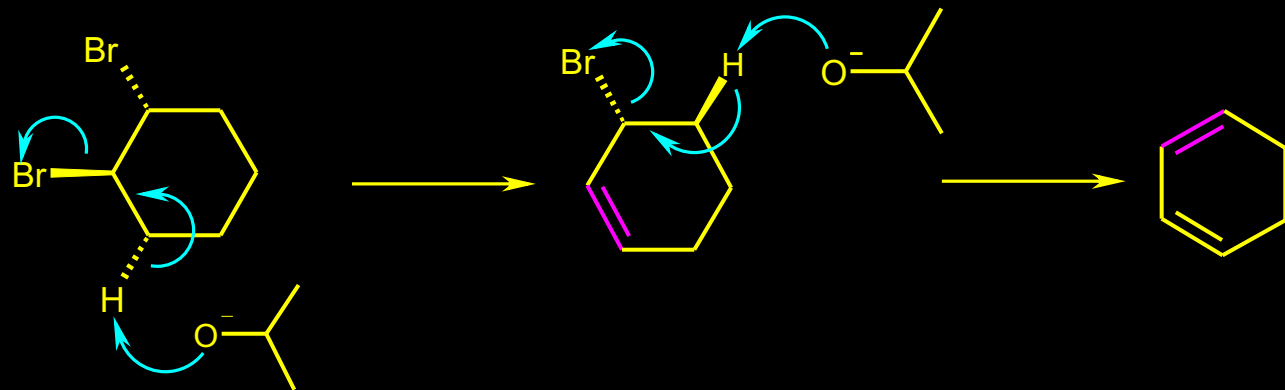
VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA - DEHIDROHALOGENOVANJE

B. DEHIDROHALOGENOVANJE HALOGENALKANA (-HX) DEJSTVOM BAZE (E2 MECHANIZAM)

(- 3D PRIKAZ REAKCIJE)

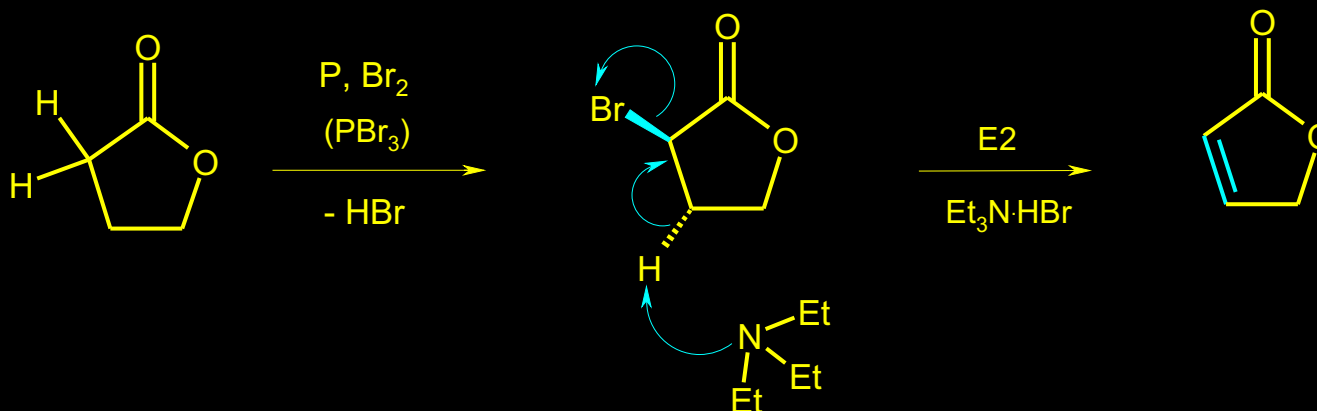

(ISTA REAKCIJA - 2D PRIKAZ)

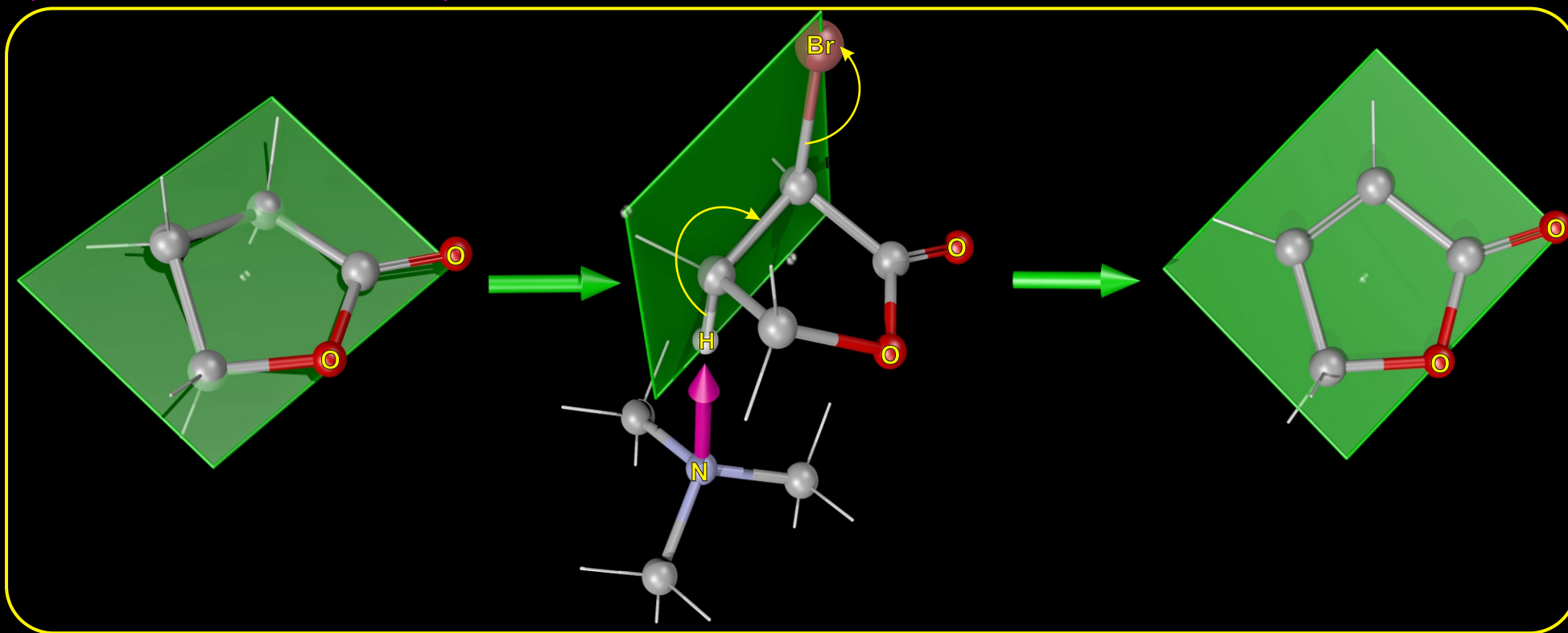

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA - DEHIDROHALOGENOVANJE

B. DEHIDROHALOGENOVANJE HALOGENALKANA (-HX) DEJSTVOM BAZE (E2 MECHANIZAM)

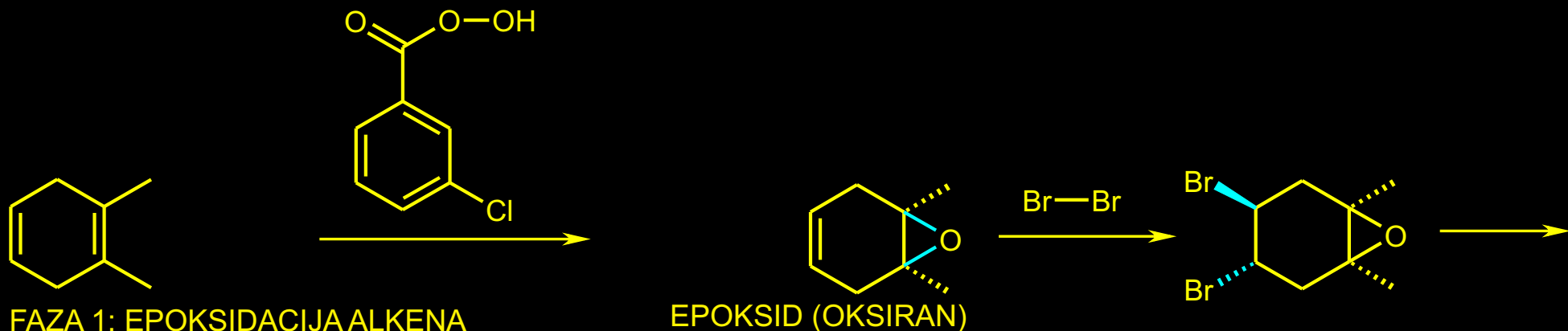

(ISTA REAKCIJA - 3D PRIKAZ)

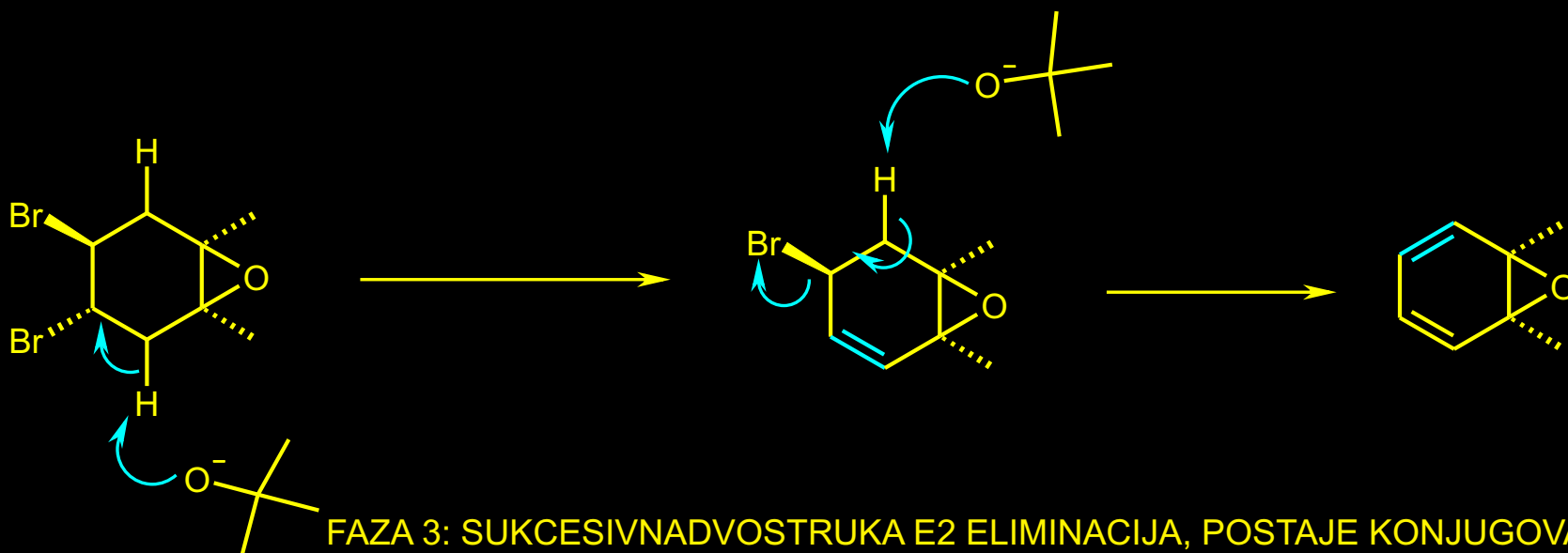
VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA - DEHIDROHALOGENOVANJE

B. DEHIDROHALOGENOVANJE HALOGENALKANA (-HX) DEJSTVOM BAZE (E2 MEHANIZAM)

FAZA 1: EPOKSIDACIJA ALKENA
DEJSTVOM PER-KISELINE;
POSTAJE EPOKSID (OKSIRAN)

FAZA 2: ADICIJA BROMA NA C=C VEZU: POSTAJE 1,2-DIBROM DERIVAT

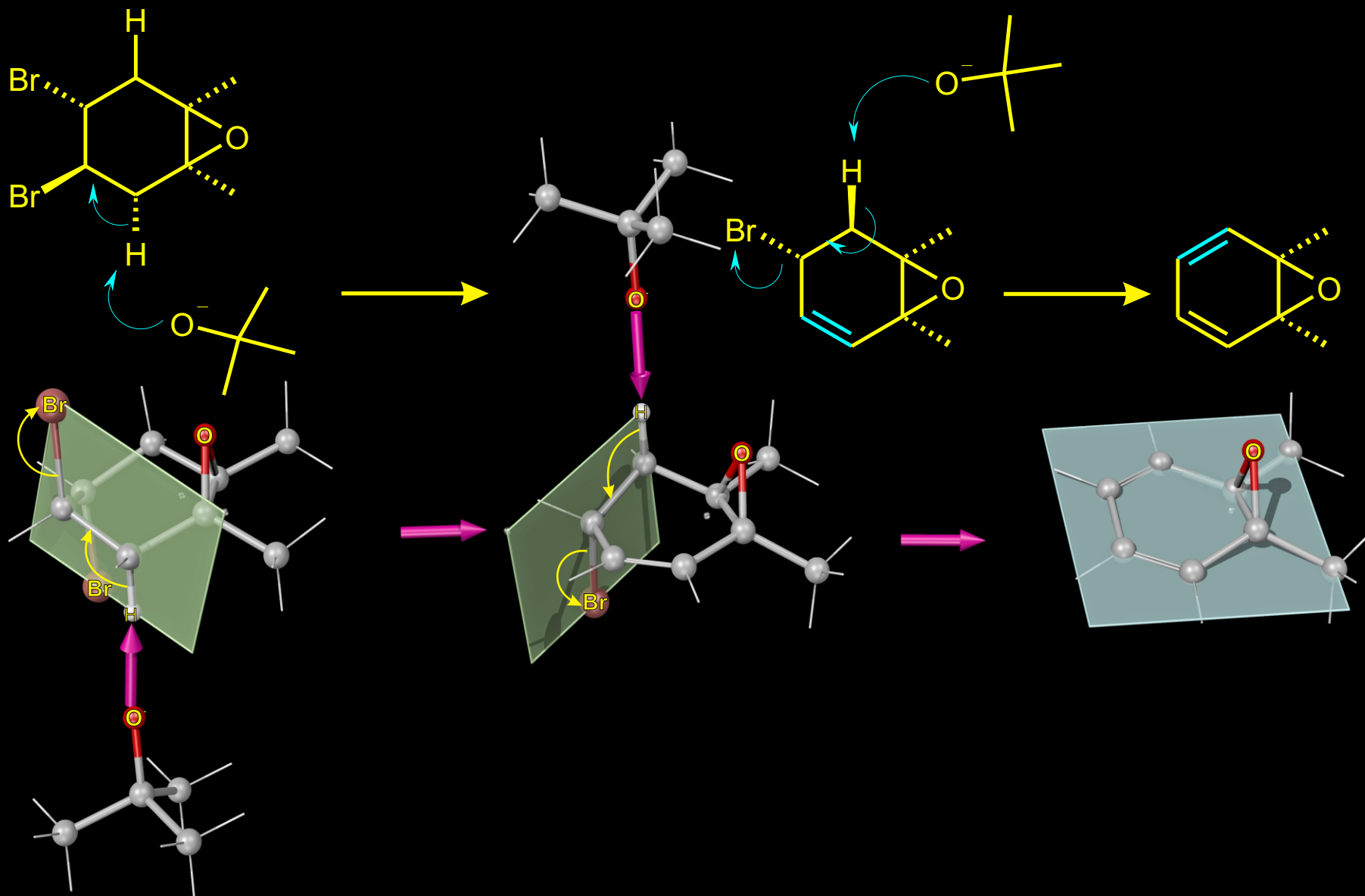

FAZA 3: SUKCESIVNADVOSTRUKA E2 ELIMINACIJA, POSTAJE KONJUGOVANI DIEN

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA - DEHIDROHALOGENOVANJE

B. DEHIDROHALOGENOVANJE HALOGENALKANA (-HX) DEJSTVOM BAZE (E2 MECHANIZAM)

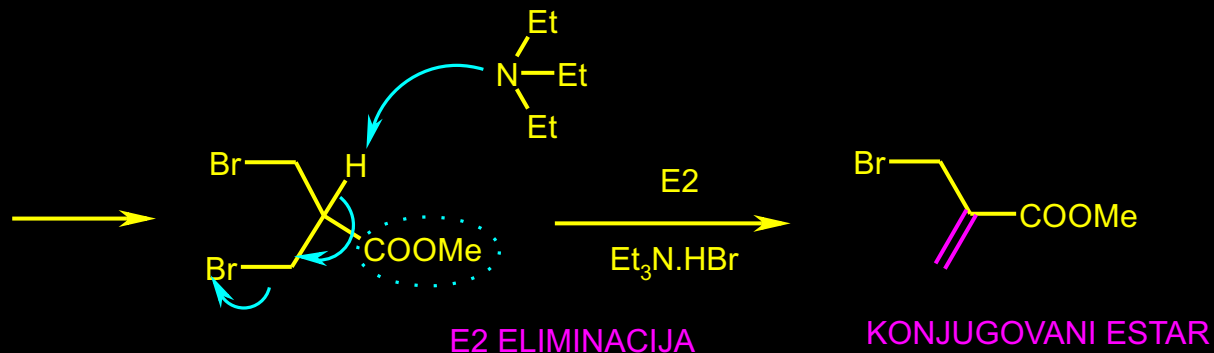
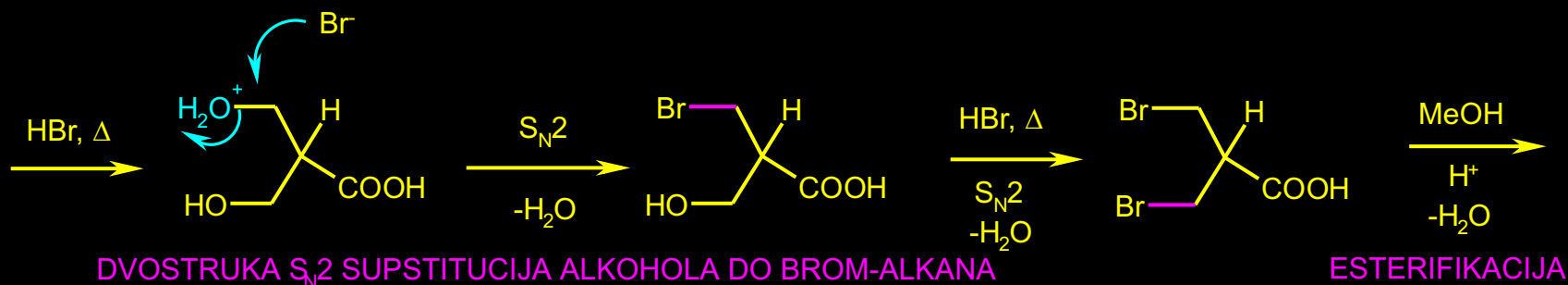
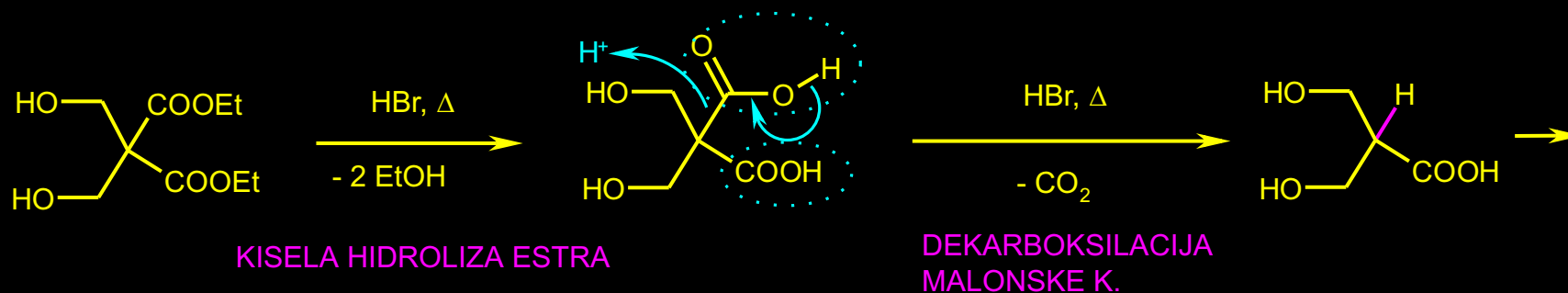
(REAKCIJA SA PRETHODNE STRANE - 3D PRIKAZ)

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA - DEHIDROHALOGENOVANJE

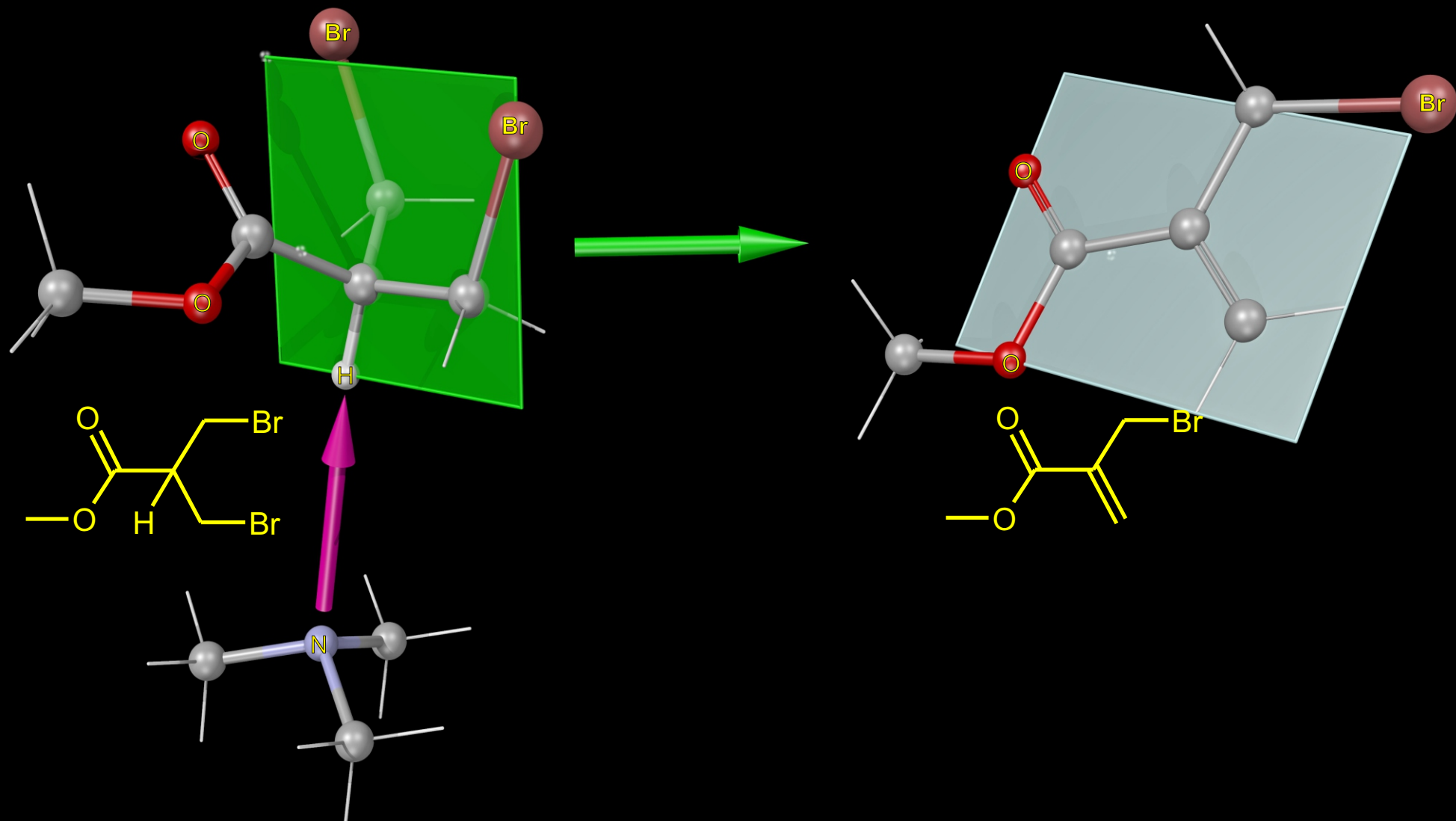
B. DEHIDROHALOGENOVANJE HALOGENALKANA (-HX) DEJSTVOM BAZE (E2 MEHANIZAM)

SLOŽENA REAKCIJA U VIŠE FAZA. UKLJUČUJE: 1. KISELO-KATALIZOVANU HIDROLIZU ESTRA MALONSKE KISELINE. 2. KISELO-KATALIZOVANU DEKARBOKSILACIJU MALONSKE KISELINE (KARBOKSILNA DI-KISELINA) DO MONO-KARBOKSILNE KISELINE (ODLAZI CO_2). 3. DVOSTRUKU KISELO-KATALIZOVANU REAKCIJU $\text{S}_{\text{N}}2$ SUPSTITUCIJE ALKOHOLA DO BROM-ALKANA. 4. KISELO-KATALIZOVANU REAKCIJU ESTERIFIKACIJE SLOBODNE KARBOKSILNE K. DO ESTRA. 5. BAZNO KATALIZOVANU E2 ELIMINACIJU BROM-ALKANA DO ALKENA (ELIMINACIJA SE LAKO ODVIJA JER POSTAJE KONJUGOVANI, STABILNI ESTAR).

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA - DEHIDROHALOGENOVANJE

(REAKCIJA SA PRETHODNE STRANE - 3D PRIKAZ POSLEDNJE FAZE)

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

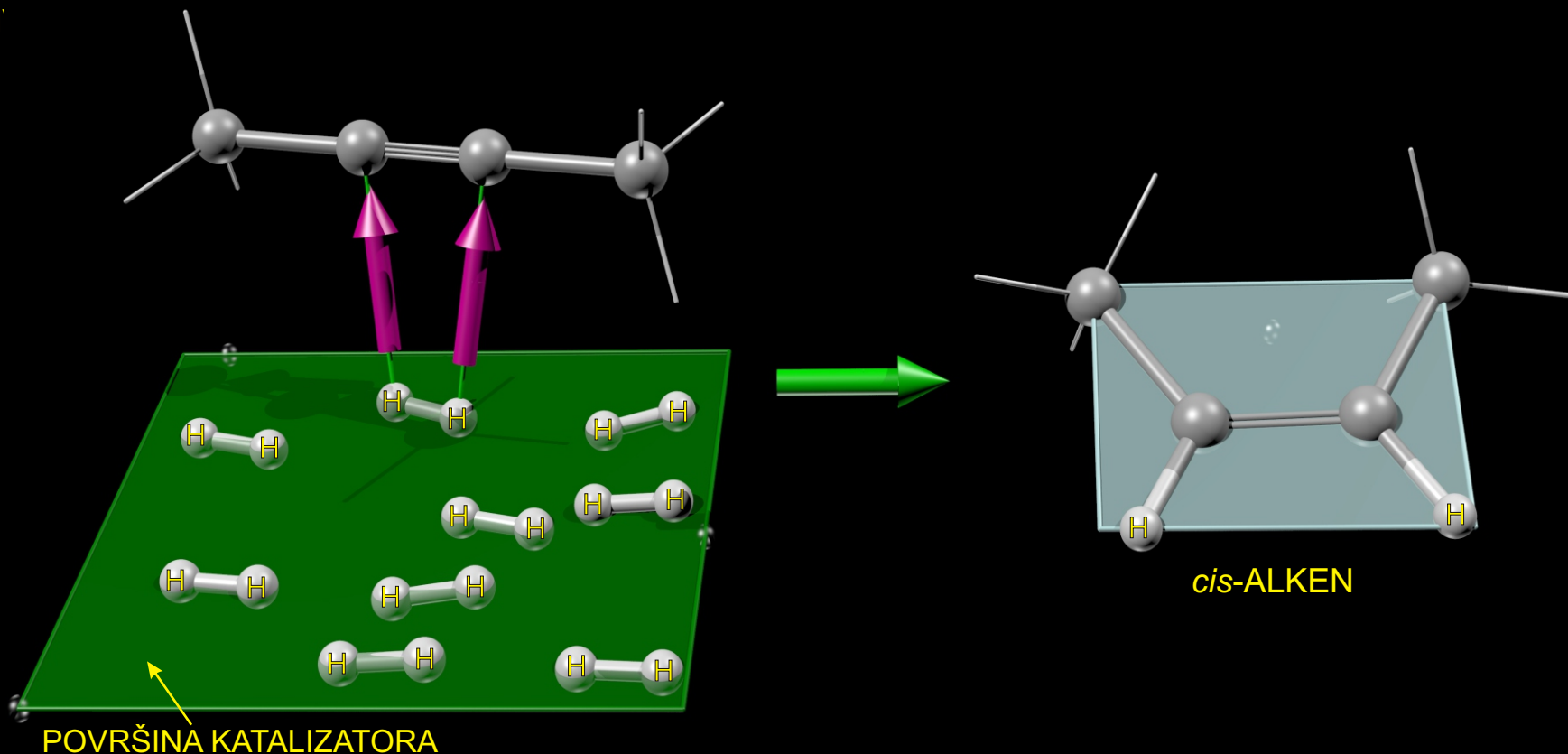
C. PARCIJALNA KATALITIČKA HIDROGENIZACIJA ALKINA DO *cis* ALKENA, ADICIJINOM JENOG MOLA H_2 , U PRISUSTVU POSEBNOG KATALIZATORA.

1. KATALITIČKA HIDROGENIZACIJA ALKINA - POSTAJANJE *cis* ALKENA

MOLEKULSKI VODONIK (H_2) NE REAGIJE SPONTANO SA π -ELEKTRONSKIM SISTEMIMA ($C=C$, $C=O$, $C\equiv C$, $C\equiv N$, BENZENOVO JEZGRO I DR).

MEĐUTIM, U PRISUSTVU POJEDINIH METALA U PRAHU (Pt, Pd, Ni, Co), VODONIK SE ADSORBUJE NA NJIHOVOJ POVRŠINI, PRI ČEMU SE AKTIVIRA I POSTAJE REAKTIVAN U ODNOSU NA π -ELEKTRONSKE SISTEME.

REAKCIJA ADICIJE MOLEKULSKOG VODONIKA NA π -ELEKTRONSKE SISTEME, U PRISUSTVU KATALIZATORA, NAZI

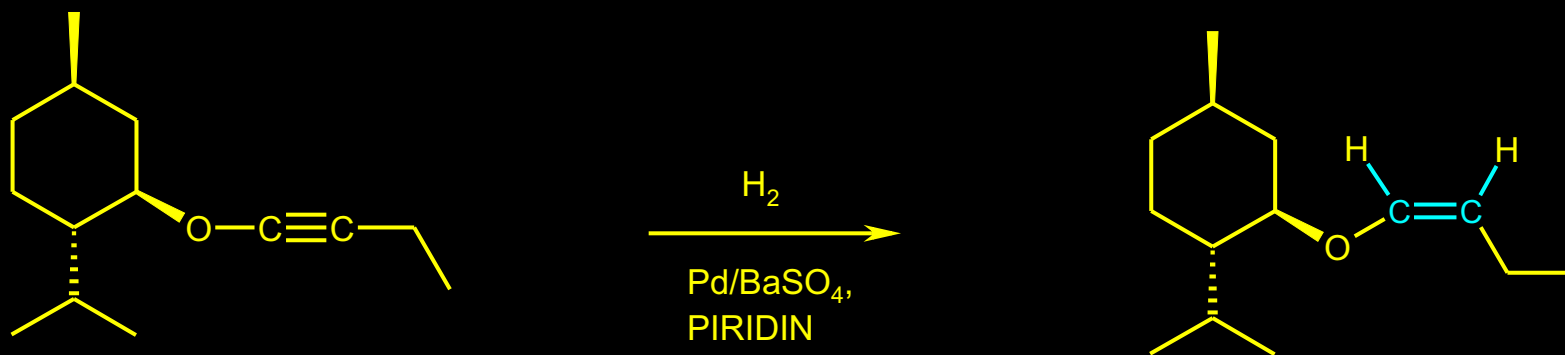

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

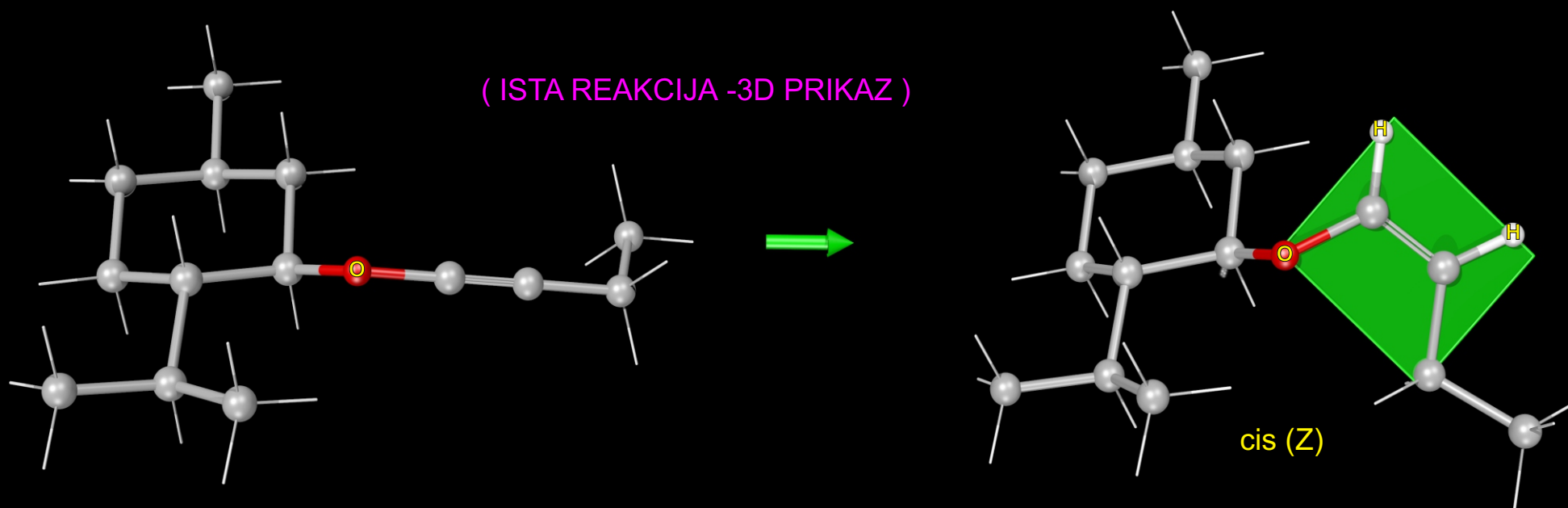
C. PARCIJALNA KATALITIČKA HIDROGENIZACIJA ALKINA DO *cis* ALKENA, ADICIJINOM JENOG MOLA H_2 , U PRISUSTVU POSEBNOG KATALIZATORA.

ZA SELEKTIVNU KATALITIČKU HIDROGENIZACIJU ALKINA DO *cis* ALKENA KORISTI SE POSEBAN, DELIMIČNO DEAKTIVIRAN, KATALIZATOR, ČIME SE IZBEGAVA POTPUNA HIDROGENIZACIJA DO ALKANA.

-KATALIZATOR, PO LINDLAR-u, SASTOJI SE OD METALNOG PALADIJUMA, NANESENOG NA $CaCO_3$ U PRISUSTVU Pb^{2+} KATJONA . KAO PODLOGA TAKOĐE SE KORISTI I $BaSO_4$ U PRISUSTVU HINOLINA ILI PIRIDINA (AROMATIČNI AMINI).

(ISTA REAKCIJA -3D PRIKAZ)

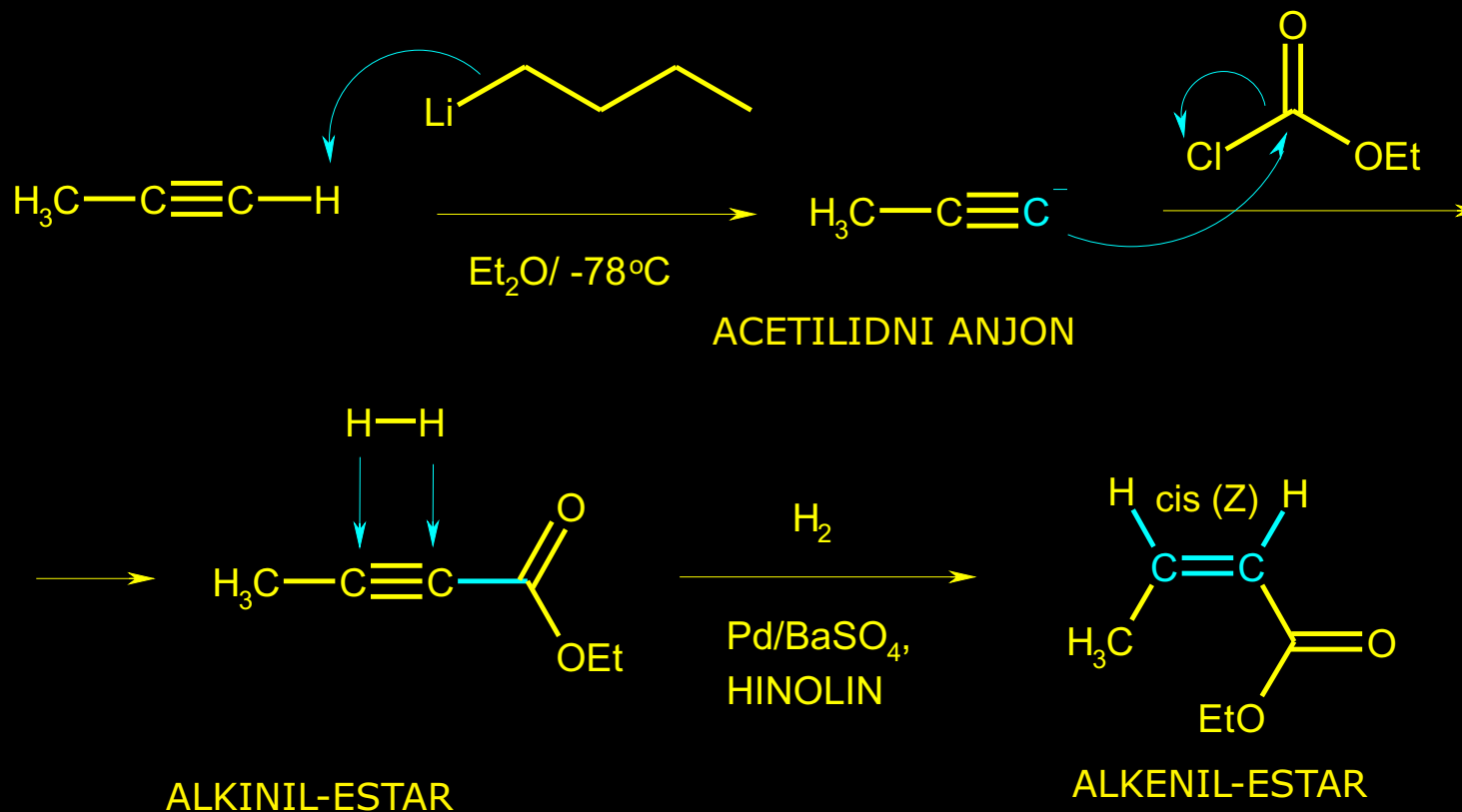

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

C. PARCIJALNA KATALITIČKA HIDROGENIZACIJA ALKINA DO *cis* ALKENA, ADICIJINOM JENOG MOLA H₂, U PRISUSTVU POSEBNOG KATALIZATORA.

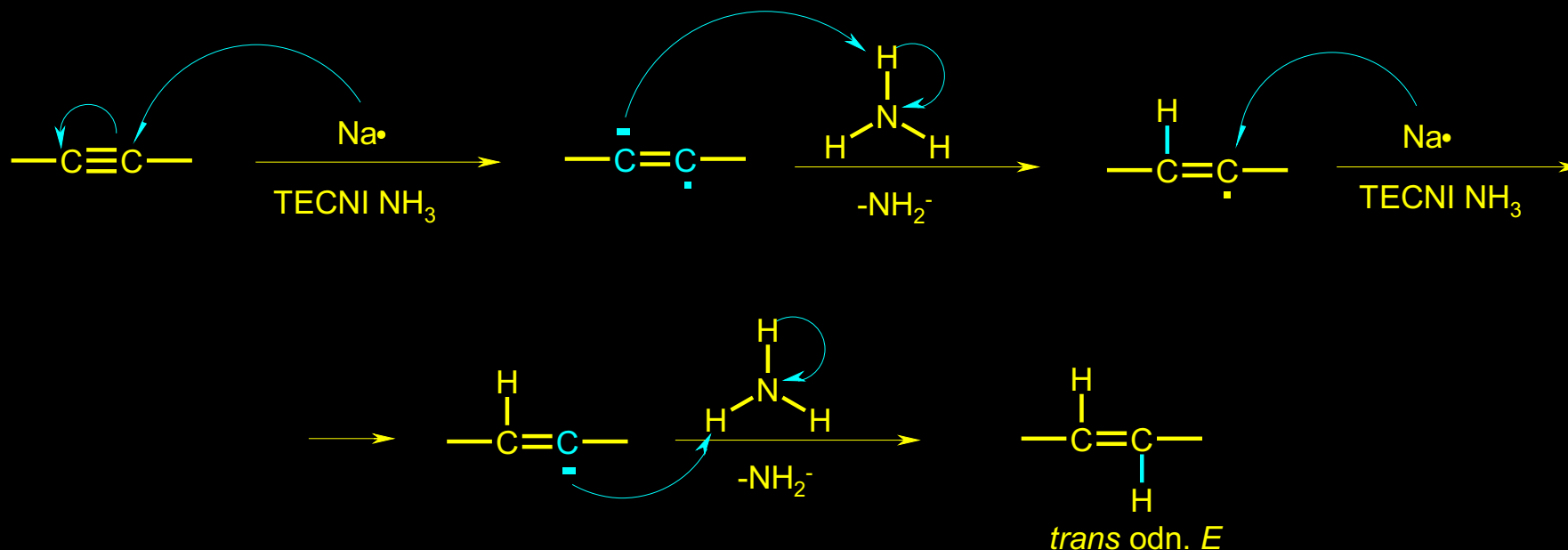
PRIMER SLOŽENE TRANSFORMACIJE U 3 FAZE. 1. DEJSTVOM BUTILLITIJUMA NA TERMINALNI ALKIN POSTAJE ACETILIDNI ANJON. 2. ACETILIDNI ANJON SUPSTITUIŠE Cl- JON IZ ETIL-HLOR KARBONATA. REAKCIJA SE OZNAČAVA KAO ACILOVANJE ACETILIDNOG ANJONA I POSTAJE KONJUGOVANI ESTAR (ALKINIL-ESTAR). 3. VRŠI SE PARCIJALNA KATALITIČKA HIDROGENIZACIJA ALKINSKE GRUPE, PRI ČEMU POSTAJE *cis*-ALKEN (KOJUGOVANI ALKENIL-ESTAR).

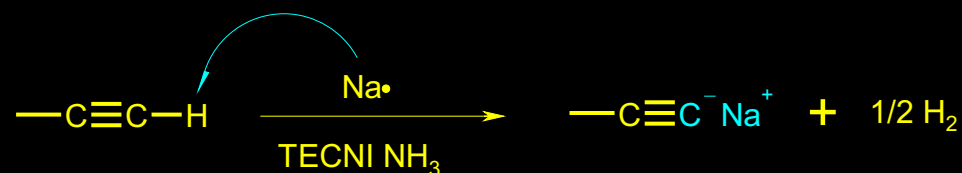
VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

D. PARCIJALNA REDUKCIJA ALKINA DO *trans* ALKENA, DEJSTVOM RASTVORA METALNOG NATRIJUMA ILI METALNOG LITIJUMA U TEČNOM AMONIJAKU.

ALKINI KOJI NEMAJU TERMINALNU C≡C VEZU, REDUKUJU SE RASTVORIMA ALKALNIH METALA (Li, Na) U TEČNOM AMONIJAKU, TAKO ŠTO POSTAJU *trans* odn. *E* ALKENI. DO REDUKCIJE DOLAZI PREKO JON-RADIKLSKIH INTERMEDIJERA, Približno sledećim mehanizmom: (kao donator protona služi rastvarač - tečni amonijak. Reakcija je značajna, jer postaju alkeni suprotne konfiguracije od one pri katalitičkoj hidrogenizaciji.

ALKINI KOJI IMAJU TERMINALNU C≡C VEZU, NE REDUKUJU SE POD OVIM USLOVIMA JER POSTAJE ACETILIDNI ANJON:

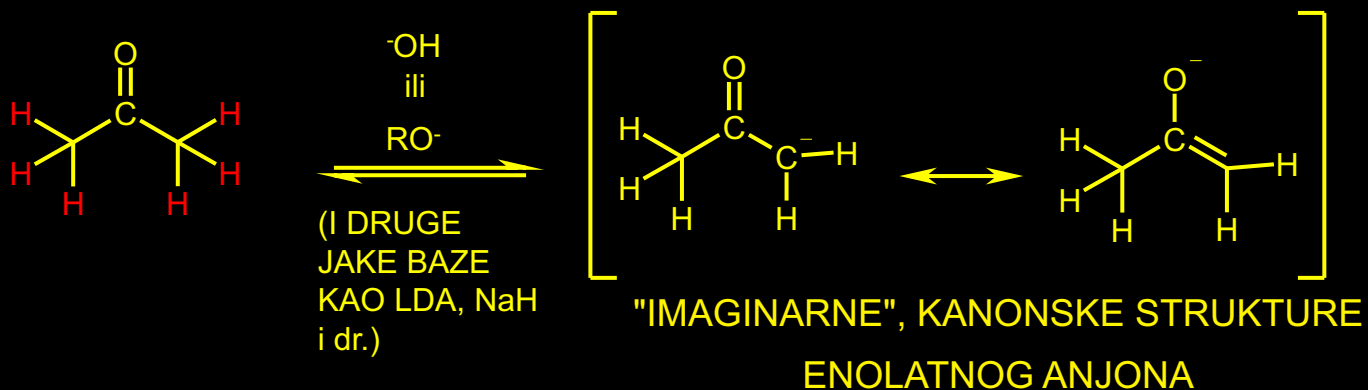

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

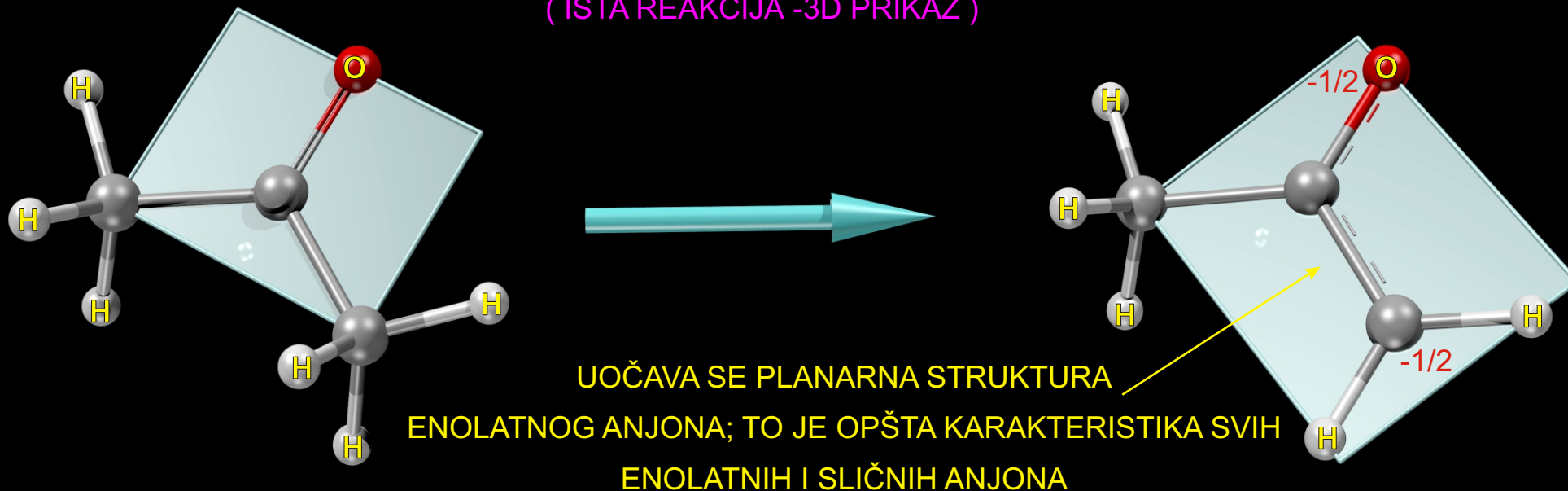
ALDOLNA KONDENZACIJA: POSTAJANJE KONJUGOVANIH KARBONILNIH JEDINJENJA

NAPOMENA: OVA REAKCIJA SE OBIČNO IZLAŽE U OKVIRU HEMIJE KARBONILNIH JEDINJENJA (ALDEHIDA I KETONA).

DEJSTVOM BAZA, ENOLIZAVILNA KARBONILNA JEDINJENJA PRELAZE U ENOLATNE ANJONE.

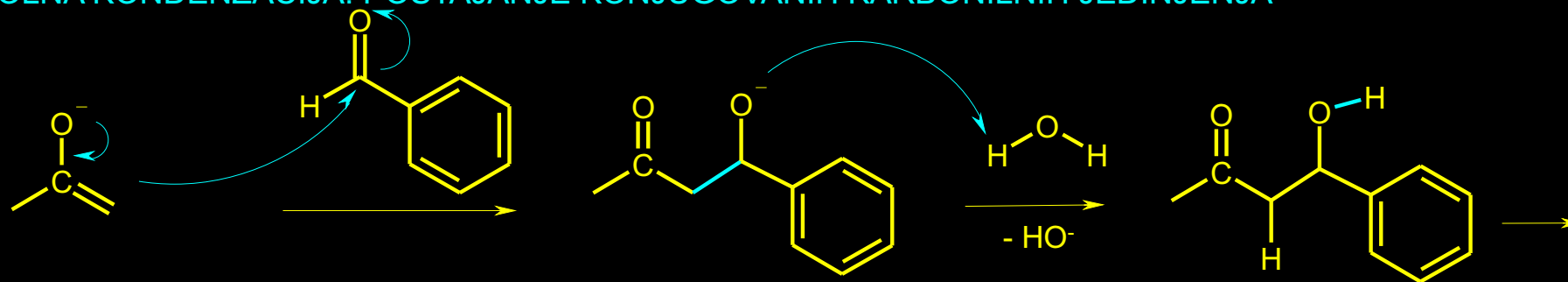

(ISTA REAKCIJA -3D PRIKAZ)

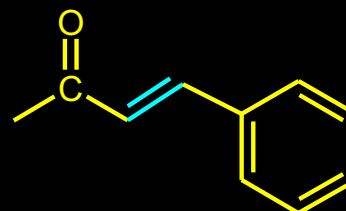
VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

ALDOLNA KONDENZACIJA: POSTAJANJE KONJUGOVANIH KARBONILNIH JEDINJENJA

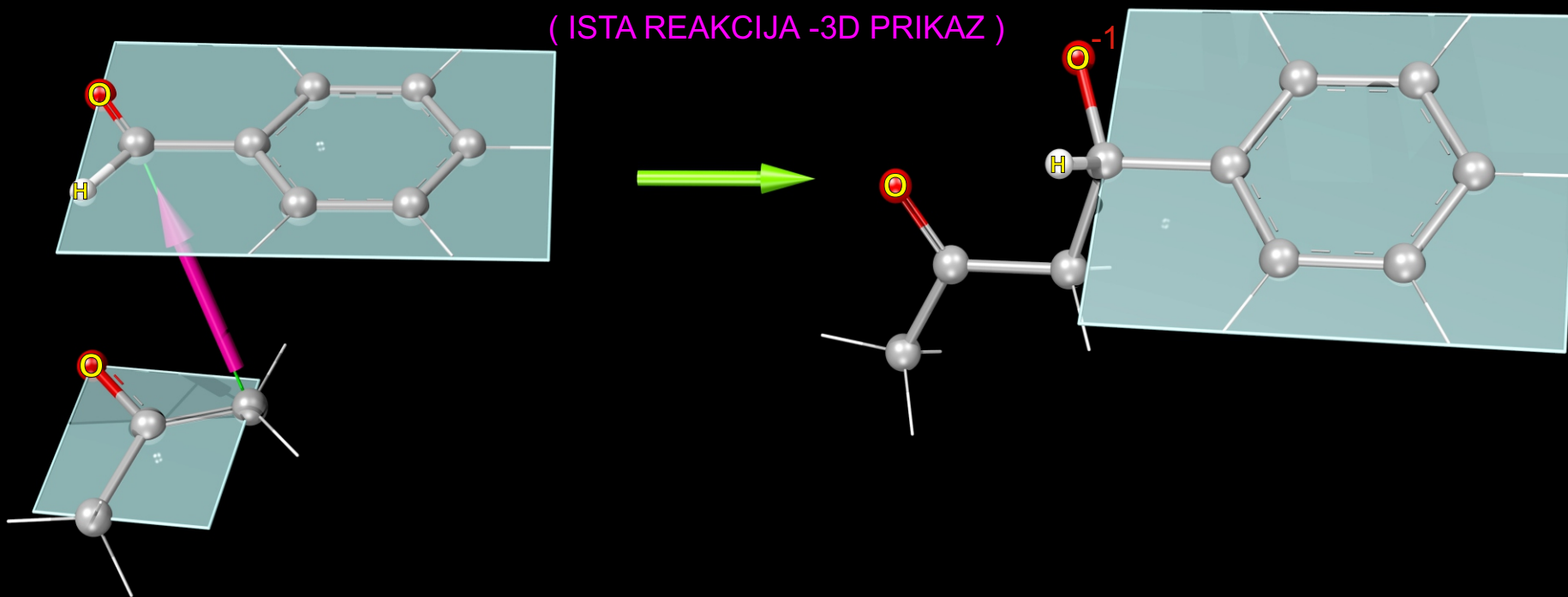

SPONTANA
DEHIDRATACIJA

$-\text{H}_2\text{O}$

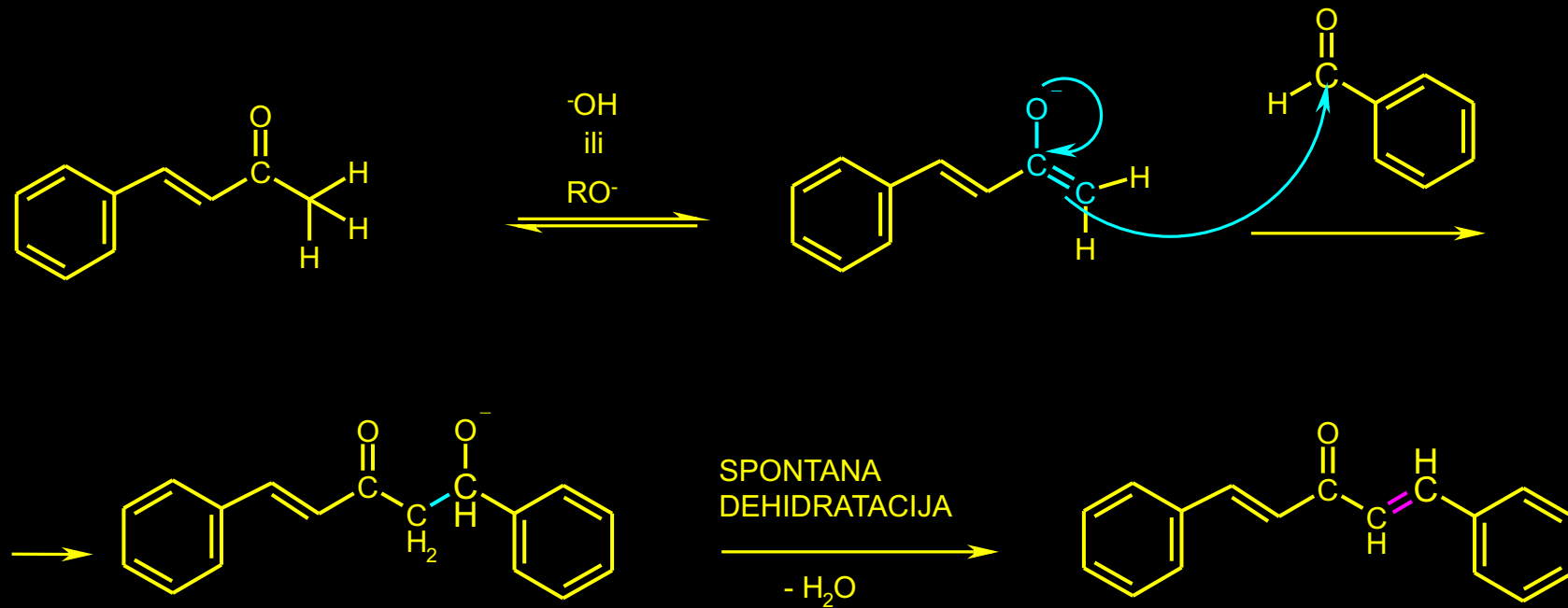
(ISTA REAKCIJA -3D PRIKAZ)

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

ALDOLNA KONDENZACIJA: POSTAJANJE KONJUGOVANIH KARBONILNIH JEDINJENJA

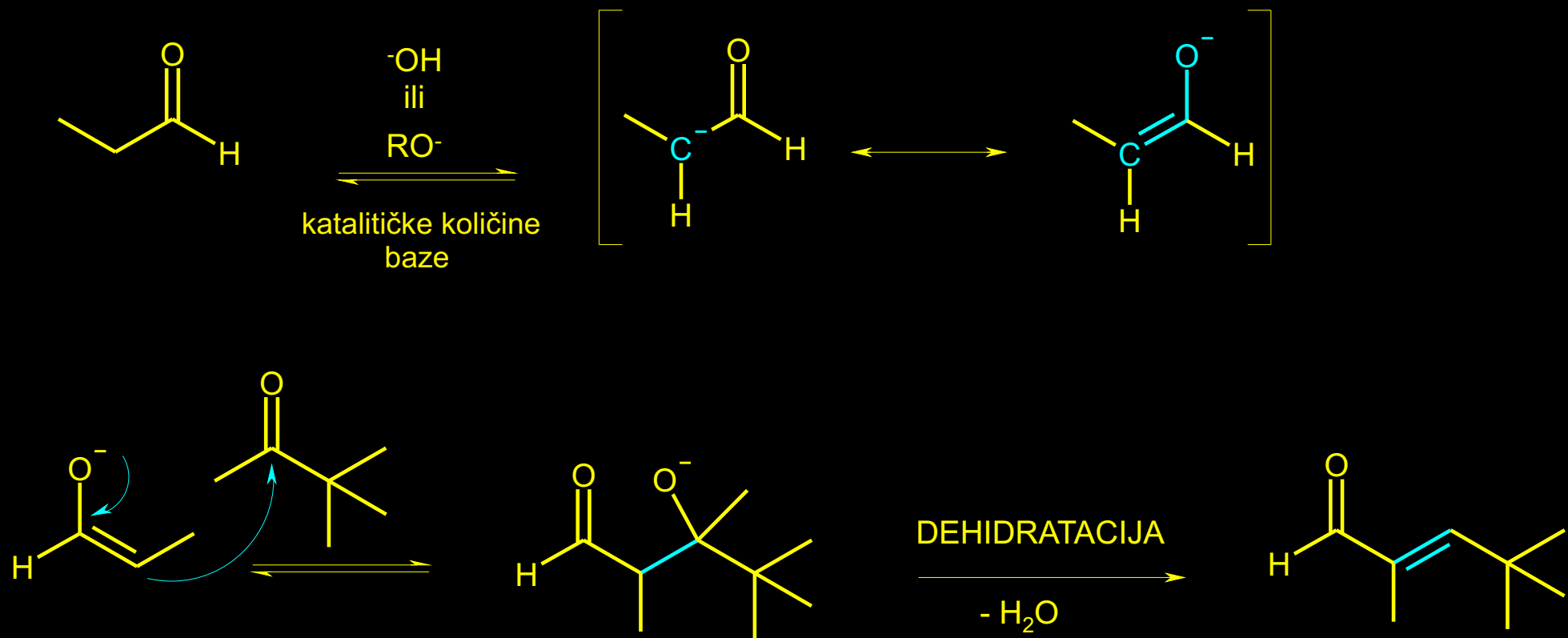
PRIMER:(REAGUJU KETON I ALDEHID):

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

ALDOLNA KONDENZACIJA: POSTAJANJE KONJUGOVANIH KARBONILNIH JEDINJENJA

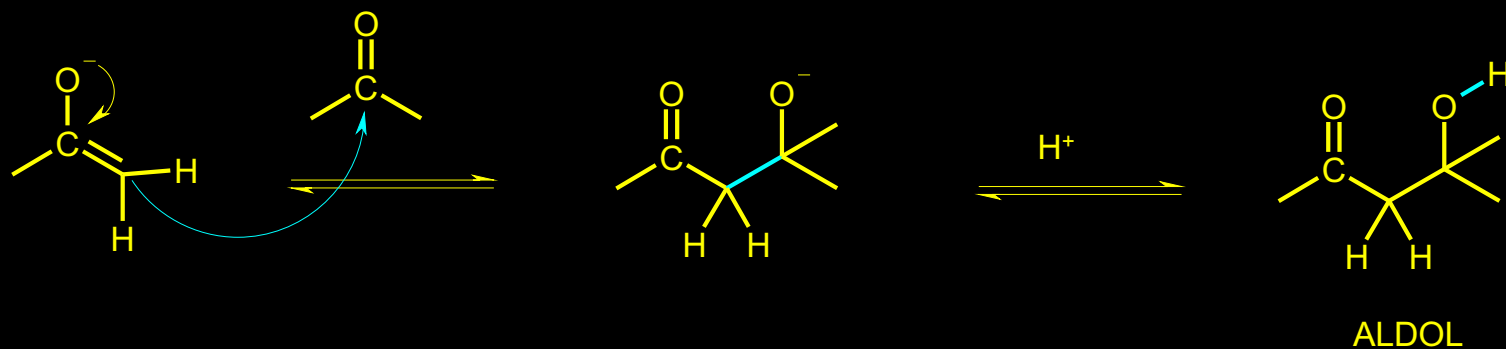
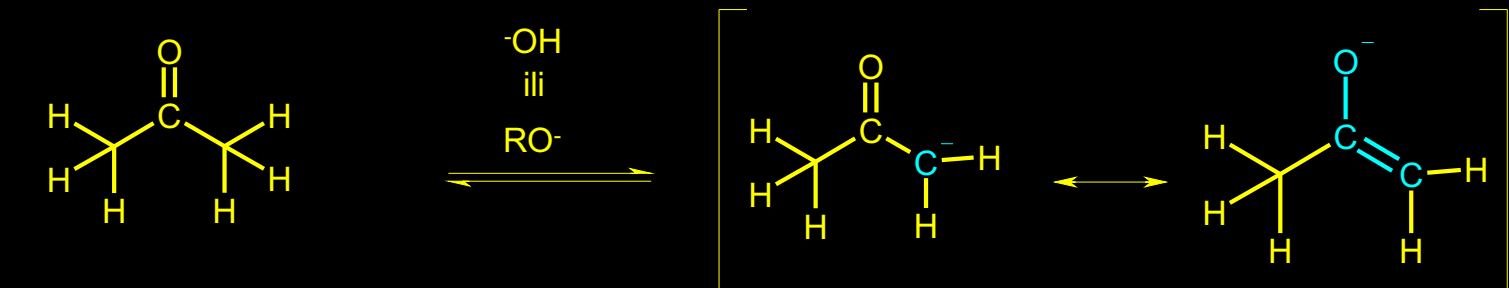
PRIMER (REAGUJU KETON I ALDEHID):

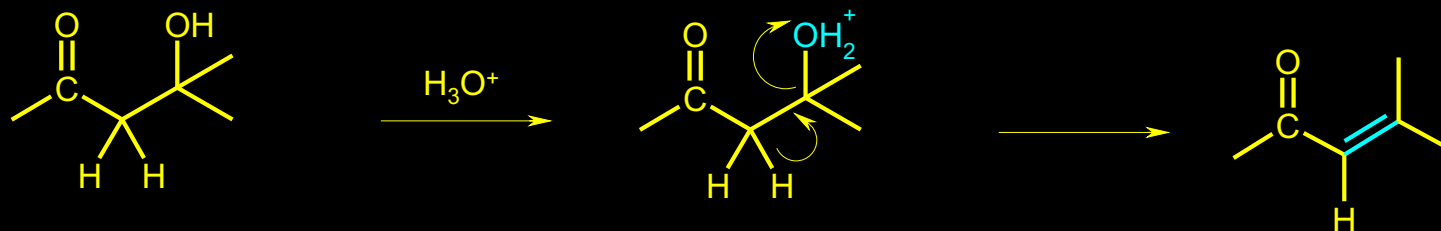
VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

ALDOLNA KONDENZACIJA: POSTAJANJE KONJUGOVANIH KARBONILNIH JEDINJENJA

PRIMER (REAGUJU DVA MOLEKULA ACETONA):

NEMA SPONTANE DEHIDRATACIJE
POD BAZNIM USLOVIMA

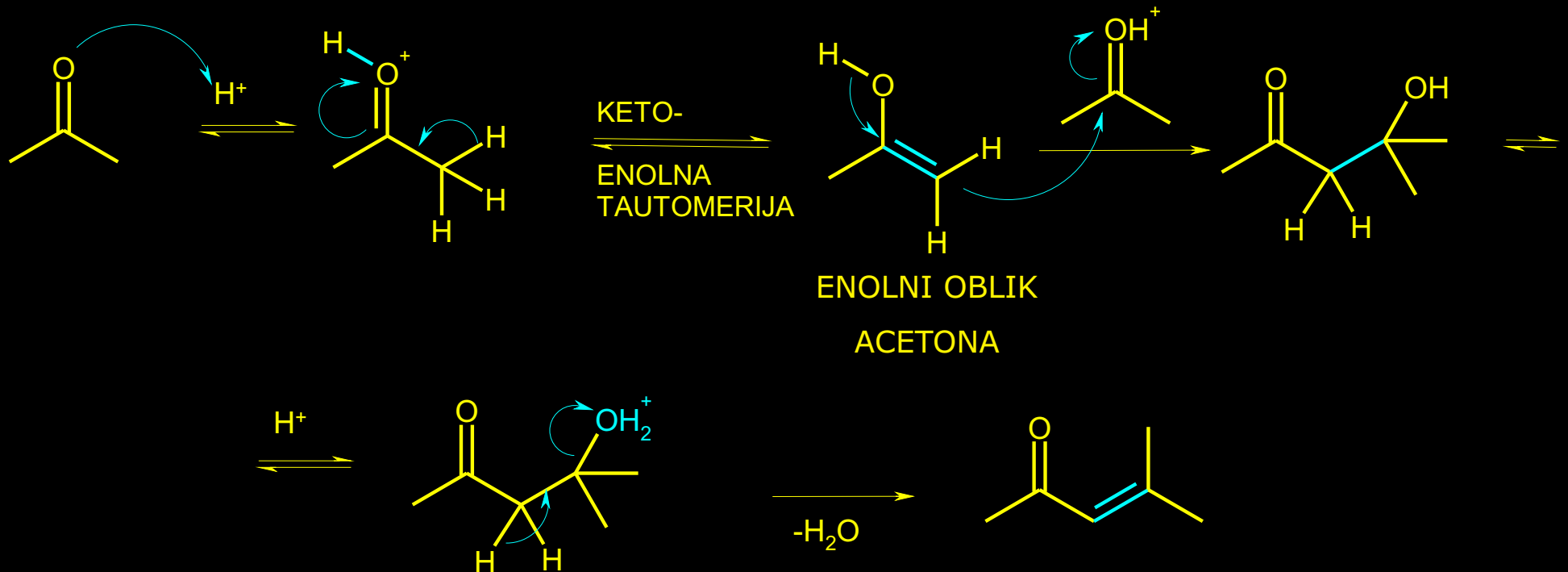
VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

ALDOLNA KONDENZACIJA: POSTAJANJE KONJUGOVANIH KARBONILNIH JEDINJENJA

PRIMER KISELO-KATALIZOVANE ALDOLNE KONDENZACIJE ACETONA

MEHANIZAM OVE REAKCIJE SUŠTINSKI JE RAZLIČIT OD ONE POD BAZNIM USLOVIMA . POD KISELIM USLOVIMA NE POSTOJI MOGUĆNOST POSTAJANJA ENOLATNOG ANJONA VEĆ KAO NUKLEOFIL REAGUJE ENOLNI OBLIK. (OVDE SE KAO NUKLEOFIL PONAŠA π ELEKTRONSKI PAR C=C VEZE). POD REAKCIONIM USLOVIMA SPONTANO DOLAZI DO DEHIDRATACIJE I DIREKTNO POSTAJE KONJUGOVANI KETON).

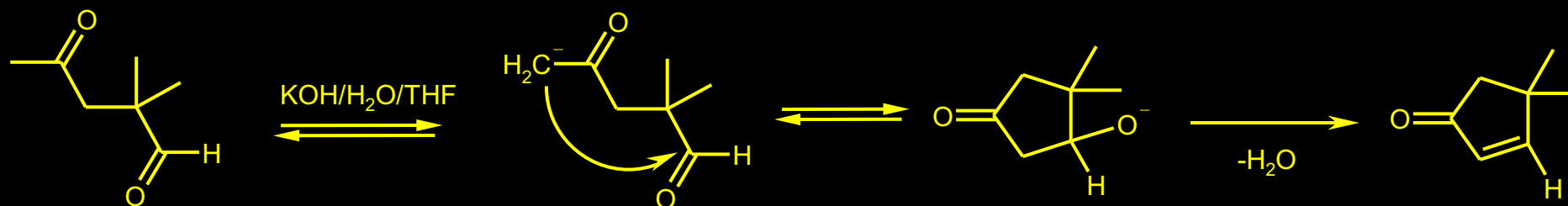
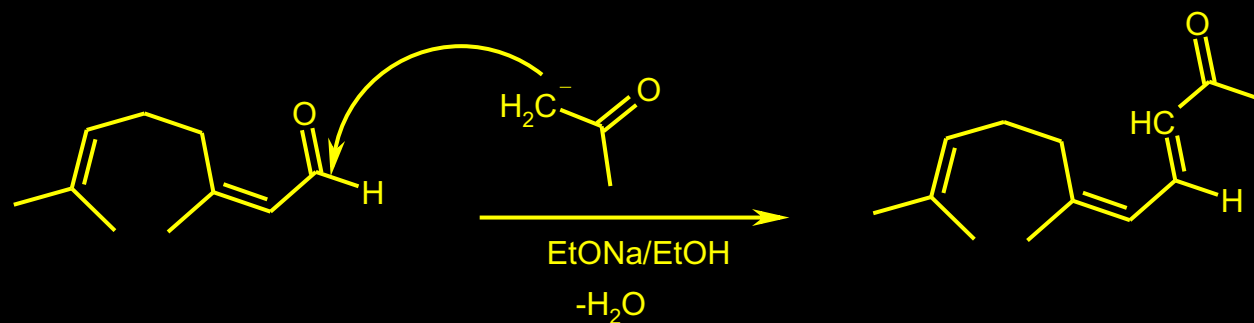
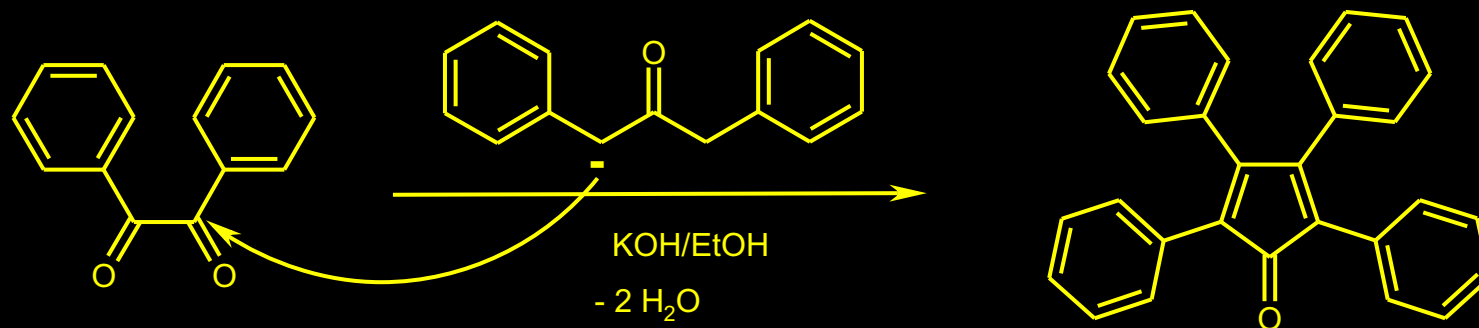
PRIMER (REAGUJU DVA MOLEKULA ACETONA):

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

ALDOLNA KONDENZACIJA: POSTAJANJE KONJUGOVANIH KARBONILNIH JEDINJENJA

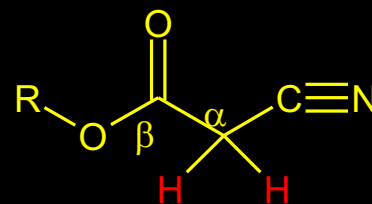
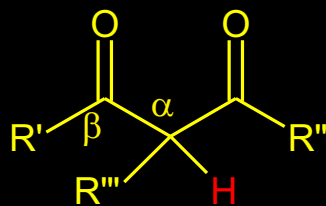
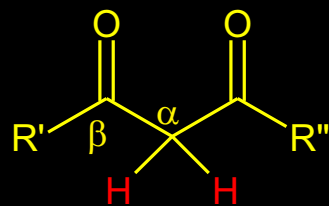
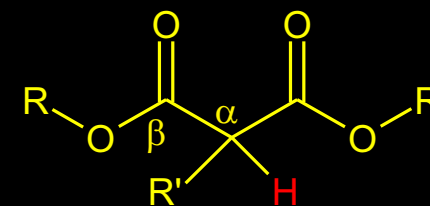
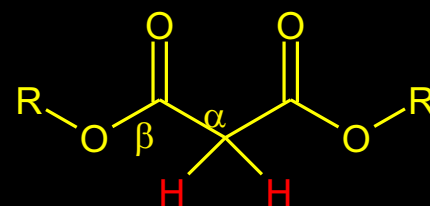
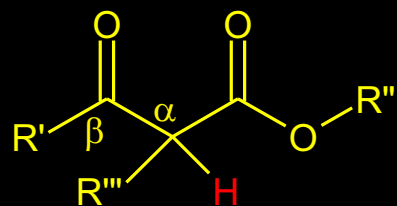
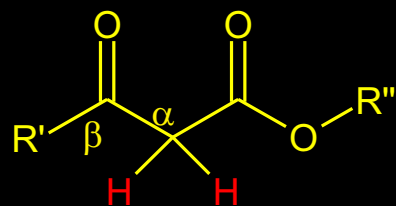
VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

KONDENZACIJE ALDEHIDA I KETONA SAAKTIVNIM METILENSKIM JEDINJENJIMA : POSTAJANJE KONJUGOVANIH β -DIKARBONILNIH JEDINJENJA.

NAPOMENA: OVE REAKCIJE SE OBIČNO IZLAŽU U OKVIRU HEMIJE AKTIVNIH METILENSKIH JEDINJENJA

JEDINJENJA KOJA IMAJU JOŠ KISELIJE ENOLIZABILNE H-ATOME OD ALDEHIDA I KETONA, OZNAČAVAJU SE KAO AKTIVNA METILENSKA JEDINJENJA. TO SU JEDINJENJA KOD KOJIH JE CH_2 ILI CH GRUPA DIREKTNO VEZANA ZA DVE KARBONILNE GRUPE (ILI DRUGE ELEKTRON-PRIVLAČNE GRUPE KAO ŠTO JE ESTRASKA, NITRILNA i sl). U TOJ KATEGORIJI NALAZE SE β -KETO ESTRI, ESTRI MALONSKIH KISELINA, β -DI-KETONI I DR.

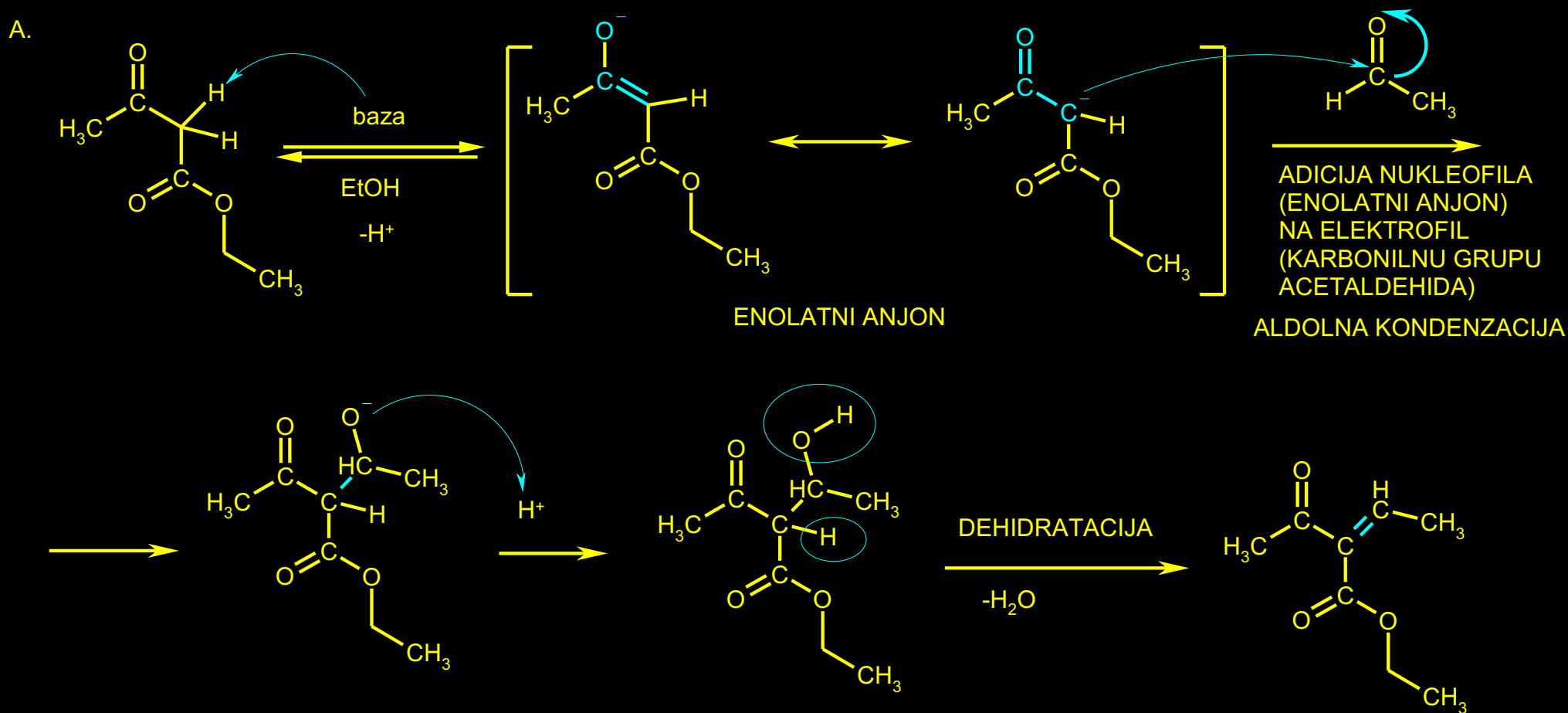
PRIMERI IZRAZITO AKTIVNIH METILENSKIH JEDINJENJA:

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

KONDENZACIJE ALDEHIDA I KETONA SAAKTIVNIM METILENSKIM JEDINJENJIMA : POSTAJANJE KONJUGOVANIH β -DIKARBONILNIH JEDINJENJA.

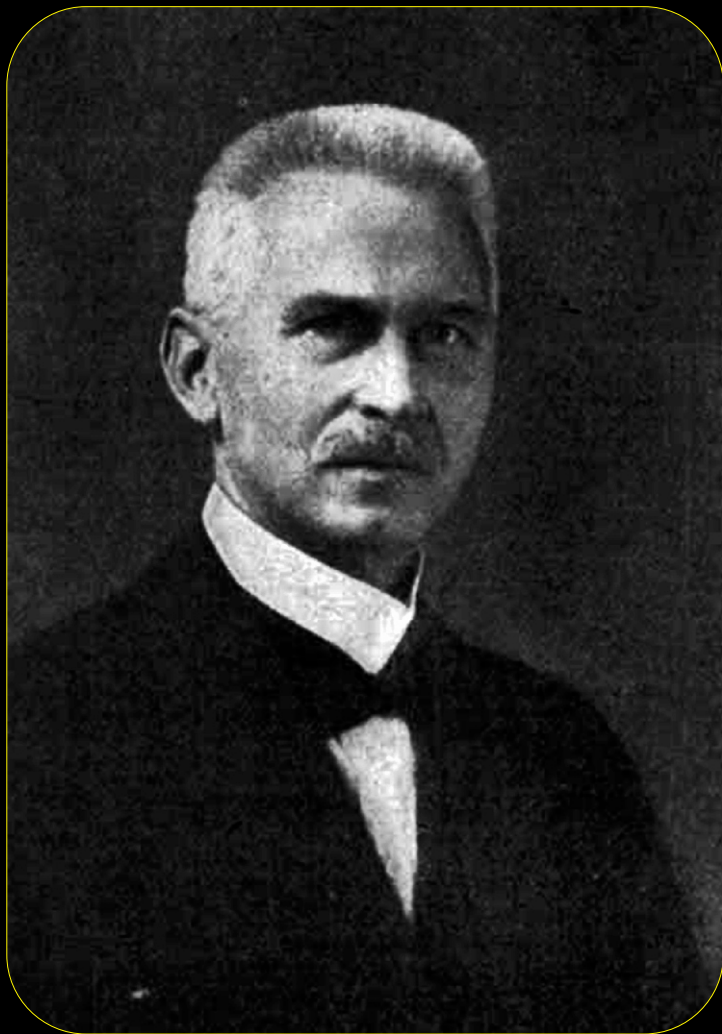
KONDENZACIJE SU ANALOGNE ALDOLNIM KONDENZACIJAMA ALDEHIDA I KETONA. U LITERATURI SE OBIČNO OZNAČAVAJU KAO KNEVENAGEL-ove (Knoevenagel) KONDENZACIJE.

Emil Knoevenagel

Nemački hemičar

18. VI 1865.- 11. VIII 1921.

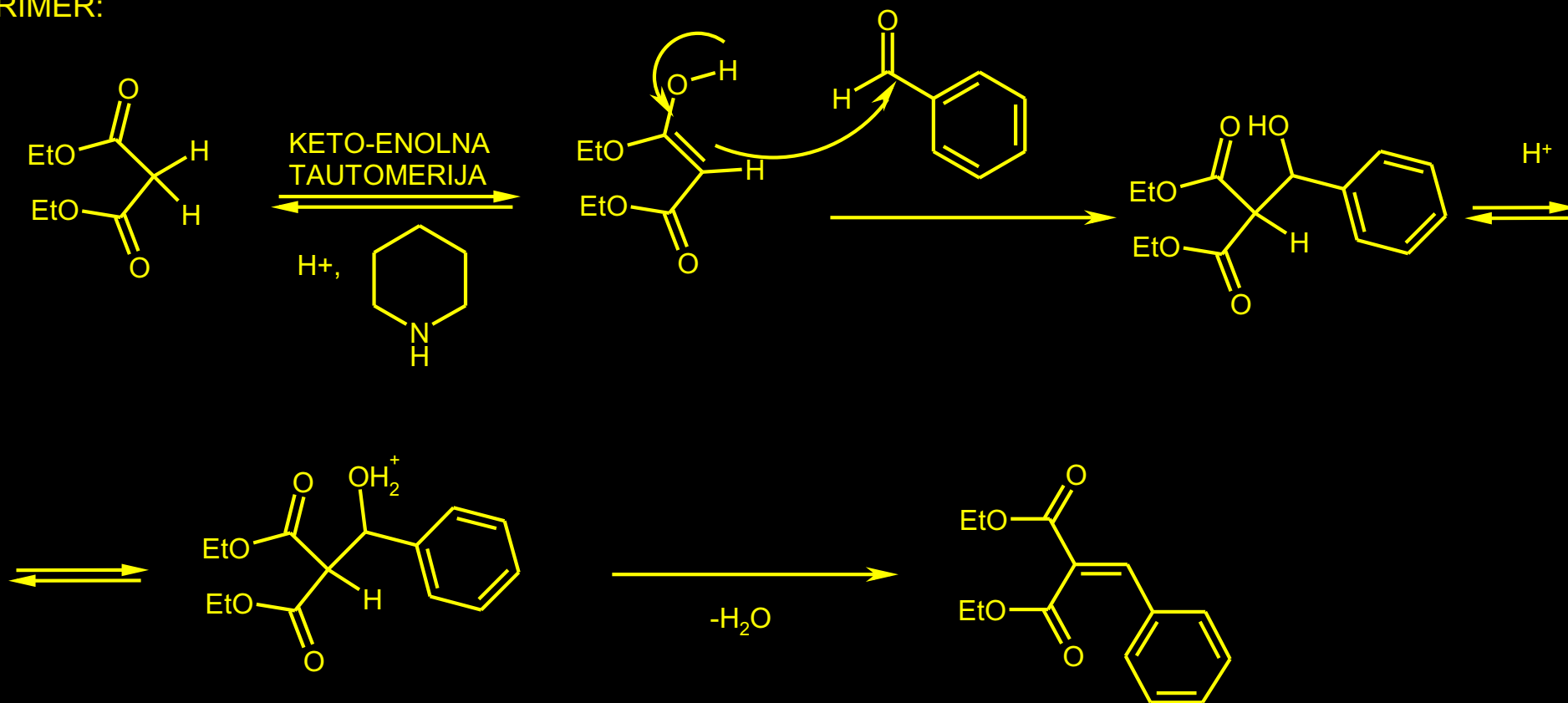

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

KONDENZACIJE ALDEHIDA I KETONA SAAKTIVNIM METILENSKIM JEDINJENJIMA : POSTAJANJE KONJUGOVANIH β -DIKARBONILNIH JEDINJENJA.

KONDENZACIJE SU ANALOGNE ALDOLNIM KONDENZACIJAMA ALDEHIDA I KETONA. U LITERATURI SE OBIČNO OZNAČAVAJU KAO KNEVENAGEL-ove (Knoevenagel) KONDENZACIJE.

PRIMER:

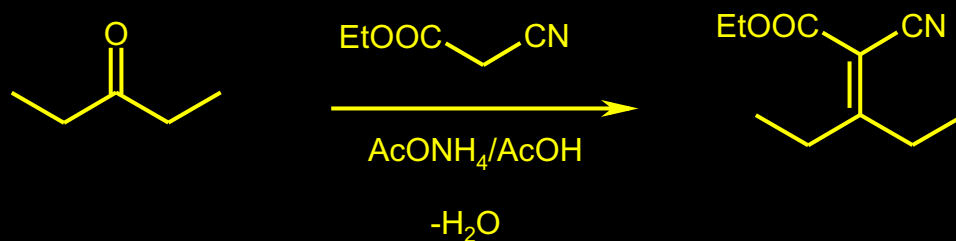
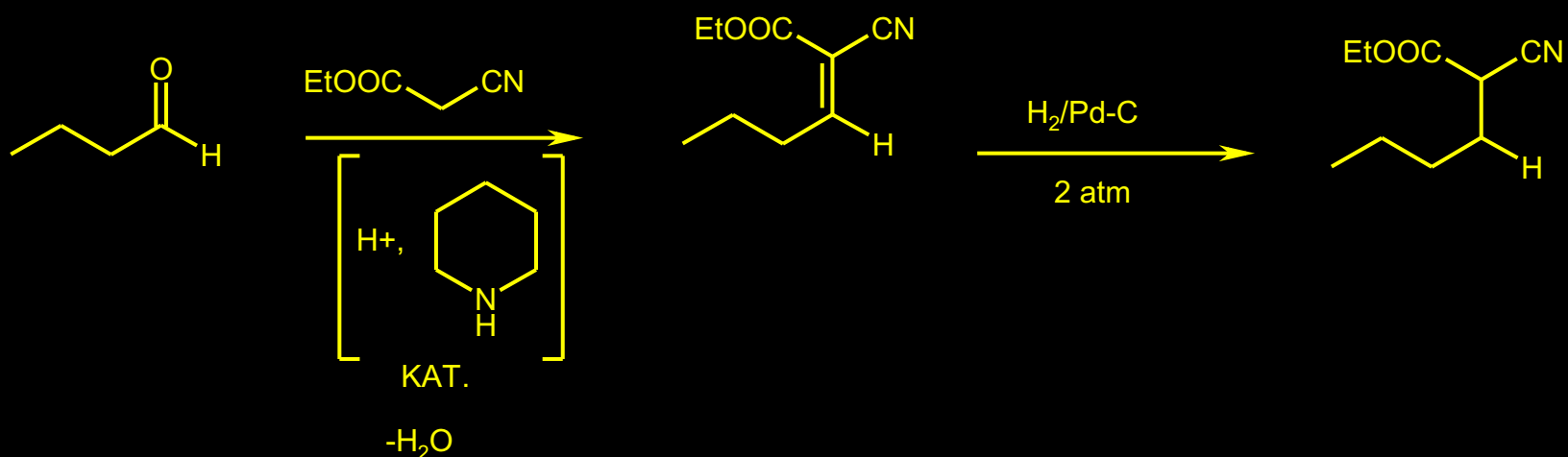

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

KONDENZACIJE ALDEHIDA I KETONA SAAKTIVNIM METILENSKIM JEDINJENJIMA : POSTAJANJE KONJUGOVANIH β -DIKARBONILNIH JEDINJENJA.

KONDENZACIJE SU ANALOGNE ALDOLNIM KONDENZACIJAMA ALDEHIDA I KETONA. U LITERATURI SE OBIČNO OZNAČAVAJU KAO KNEVENAGEL-ove (Knoevenagel) KONDENZACIJE.

PRIMERI:

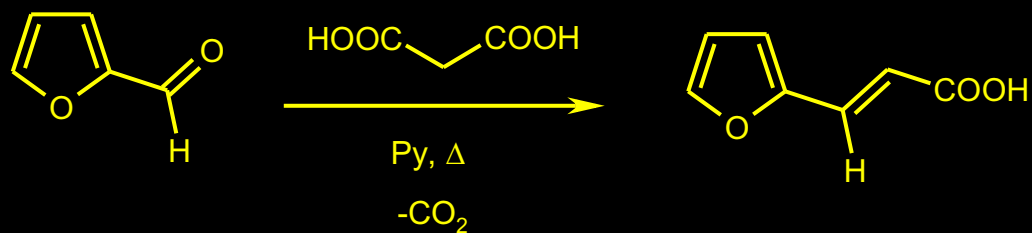
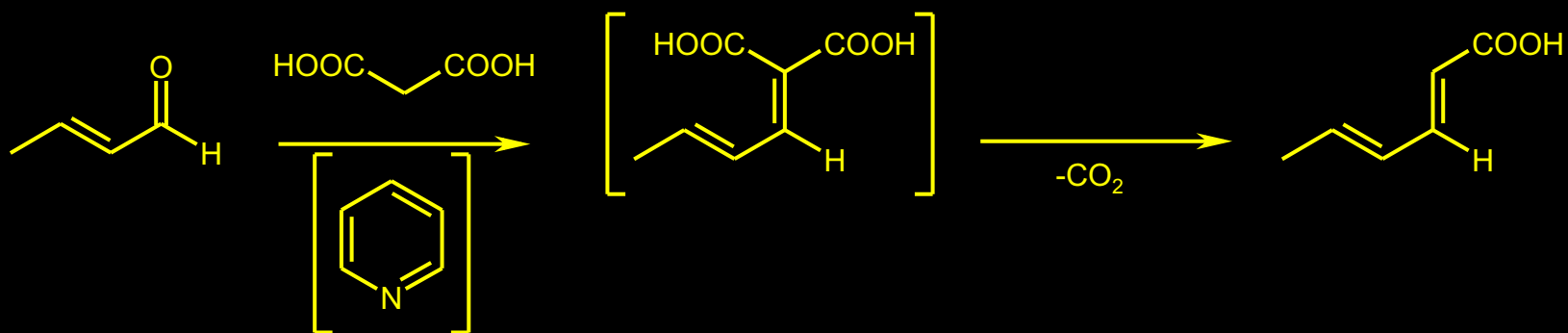

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

KONDENZACIJE ALDEHIDA I KETONA SA AKTIVNIM METILENSKIM JEDINJENJIMA : POSTAJANJE KONJUGOVANIH β -DIKARBONILNIH JEDINJENJA.

KONDENZACIJE SU ANALOGNE ALDOLNIM KONDENZACIJAMA ALDEHIDA I KETONA. U LITERATURI SE OBIČNO OZNAČAVAJU KAO KNEVENAGEL-ove (Knoevenagel) KONDENZACIJE.

PRIMERI:

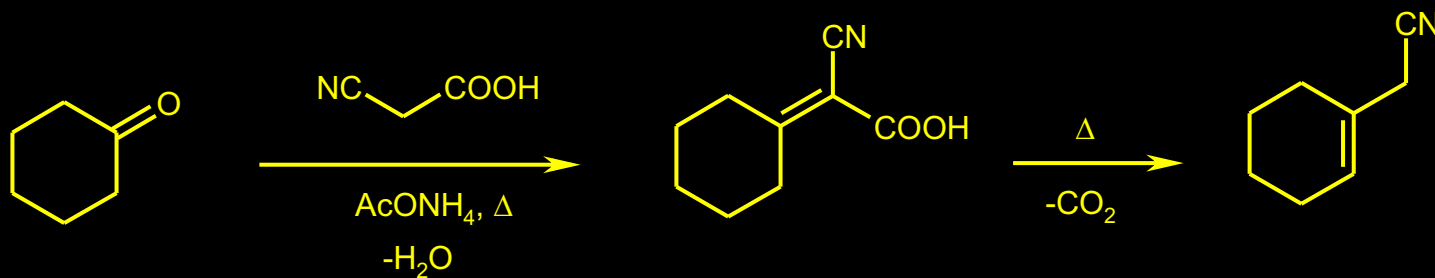
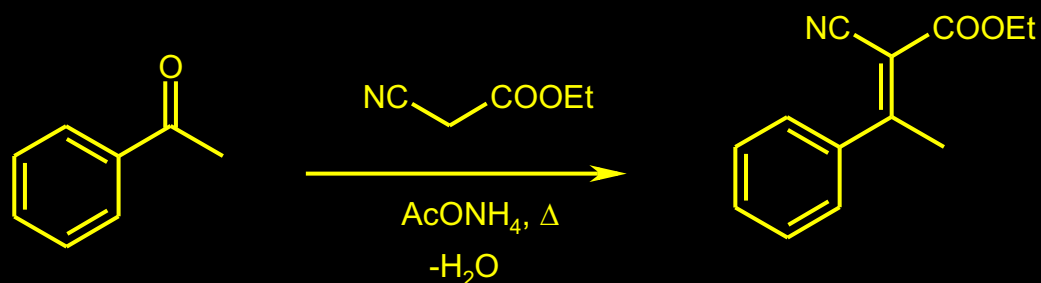

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

KONDENZACIJE ALDEHIDA I KETONA SAAKTIVNIM METILENSKIM JEDINJENJIMA : POSTAJANJE KONJUGOVANIH β -DIKARBONILNIH JEDINJENJA.

KONDENZACIJE SU ANALOGNE ALDOLNIM KONDENZACIJAMA ALDEHIDA I KETONA. U LITERATURI SE OBIČNO OZNAČAVAJU KAO KNEVENAGEL-ove (Knoevenagel) KONDENZACIJE.

PRIMERI:

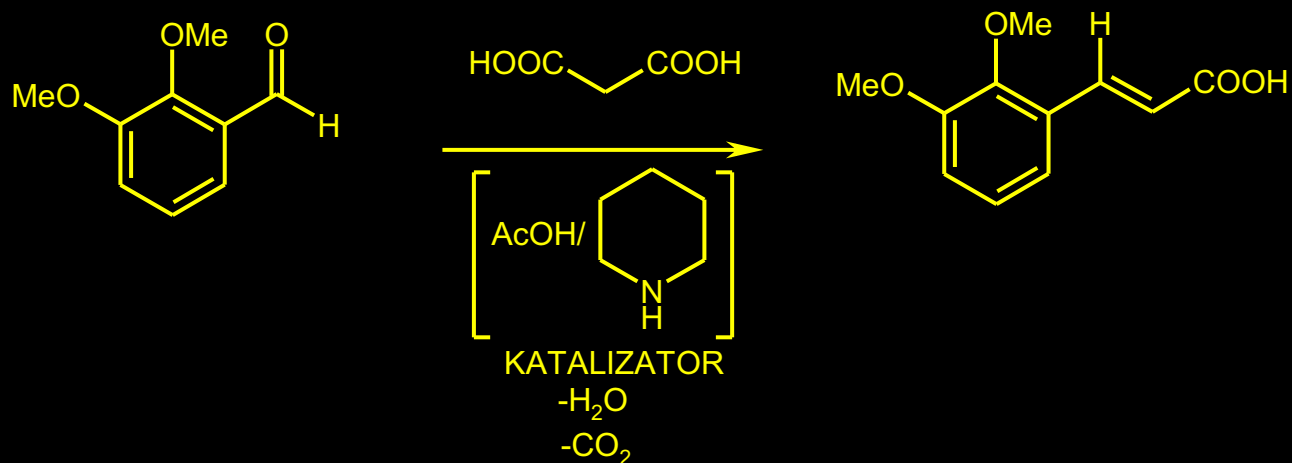
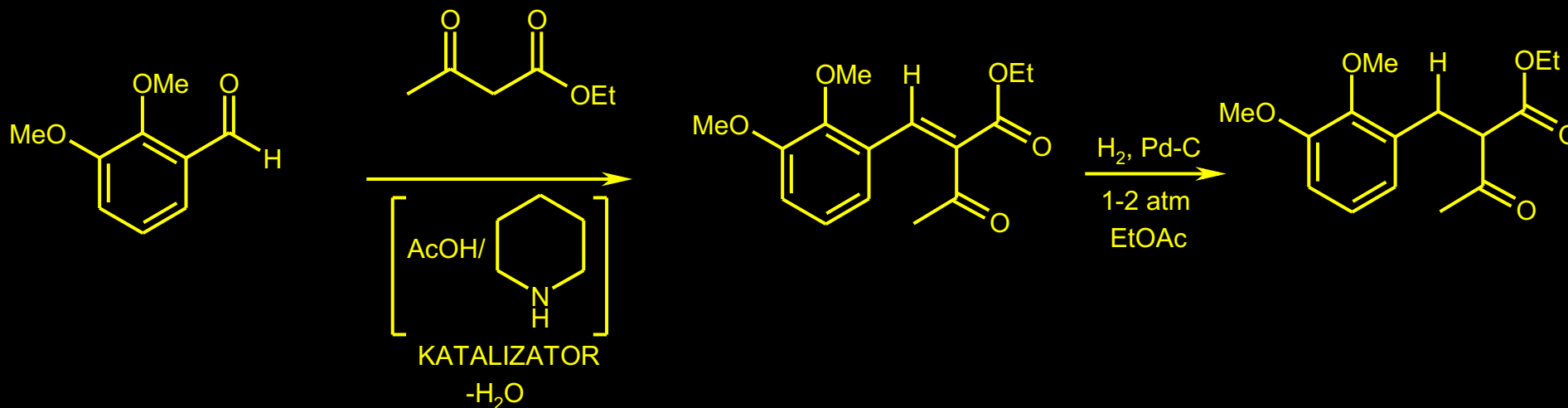

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

KONDENZACIJE ALDEHIDA I KETONA SAAKTIVNIM METILENSKIM JEDINJENJIMA : POSTAJANJE KONJUGOVANIH β -DIKARBONILNIH JEDINJENJA.

KONDENZACIJE SU ANALOGNE ALDOLNIM KONDENZACIJAMA ALDEHIDA I KETONA. U LITERATURI SE OBIČNO OZNAČAVAJU KAO KNEVENAGEL-ove (Knoevenagel) KONDENZACIJE.

PRIMERI:

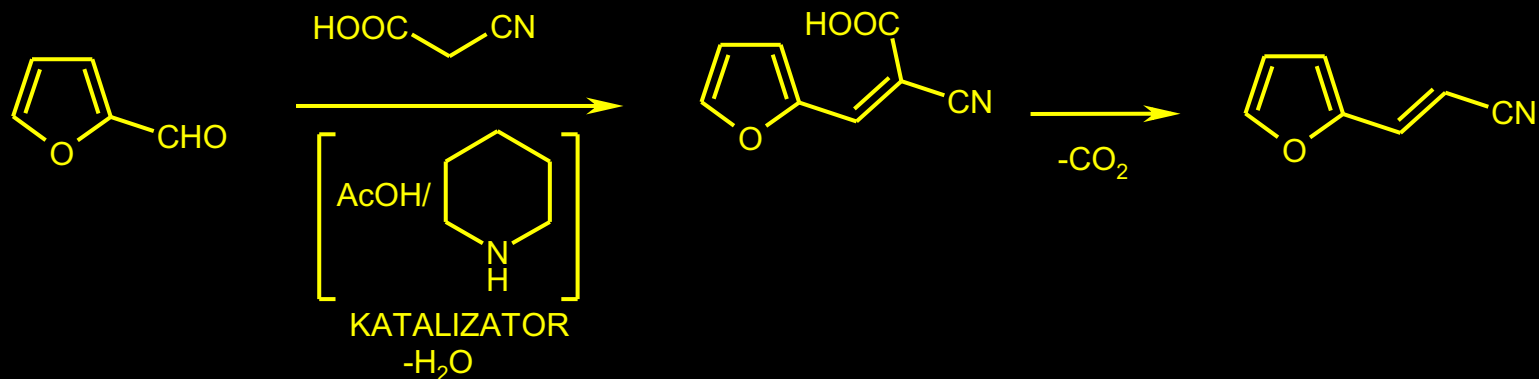
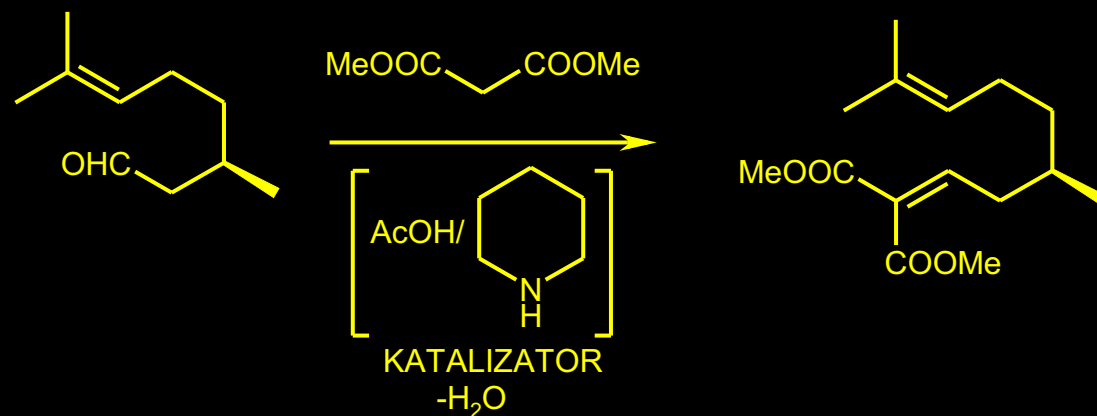

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

KONDENZACIJE ALDEHIDA I KETONA SAAKTIVNIM METILENSKIM JEDINJENJIMA : POSTAJANJE KONJUGOVANIH β -DIKARBONILNIH JEDINJENJA.

KONDENZACIJE SU ANALOGNE ALDOLNIM KONDENZACIJAMA ALDEHIDA I KETONA. U LITERATURI SE OBIČNO OZNAČAVAJU KAO KNEVENAGEL-ove (Knoevenagel) KONDENZACIJE.

PRIMERI:

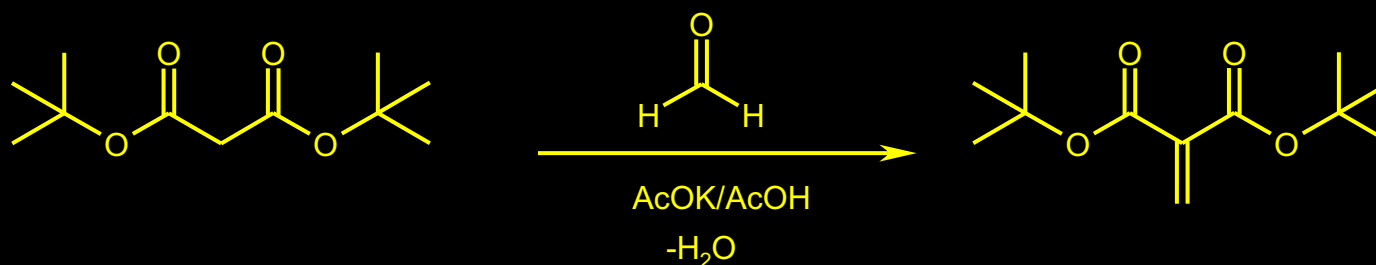

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

KONDENZACIJE ALDEHIDA I KETONA SA AKTIVNIM METILENSKIM JEDINJENJIMA : POSTAJANJE KONJUGOVANIH β -DIKARBONILNIH JEDINJENJA.

KONDENZACIJE SU ANALOGNE ALDOLNIM KONDENZACIJAMA ALDEHIDA I KETONA. U LITERATURI SE OBIČNO OZNAČAVAJU KAO KNEVENAGEL-ove (Knoevenagel) KONDENZACIJE.

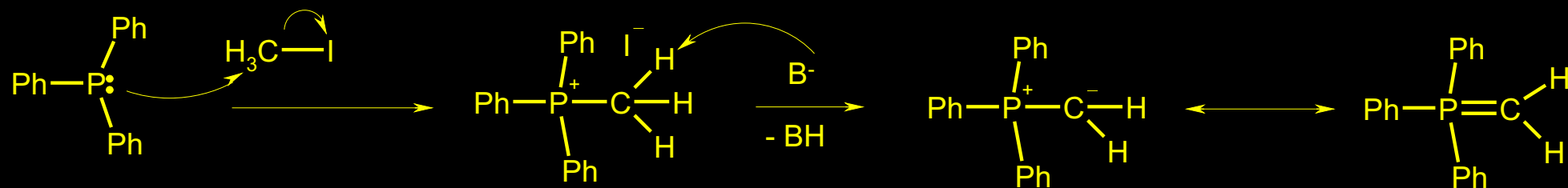
PRIMER:

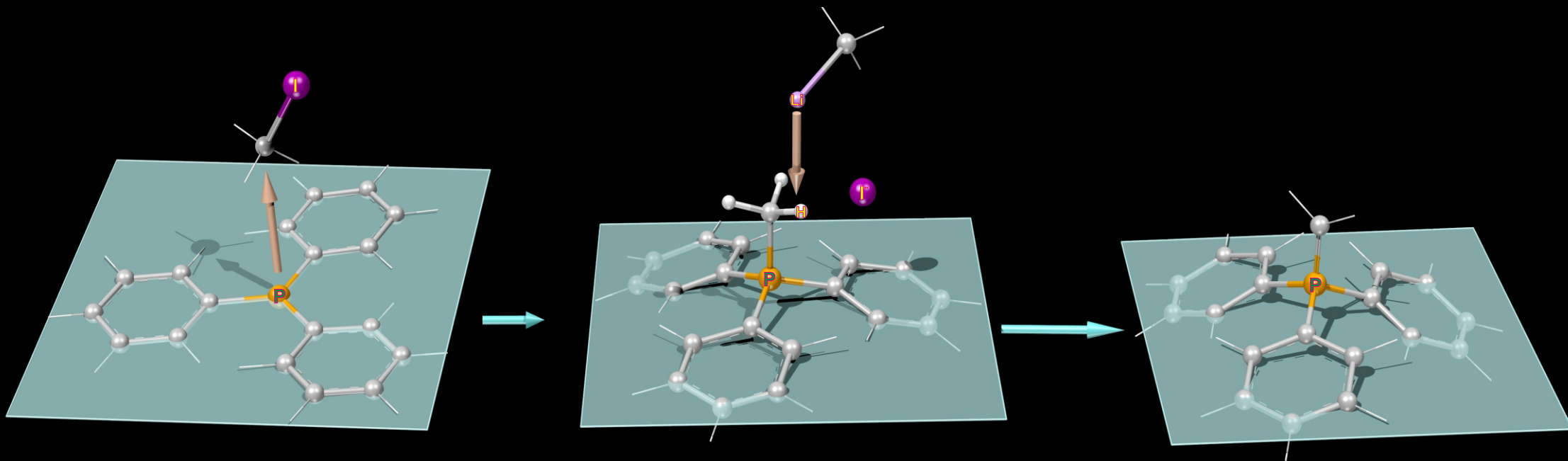
VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

VITIG-OVA (WITTIG) REAKCIJA

NAPOMENA: OVA REAKCIJA SE OBIČNO IZLAŽU U OKVIRU HEMIJE KARBONILNIH JEDINJENJA

MEHANIZAM POSTAJANJA FOSFORNOG ILIDA (VITIG-OVOG REAGENSA):

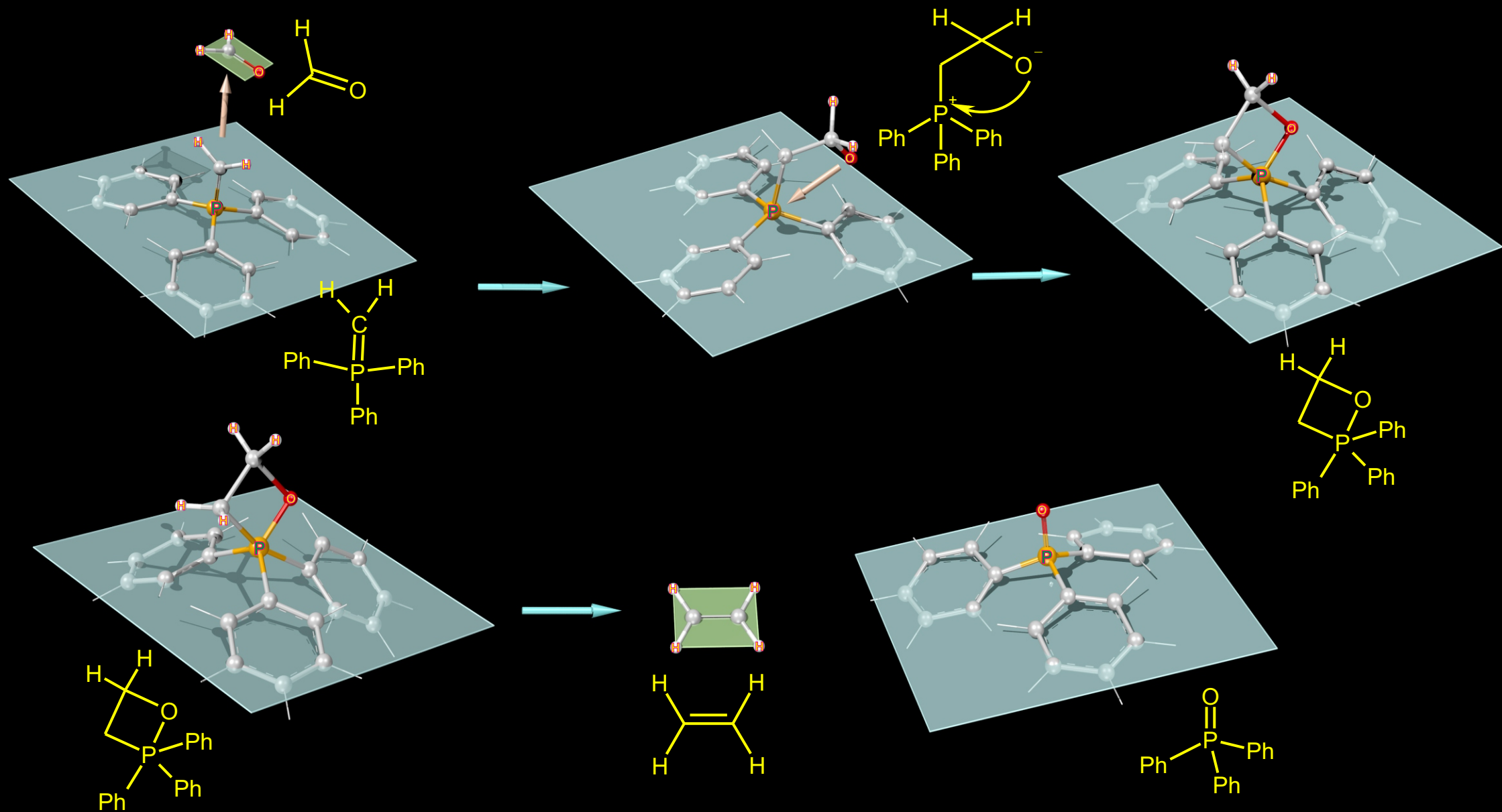

Georg Wittig
16. VI 1897. -26. VIII 1987.
Nobelova Nagrada za Hemiju, 1979.

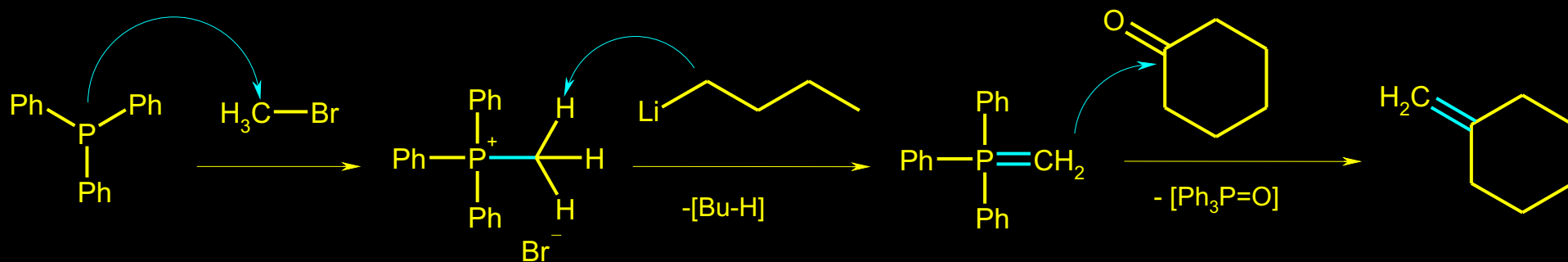
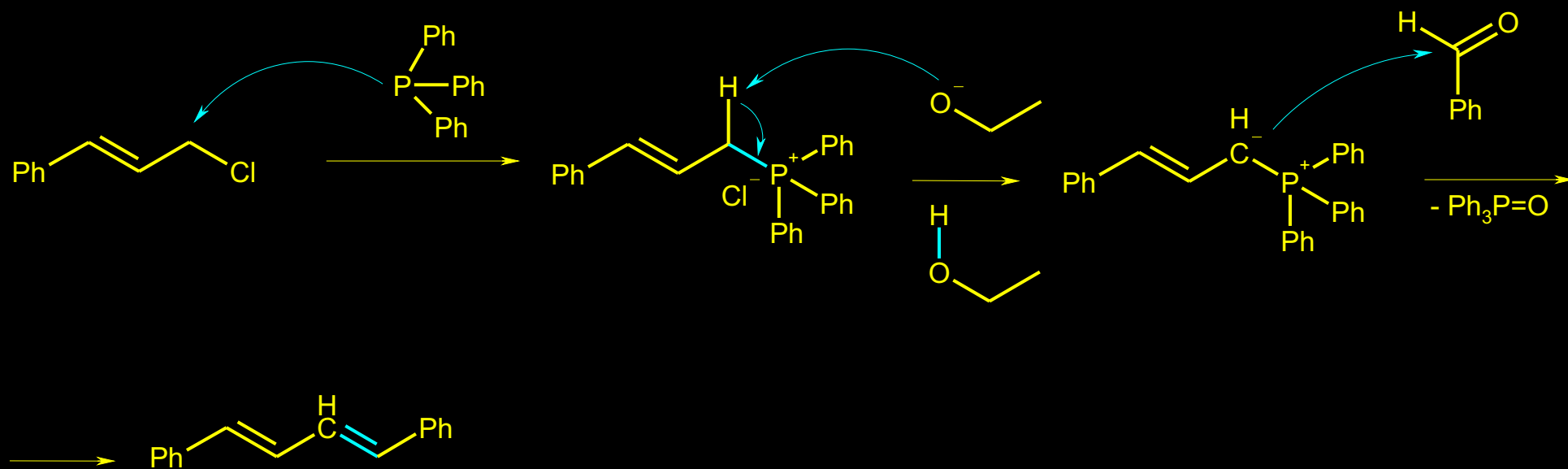
VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA
VITIG-OVA (WITTIG) REAKCIJA

MEHANIZAM ADICIJE NA KARBONILNU GRUPU:

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA VITIG-OVA (WITTIG) REAKCIJA

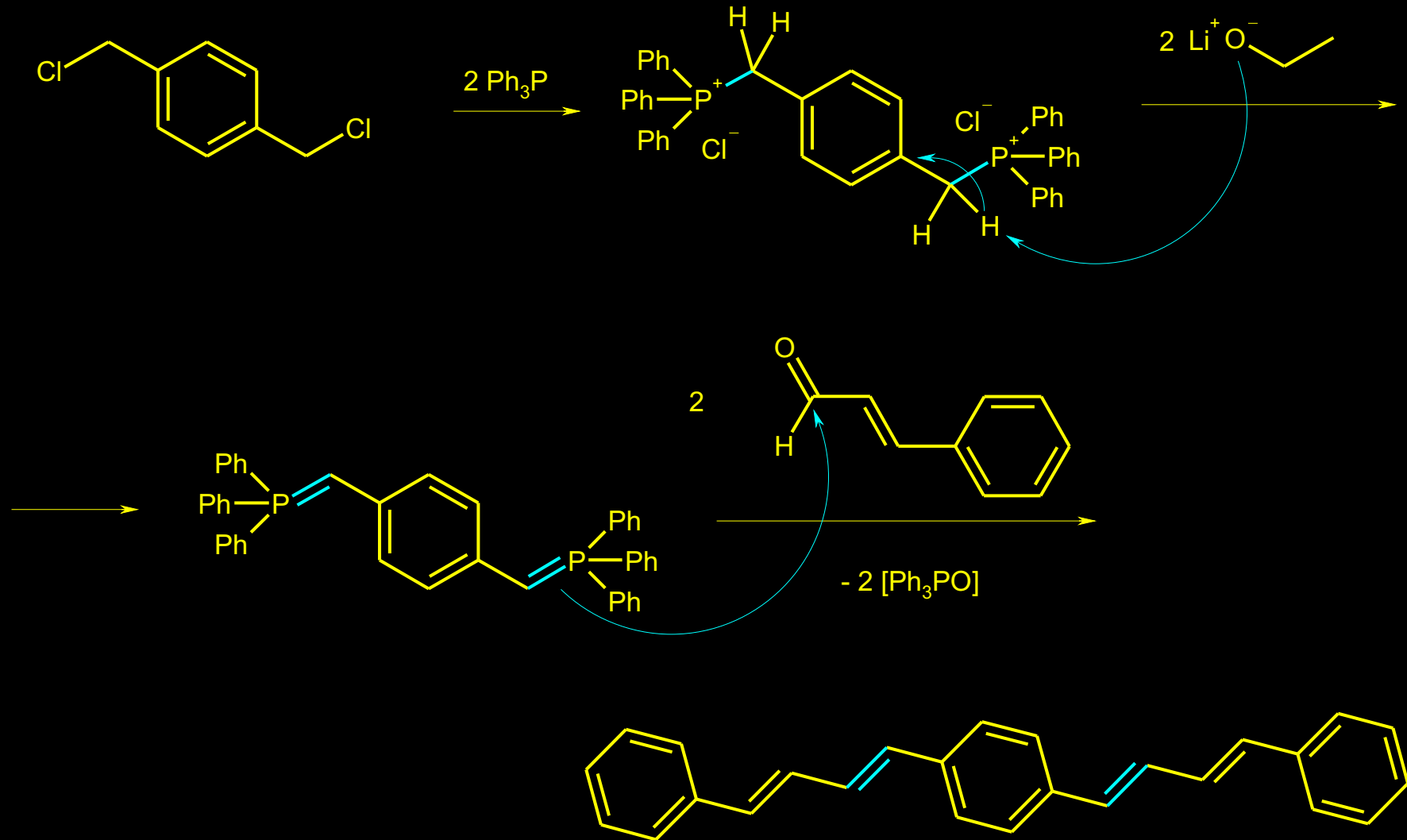
PRIMERI:

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

VITIG-OVA (WITTIG) REAKCIJA

PRIMERI:

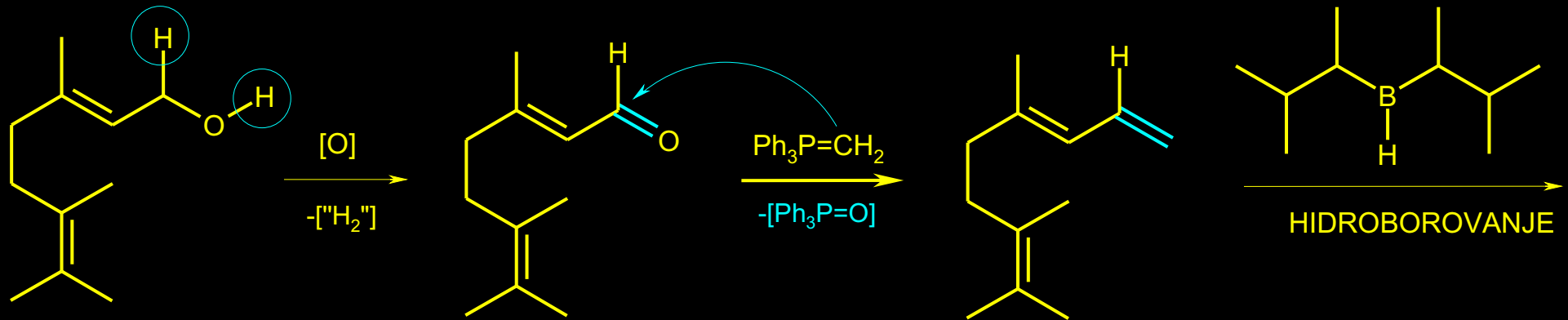

VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

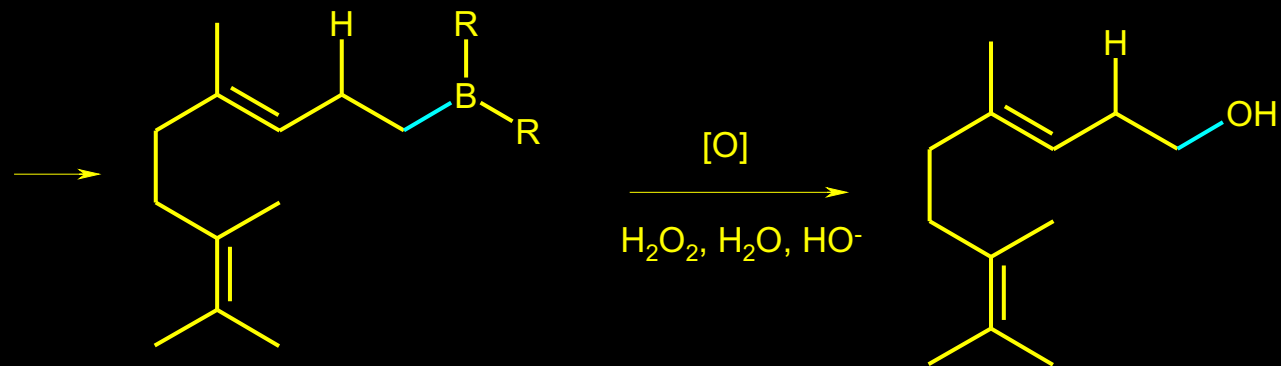
VITIG-OVA (WITTIG) REAKCIJA

PRIMER (REAKCIJA U

VIŠE FAZA :

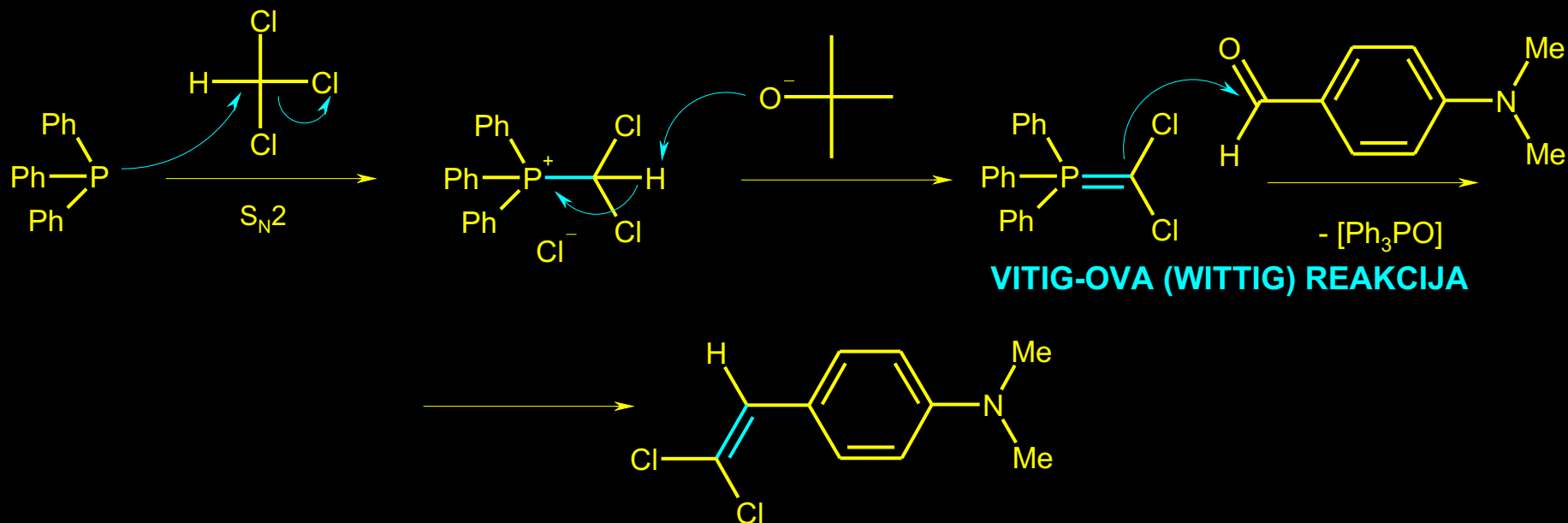
VITIG-OVA (WITTIG) REAKCIJA

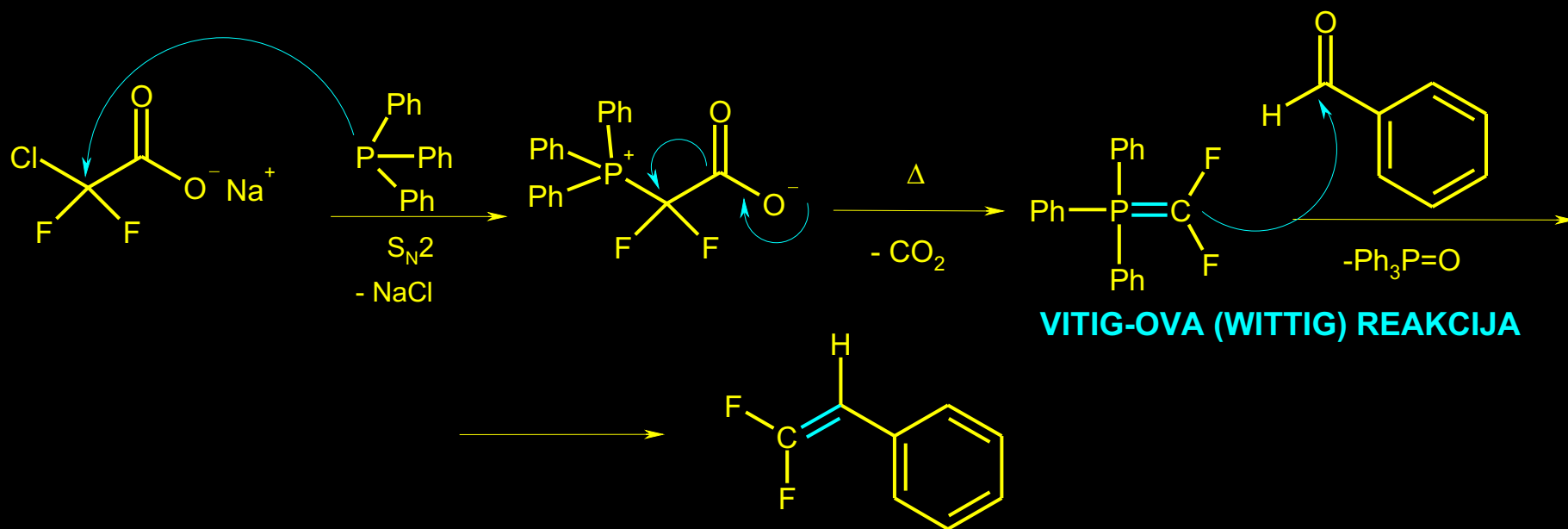
VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

VITIG-OVA (WITTIG) REAKCIJA

PRIMERI (REAKCIJE U VIŠE FAZA :

VITIG-OVA (WITTIG) REAKCIJA

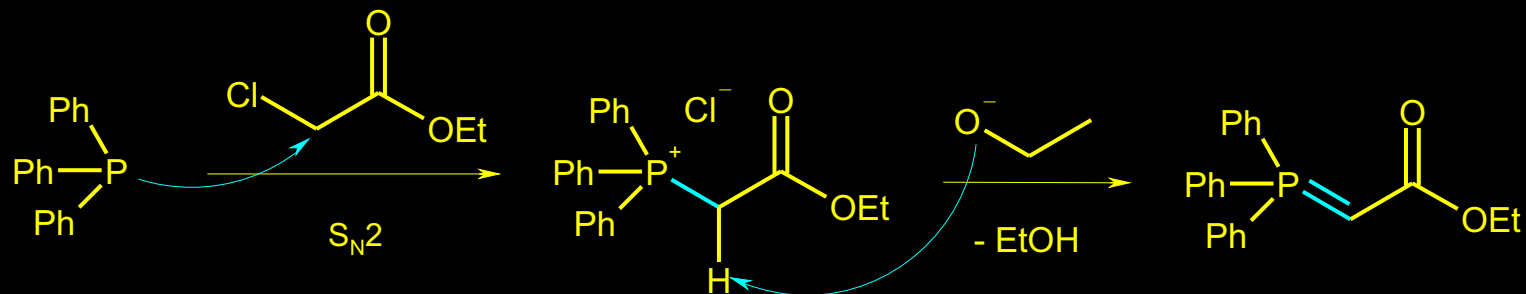

VITIG-OVA (WITTIG) REAKCIJA

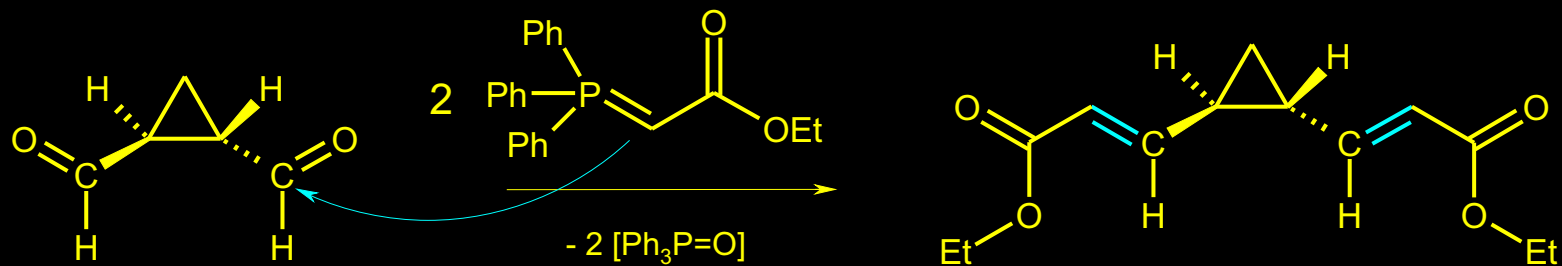
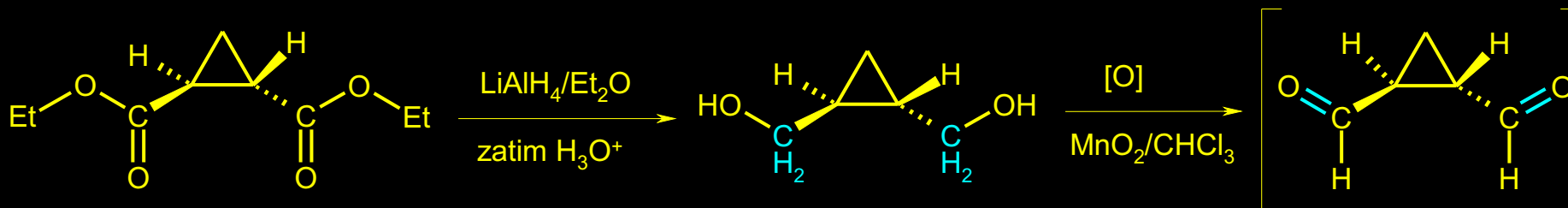
VAŽNIJE REAKCIJE ZA SINTEZU ALKENA

VITIG-OVA (WITTIG) REAKCIJA

PRIMER (REAKCIJA U VIŠE FAZA :

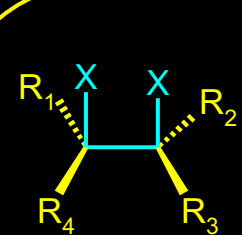

VITIG-OVA (WITTIG) REAKCIJA

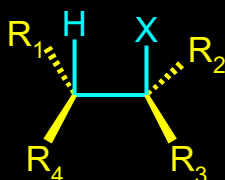

DVOSTRUKA VITIG-OVA (WITTIG) REAKCIJA

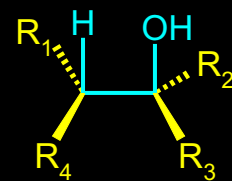
VAŽNIJE REAKCIJE ALKENA

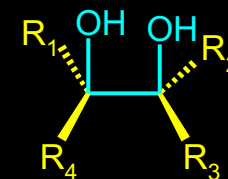
ADICIJA
HALOGENA

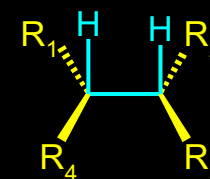
ADICIJA
HALOGENO-
VODONIKA
X= HALOGEN, -OH

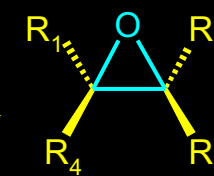
HIDRATACIJA

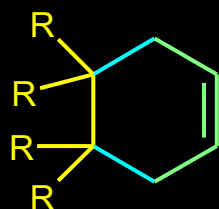
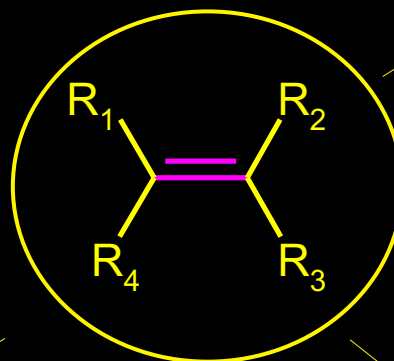
HIDROKSILACIJA

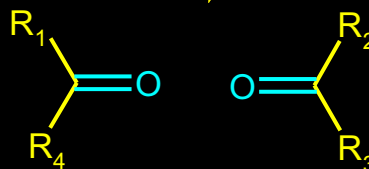
HIDROGENIZACIJA

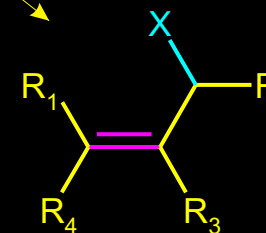
EPOKSIDACIJA

DIELS-ALDER

OZONOLIZA

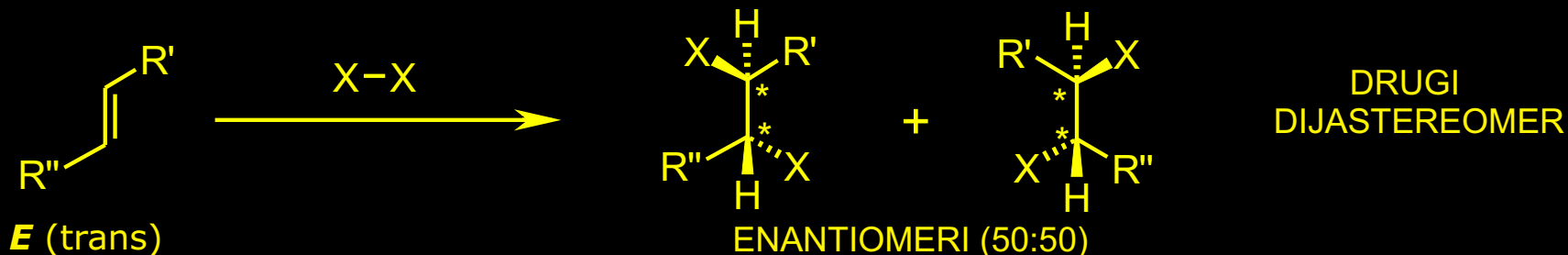
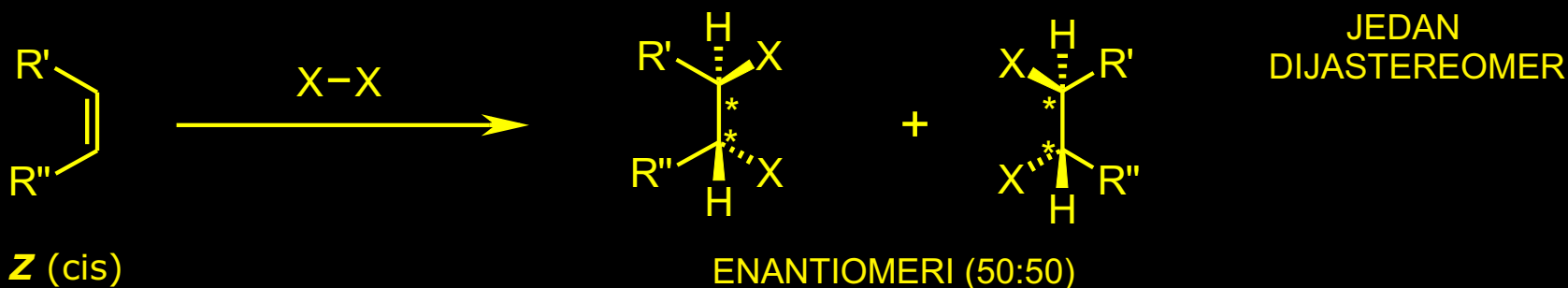
ALILNE OKSIDACIJE

ADICIJA HALOGENA (Cl₂, Br₂)

ADICIJE HALOGENA (Cl₂, Br₂) NA ALKENE SU UVEK DIJASTEREOSPECIFIČNE:

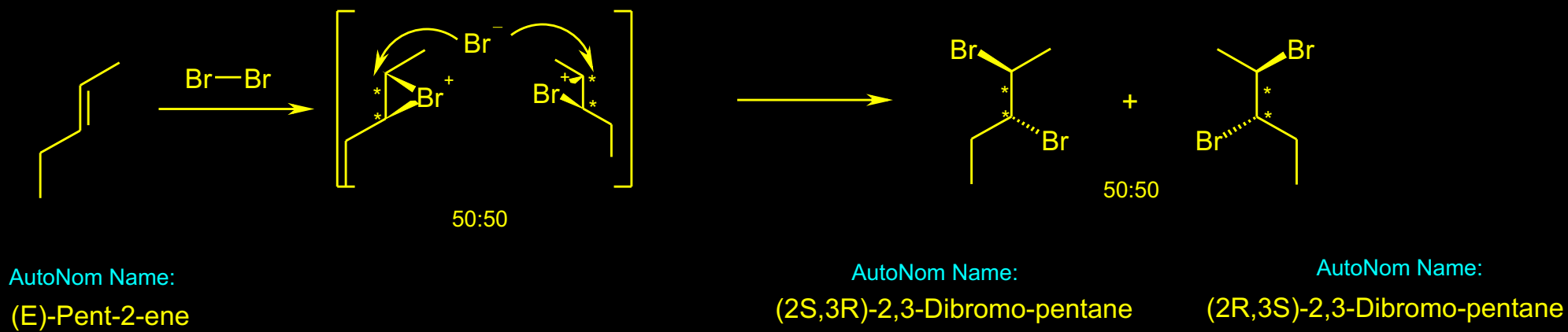
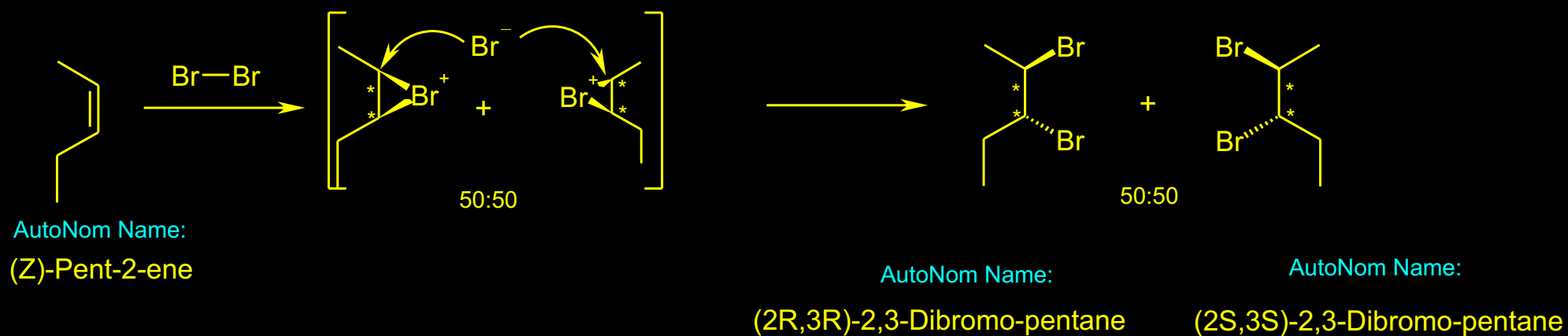
IZ **E** (trans) ALKENA POSTAJE **JEDAN DIJASTEREOMERNI** 1,2 DIBROM-ALKAN, A IZ **Z** (cis) ALKENA, **DRUGI DIJASTEREOMERNI** 1,2 DIBROM-ALKAN.

MEĐUTIM, ADICIJE NISU (NITI MOGU BITI) ENANTIOSPECIFIČNE. STOGA, U OPŠTEM SLUČAJU, SVAKI DIJASTEREOMERNI 1,2 DIBROM-ALKAN UVEK POSTAJE KAO RACEMSKA SMESA, TJ. SMESA OBA ENANTIOMERA U ODNOSU 50:50.

ADICIJA HALOGENA (Cl_2 , Br_2)

PRIMER: ADICIJA BROMA NA 2-PENTEN

ADICIJA HALOGENA (Cl₂, Br₂)

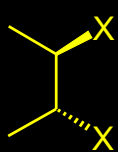
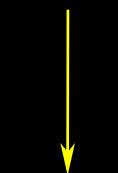
SIMETRIČNI ACIKLIČNI ALKENI REAGUJU SA HALOGENIMA (Cl₂, Br₂) TAKO ŠTO DAJU DIJASTEREOMERNE 1,2-DIHALOALKANE I TO:

(Z) ALKENI DAJU +/- DIJASTEREOMER

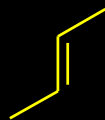
(E) ALKENI DAJU mezo DIJASTEREOMER

AutoNom Name:
(Z)-But-2-ene

+/-

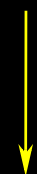
AutoNom Name:
(E)-But-2-ene

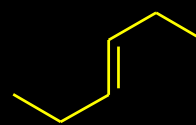
MEZO

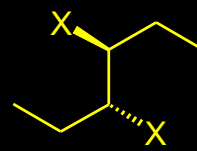
AutoNom Name:
(Z)-Hex-3-ene

+/-

AutoNom Name:
(E)-Hex-3-ene

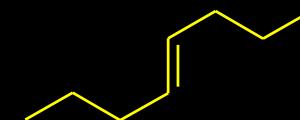
MEZO

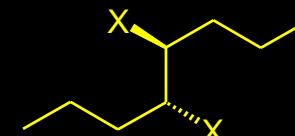
AutoNom Name:
(Z)-Oct-4-ene

+/-

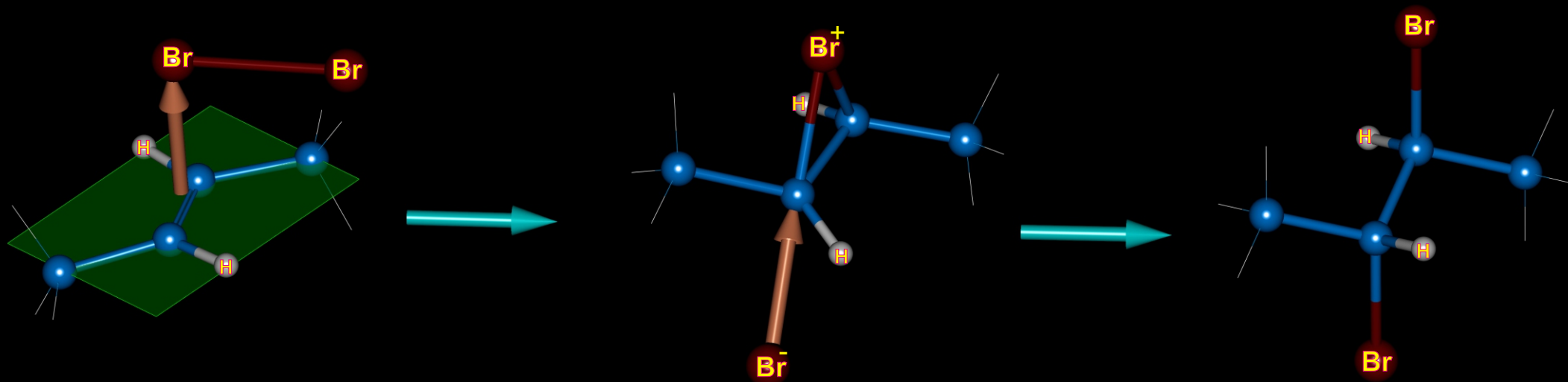
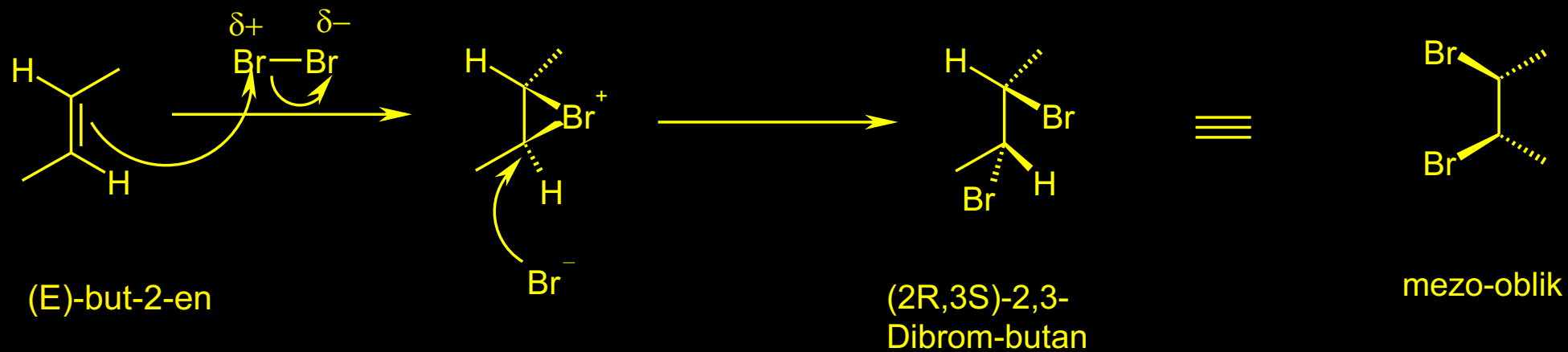
AutoNom Name:
(E)-Oct-4-ene

MEZO

ADICIJA HALOGENA (Cl_2 , Br_2)

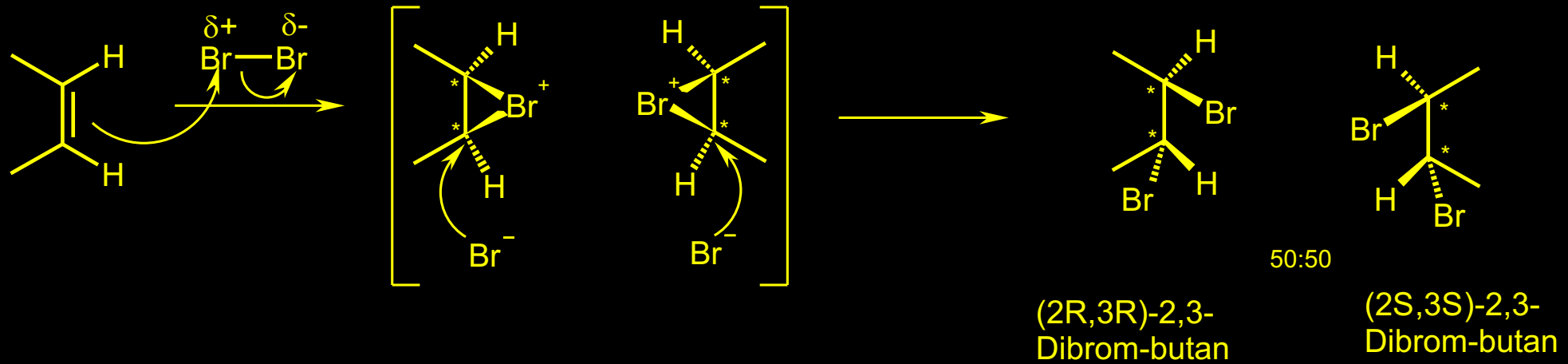
PRIMER: (*E*)-2-BUTEN i (*Z*)-2-BUTEN:

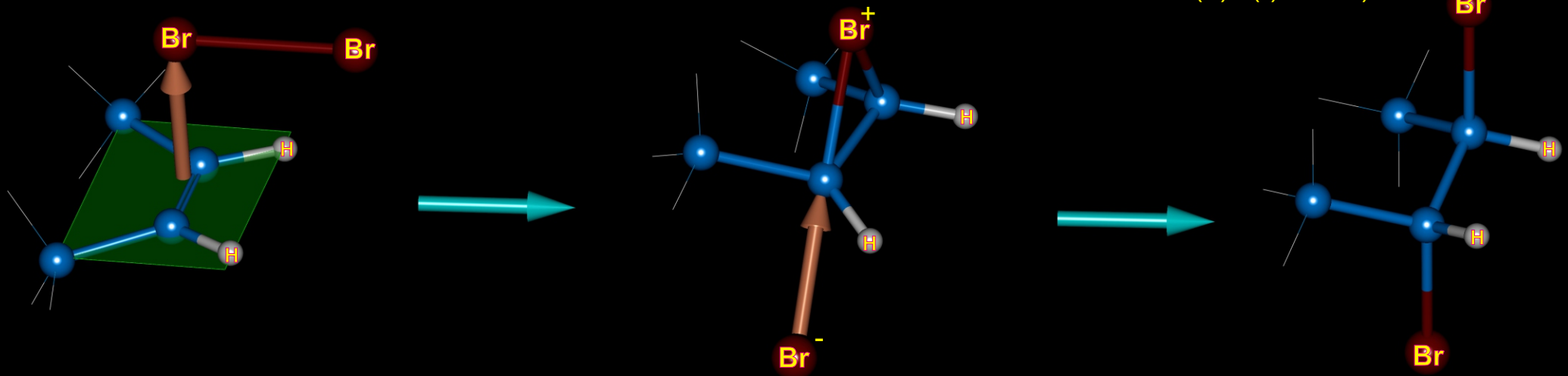

ADICIJA HALOGENA (Cl_2 , Br_2)

PRIMER: (*E*)-2-BUTEN i (*Z*)-2-BUTEN:

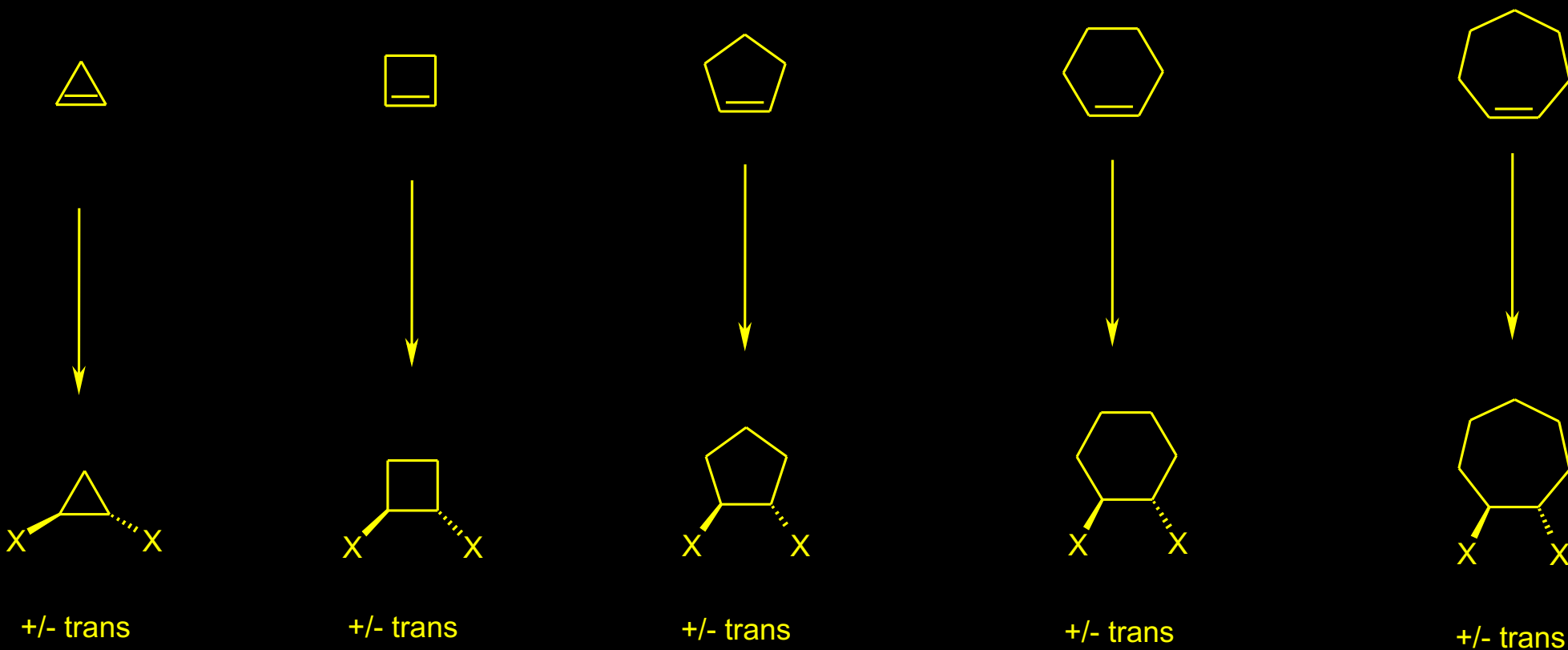

+/- oblik (dijastereomer koji se javlja kao racemska smesa (+) i (-) oblika)

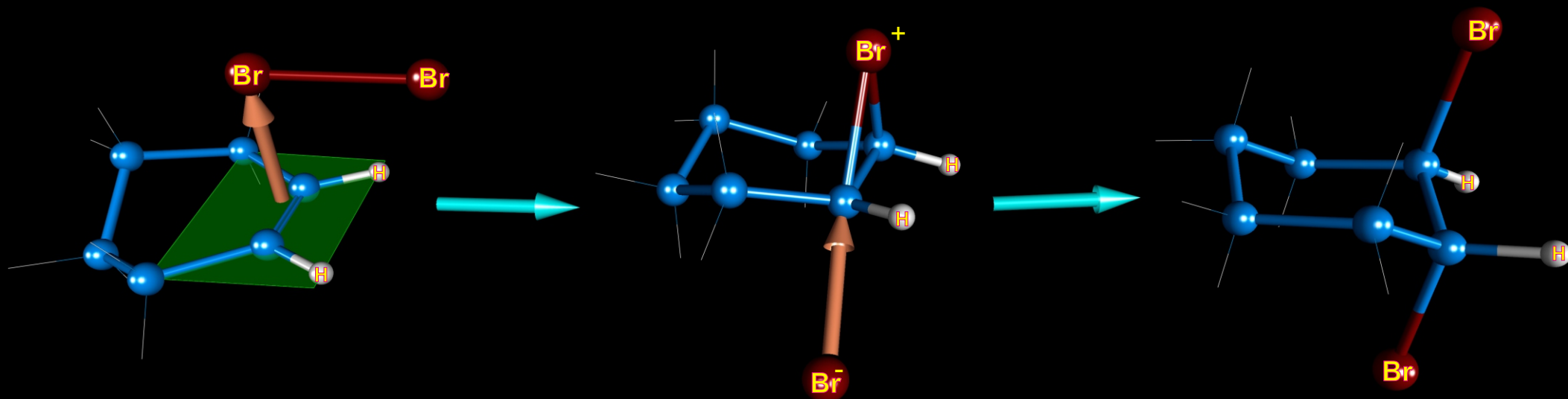
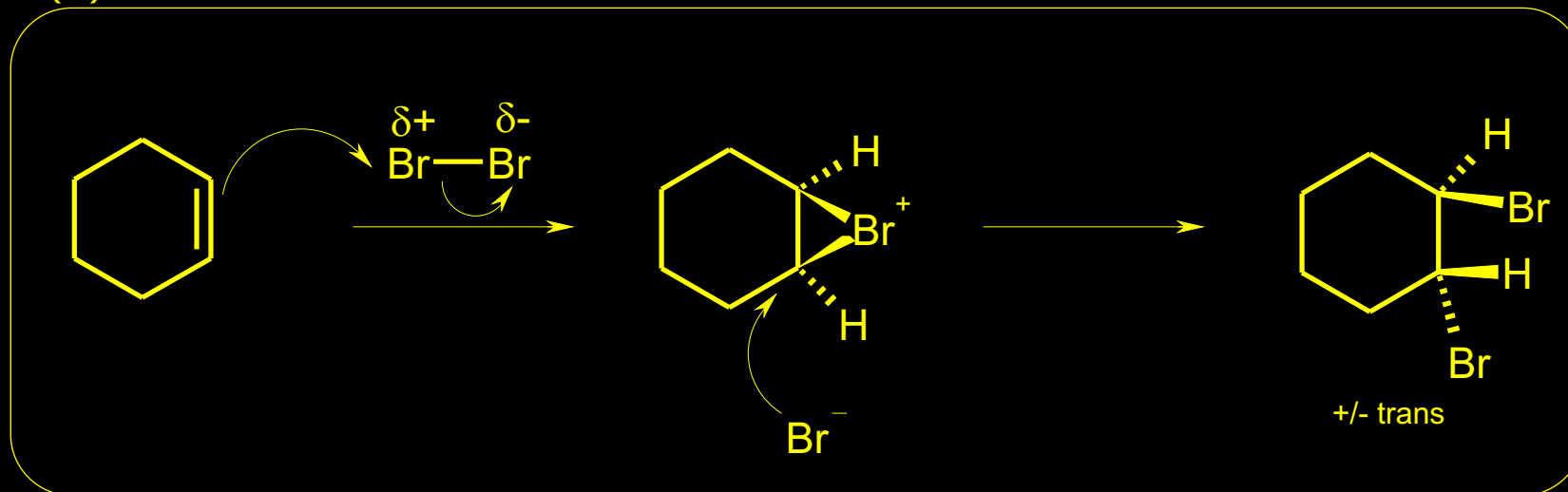
ADICIJA HALOGENA (Cl₂, Br₂)

SIMETRIČNI CIKLIČNI ALKENI SA 3-7 C ATOMA U PRSTENU POSTOJE SAMO KAO **Z** (*cis*) DIJASTEREOMERI, JER SU **E** (*trans*) DIJASTEREOMERI TERMODINAMIČKI NESTABILNI I RASPADAJU SE (PRAKTIČNO NE POSTOJE KAO TAKVI). U TIM SLUČAJEVIMA, ADICIJOM HALOGENA POSTAJU ISKLJUČIVO +/- *trans* 1,2-DIHALOCIKLOALKANI.

ADICIJA HALOGENA (Cl_2 , Br_2)

PRIMER: (Z)-CIKLOHEKSEN:

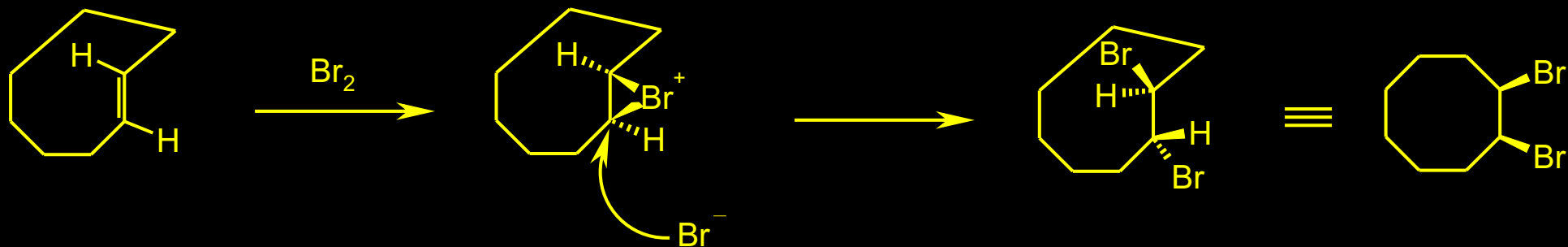

ADICIJA HALOGENA (Cl₂, Br₂)

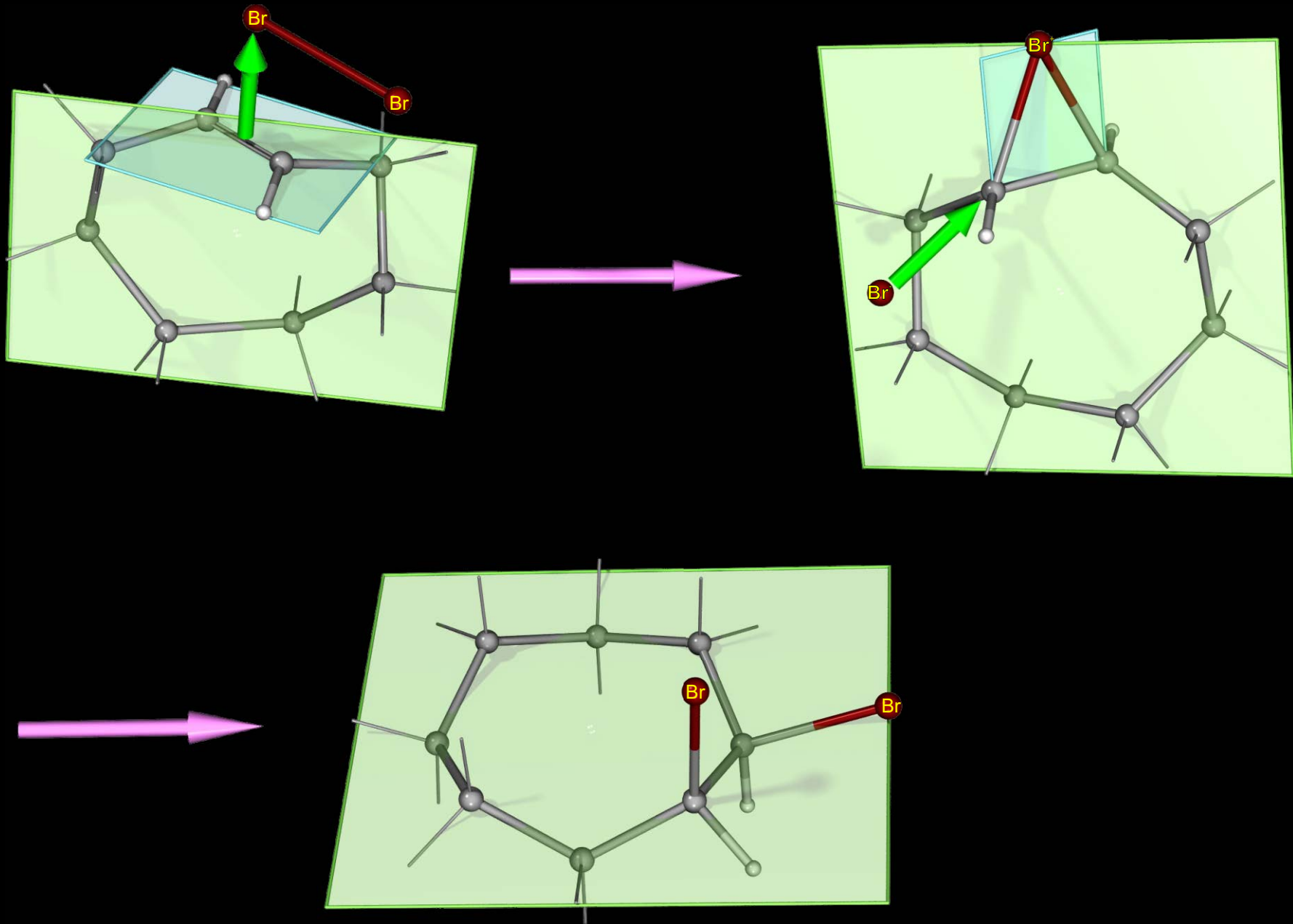
SIMETRIČNI CIKLIČNI ALKENI SA 8 I VIŠE C ATOMA U PRSTENU POSTOJE I KAO **Z** (*cis*) I KAO **E** (*trans*) DIJASTEREOMERI.

ADICIJOM HALOGENA NA **Z** (*cis*) CILOOALKENE POSTAJU ISKLJUČIVO +/- *trans* 1,2-DIHALOCIKLOALKANI, DOK IZ **E** (*trans*) CILOOALKENA POSTAJU ISKLJUČIVO *cis* (mezo) 1,2-DIHALOCIKLOALKANI.

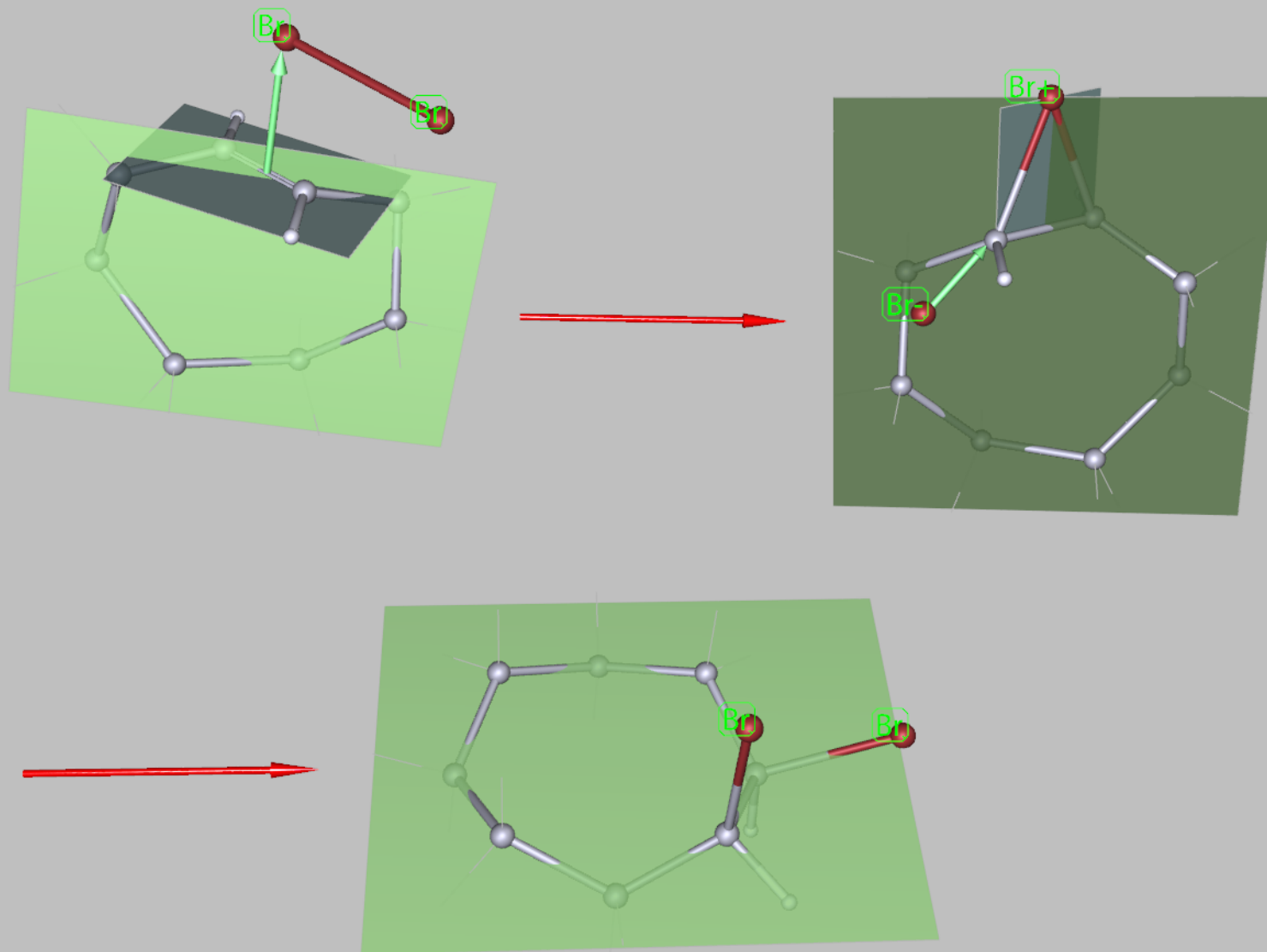
PRIMER: ADICIJA BROMA NA **E** (*trans*) CIKLOOKTEN.

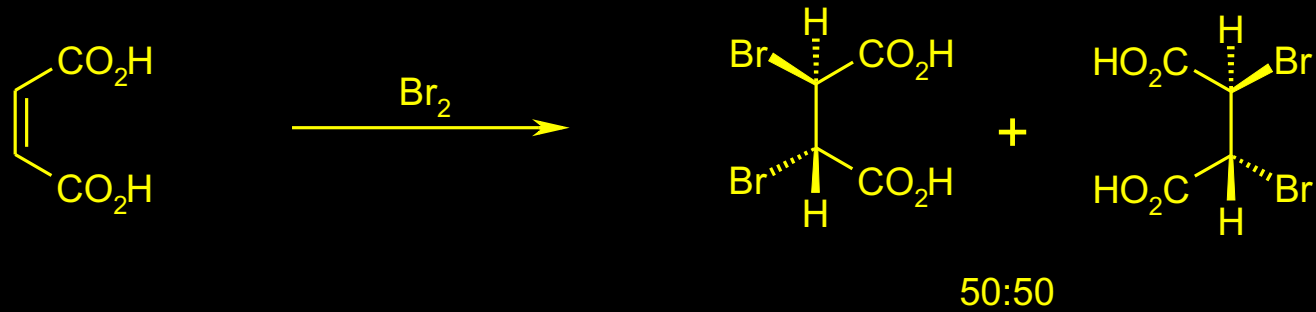
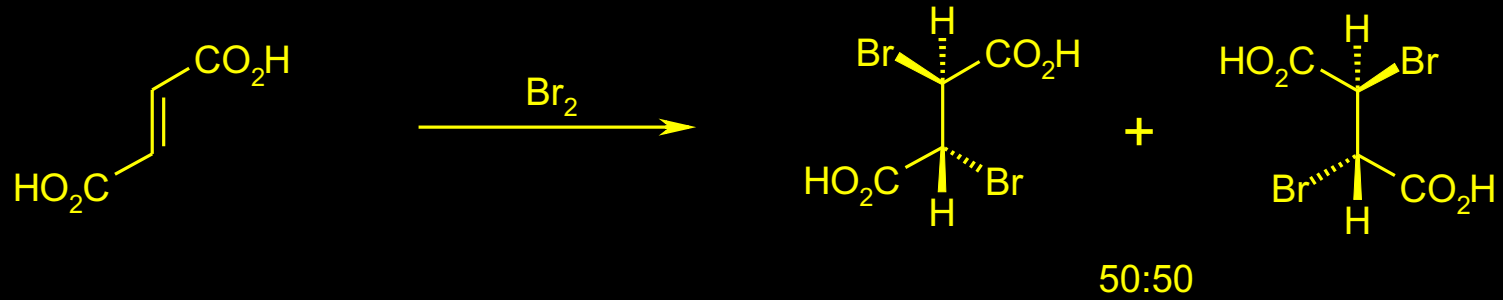
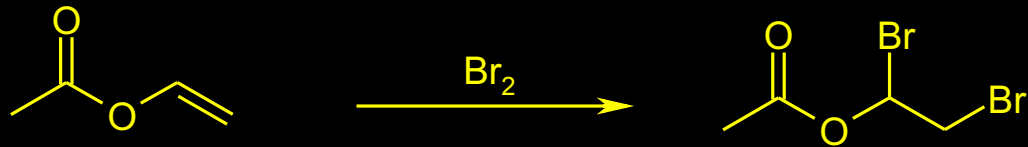
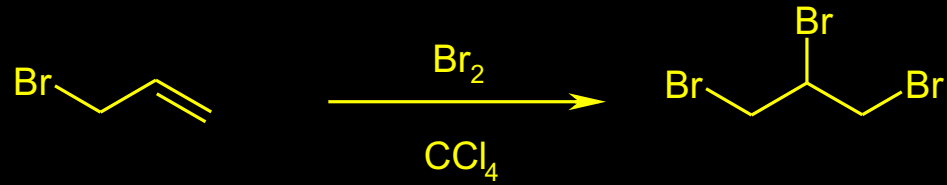
PRIMER: ADICIJA BROMA NA *E* (*trans*) CIKLOOKTEN.

PRIMER: ADICIJA BROMA NA *E* (*trans*) CIKLOOKTEN: AKTIVNI 3D MODEL

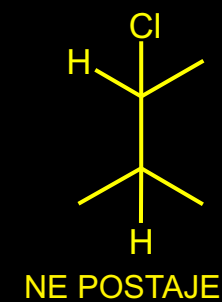
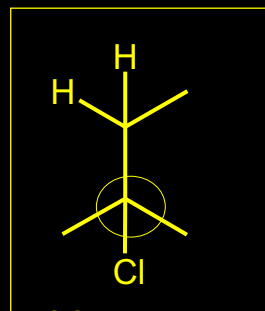
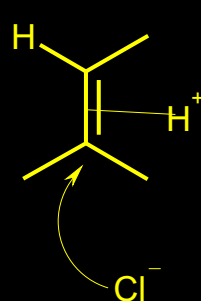
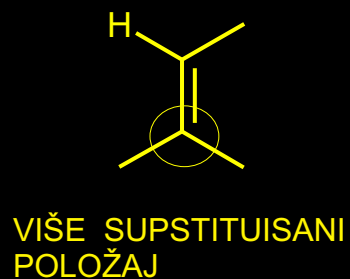
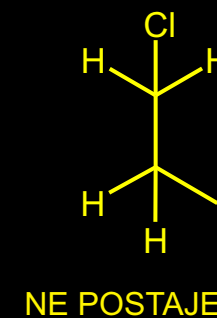
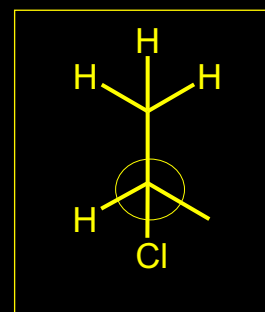
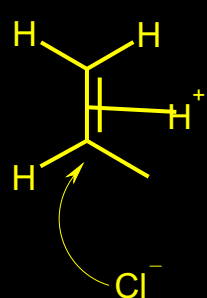
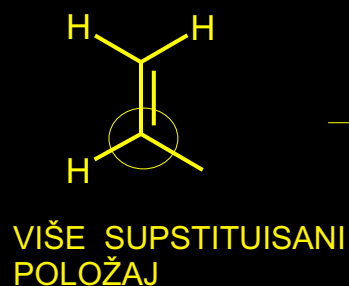
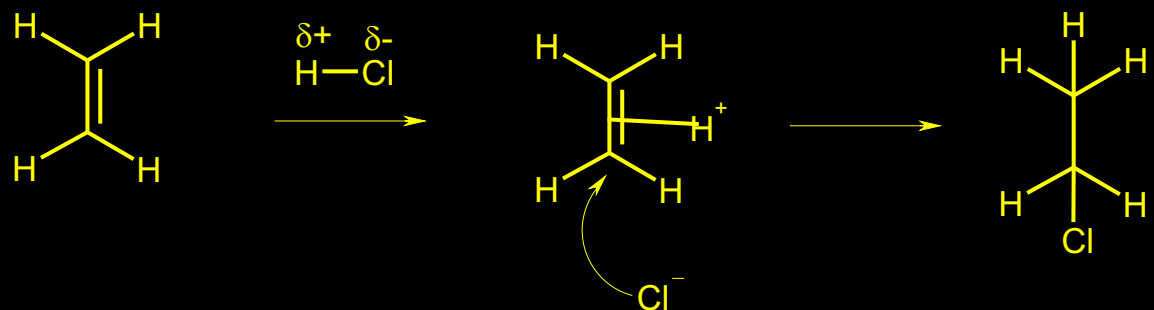

ADICIJA HALOGENA (Cl₂, Br₂)

ADICIJA HALOGENOVODONIKA PO MARKOVNIK-OVU (MARKOVNIKOV)

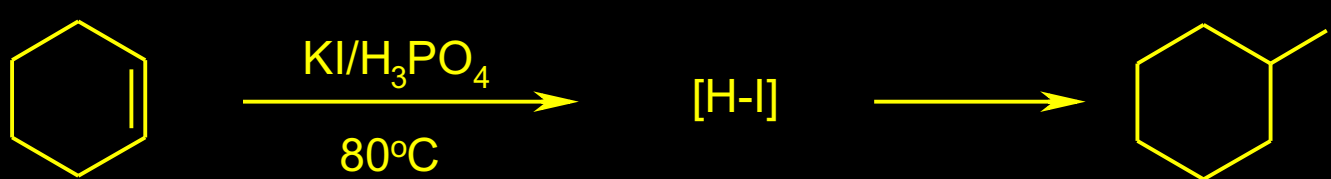
KADA SE HALOGENOVODONICI ADIRAJU NA ALKENE JONSKIM MEHANIZMOM, POSTAJU VIŠE SUPSTITUISANI HALOGEN-ALKANI

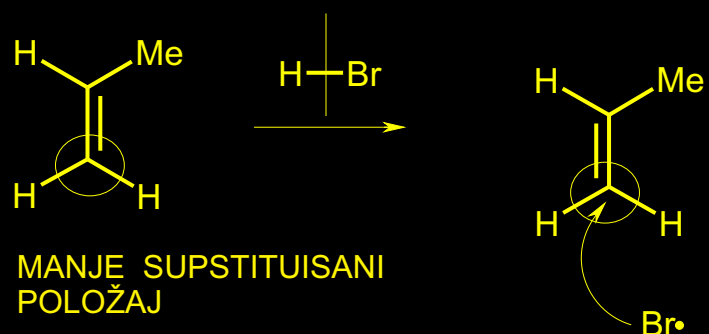
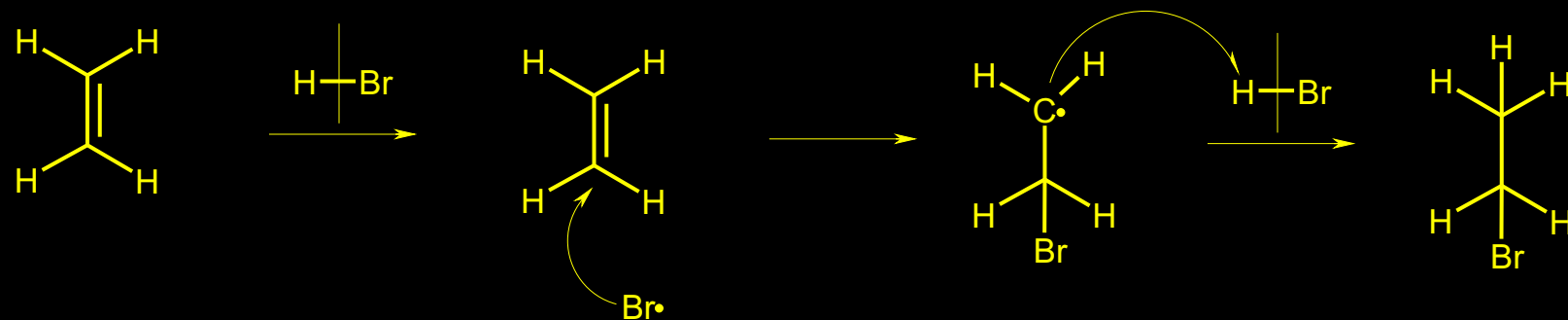
ADICIJA HALOGENOVODONIKA PO MARKOVNIK-OVU (MARKOVNIKOV)

ELEKTROFILNA ADICIJA JODOVODONIČNE KISELINE NA ALKENE

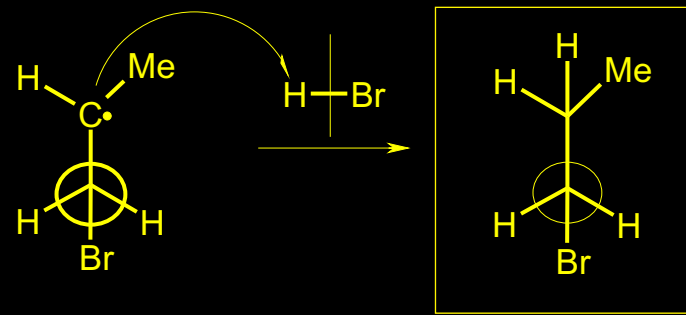

ADICIJA BROMOVODONIKA PO ANTI-MARKOVNIK-OVU (MARKOVNIKOV)

KADA SE H-Br ADIRA NA ALKENE RADIKALSKIM MEHANIZMOM, POSTAJU MANJE SUPSTITUISANI HALOGEN-ALKANI

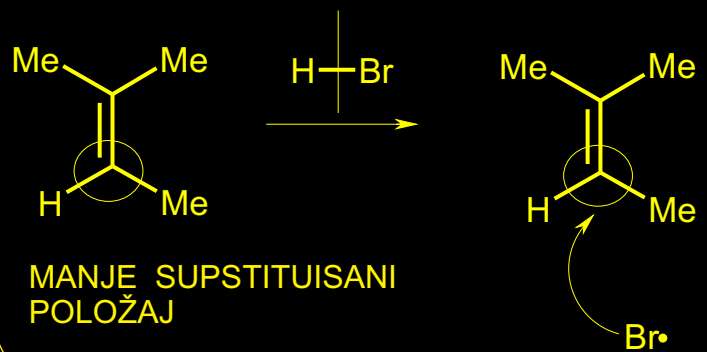

MANJE SUPSTITUISANI POLOŽAJ

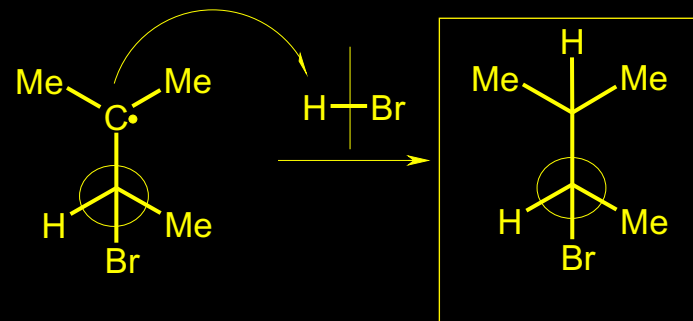

POSTAJE ISKLJUČIVO

NE POSTAJE

MANJE SUPSTITUISANI POLOŽAJ

POSTAJE ISKLJUČIVO

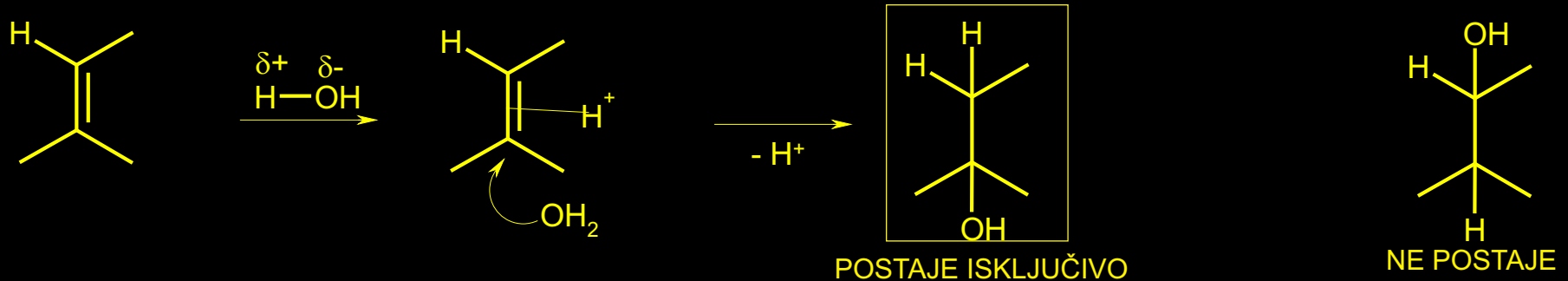
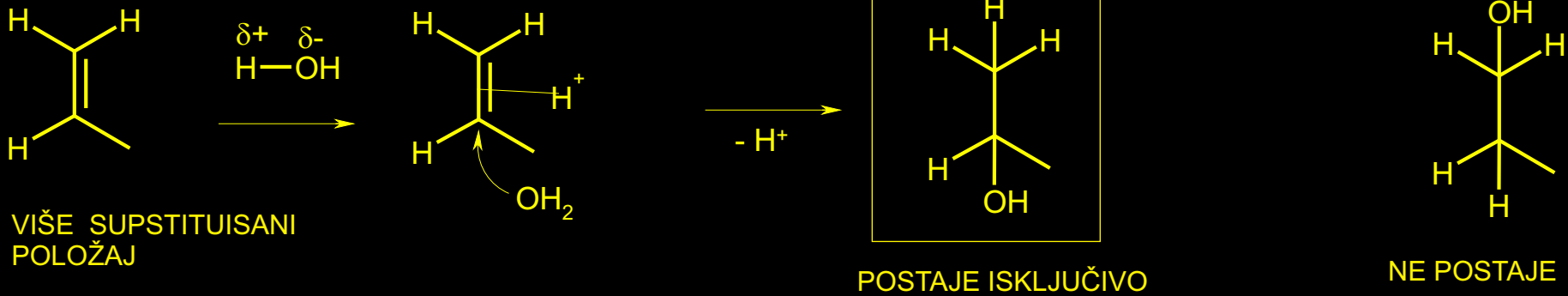
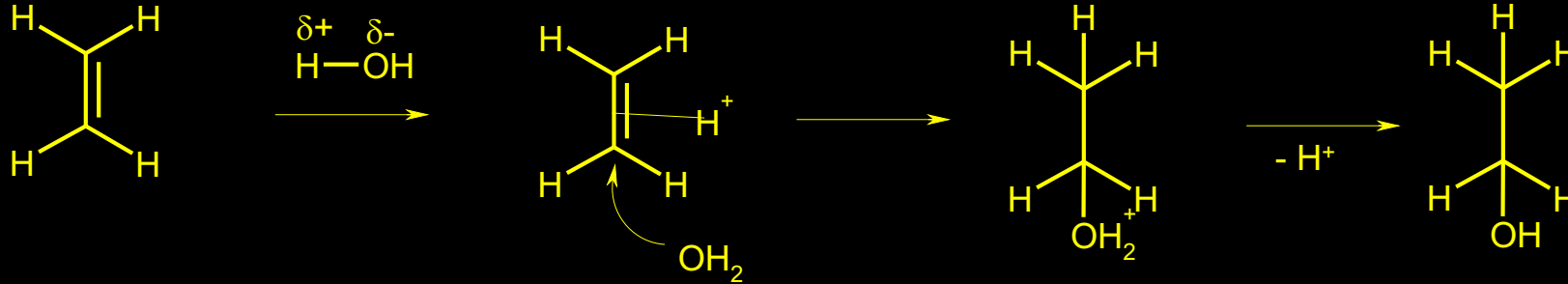
NE POSTAJE

ADICIJA VODE I ALKOHOLA NA ALKENE

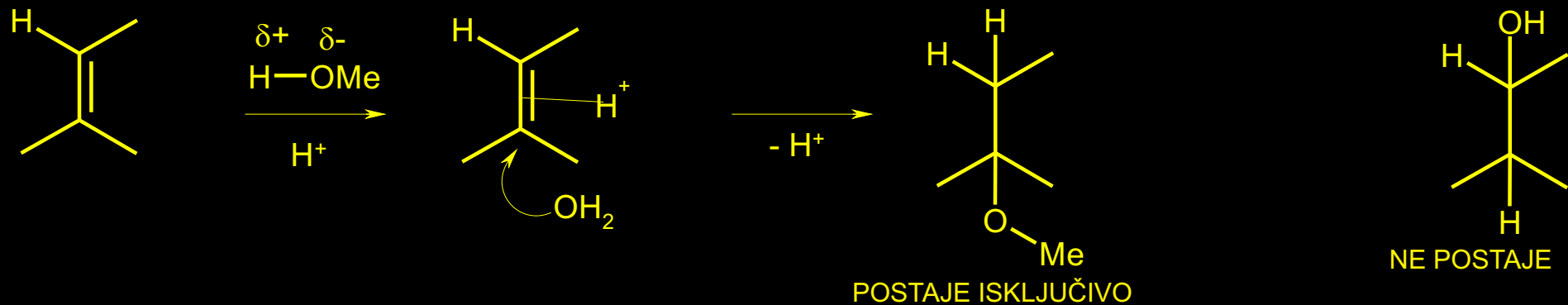
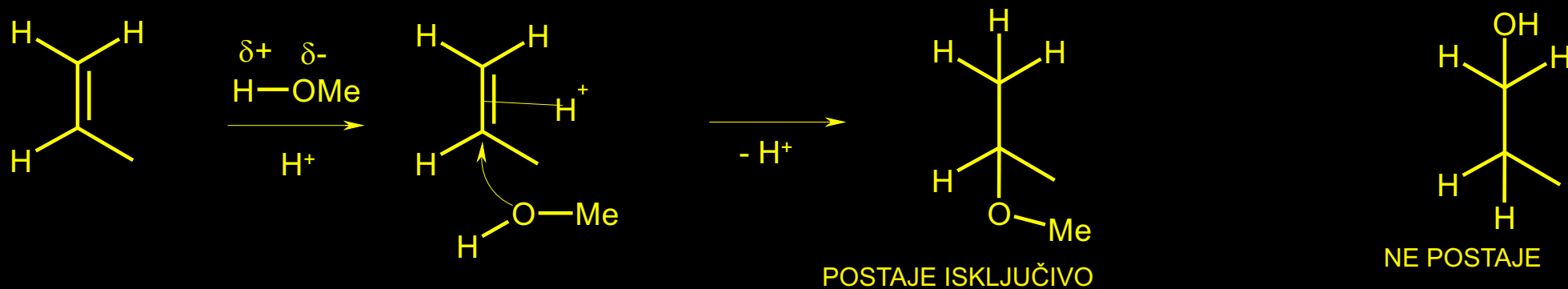
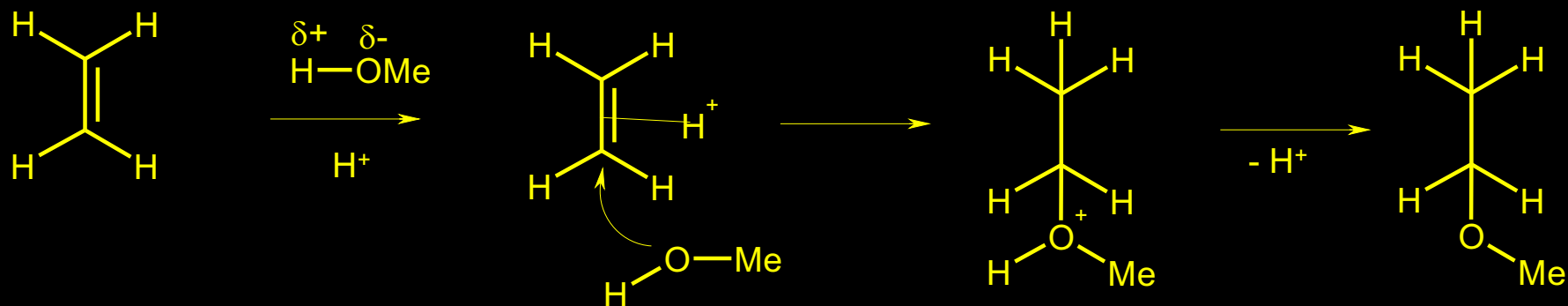
-VODA I ALKOHOLI SE ADIRAJU NA ALKENE NA ISTI NAČIN KAO I HALOGENOVODONOCI - JONSKIM MEHANIZMOM.

ORIJENTACIJA ADICIJE JE PREMA MARKOVNIKOVU.

NEOPHODNO JE KORISTITI JAKE ALI NE-NUKLEOFILNE KISELINE KAO KATALIZATORE (H_2SO_4 , $HClO_4$, CH_3SO_3H) KAKO BI SE IZBEGLA ADICIJA NUKLEOFILA UMESTO VODE ODN. ALKOHOLA.

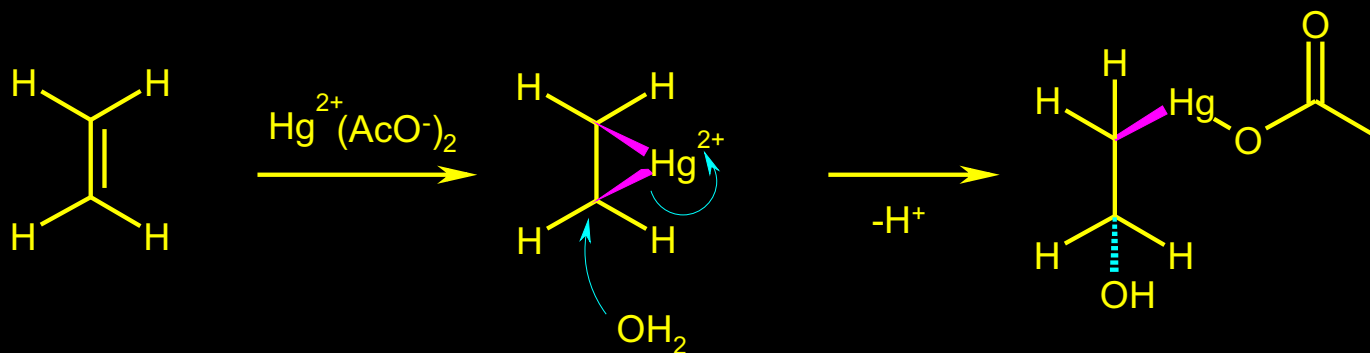
ADICIJA ALKOHOLA NA ALKENE -POSTAJU ETRI

POSTAJANJE ALKOHOLA ADICIJOM VODE NA ALKENE REAKCIJOM OKSIMERKUROVANJA

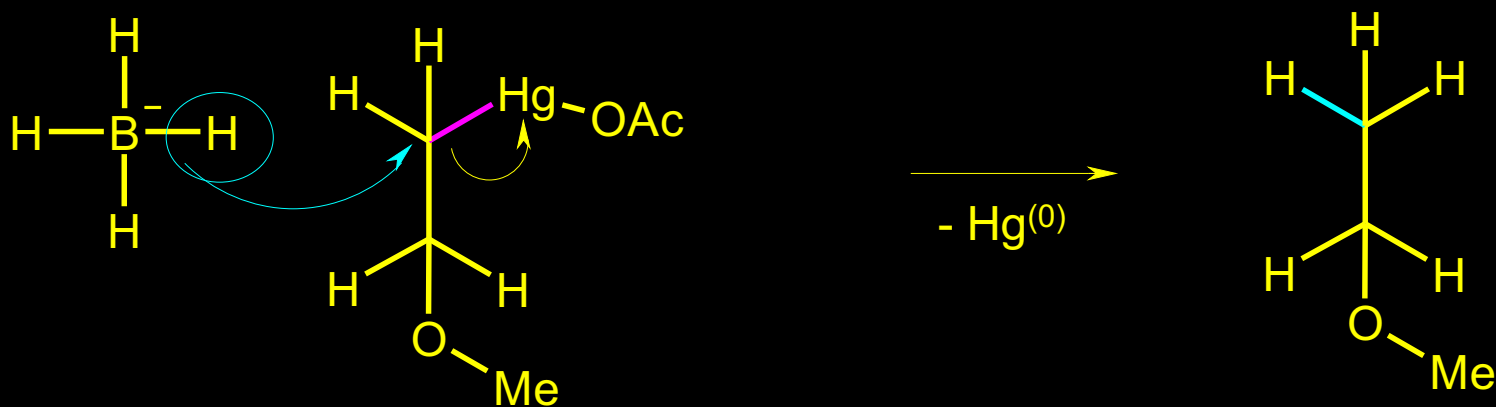
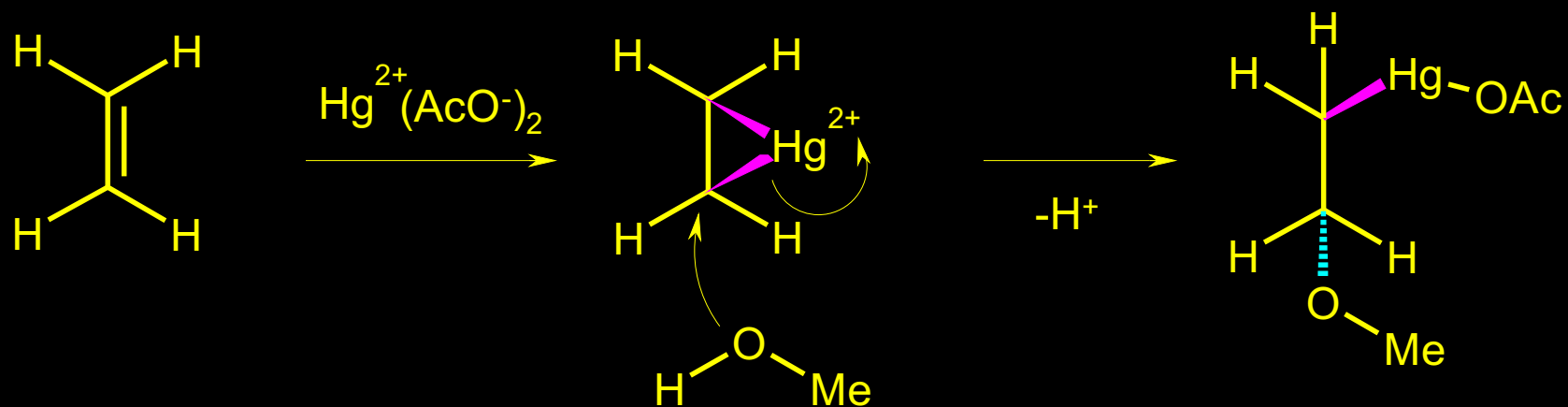
NA ISTI NAČIN, ADICIJOM ALKOHOLA NA ALKENE POSTAJU ETRI

Hg^{2+} JON JE ELEKTROFIL KOJI SE ADIRA NA $\text{C}=\text{C}$ VEZU (slično kao Br^+) pri čemu postaje relativno stabilno organo-živino jedinjenje. Redukcijom veze $\text{C}-\text{Hg}^+$, pomoću NaBH_4 , postaje veza $\text{C}-\text{H}$. Ukupno, reakcija predstavlja adiciju vode ili alkohola na $\text{C}=\text{C}$ vezu, ali pod blagim uslovima (bez upotrebe jakih kiselina) čime se postižu visoki prinosi željenog proizvoda - alkohola odn. etra. Orijentacija adicije je isključivo prema Markovnikovu.

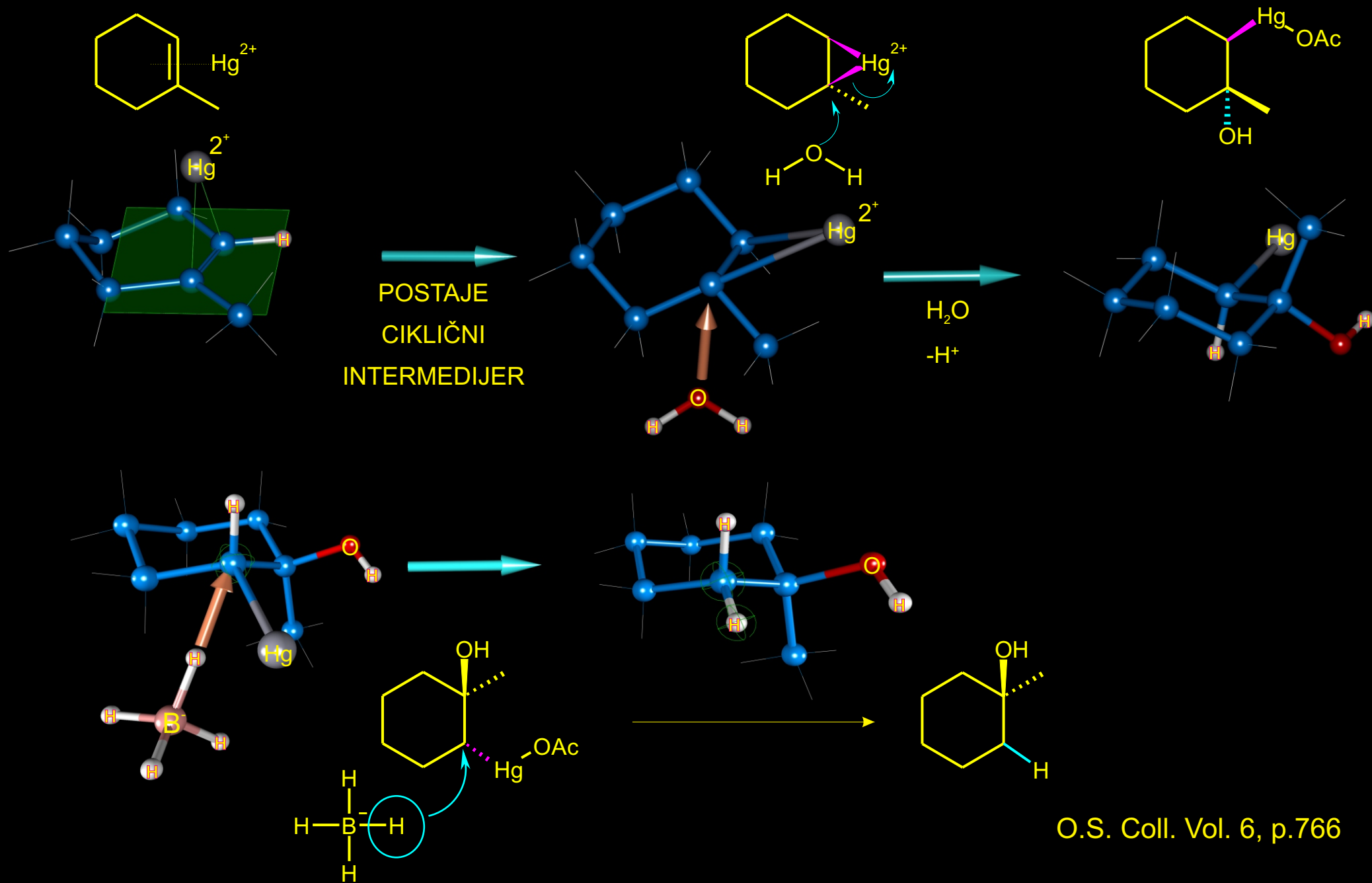

PRIMEDBA: VEZA $\text{Hg}-\text{OAc}$ IMA I JONSKI I KOVALENTI KARAKTER. U REAKCIONOJ SHEMI JE PRIKAZANA KAO KOVALENTNA.

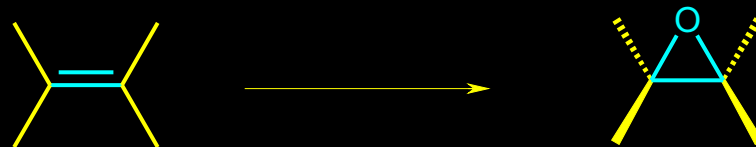
POSTAJANJE ETARA ADICIJOM ALKOHOLA NA ALKENE REAKCIJOM OKSIMERKUROVANJA

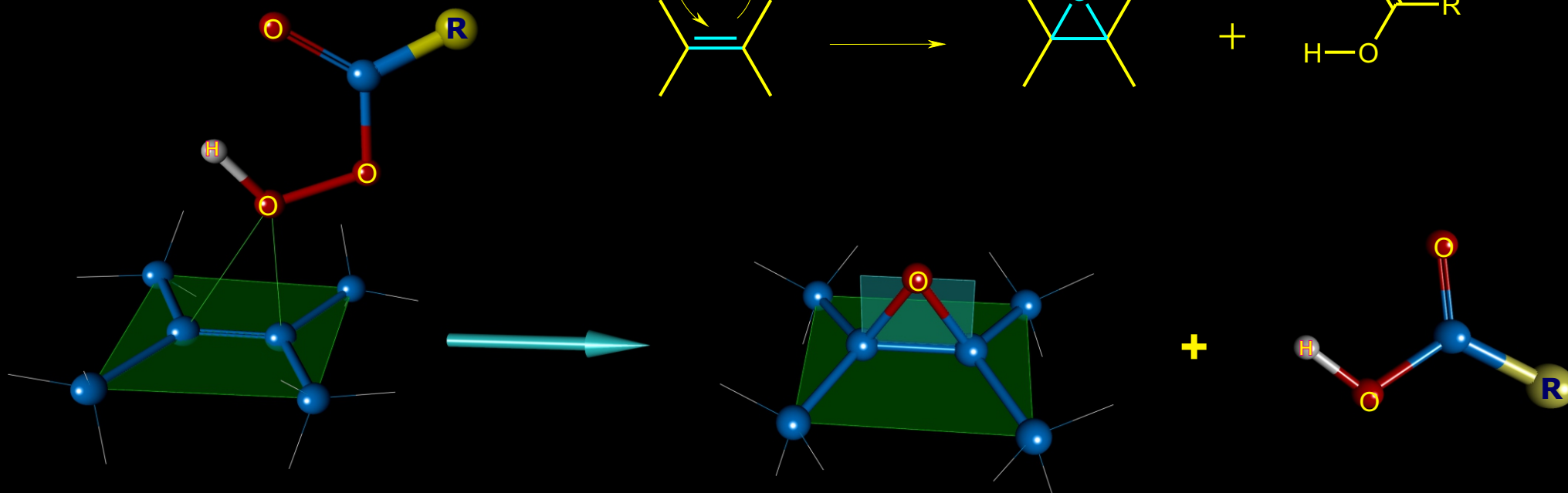
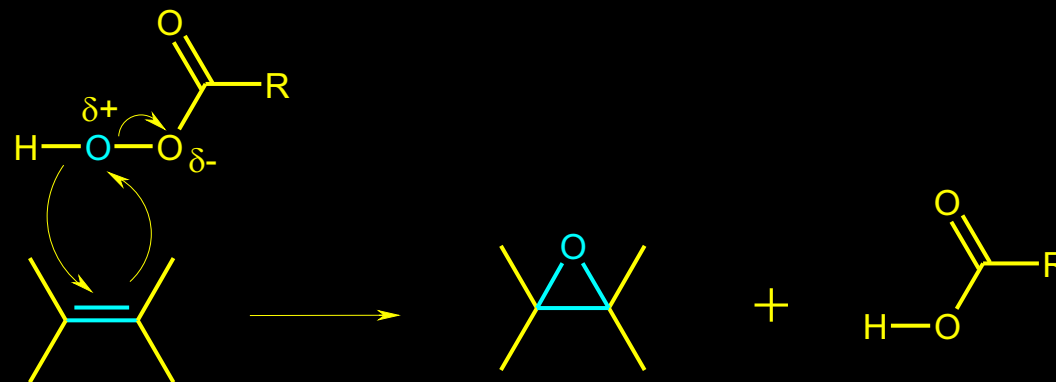
POSTAJANJE ETARA ADICIJOM ALKOHOLA NA ALKENE REAKCIJOM OKSIMERKUROVANJA

EPOKSIDACIJE ALKENA

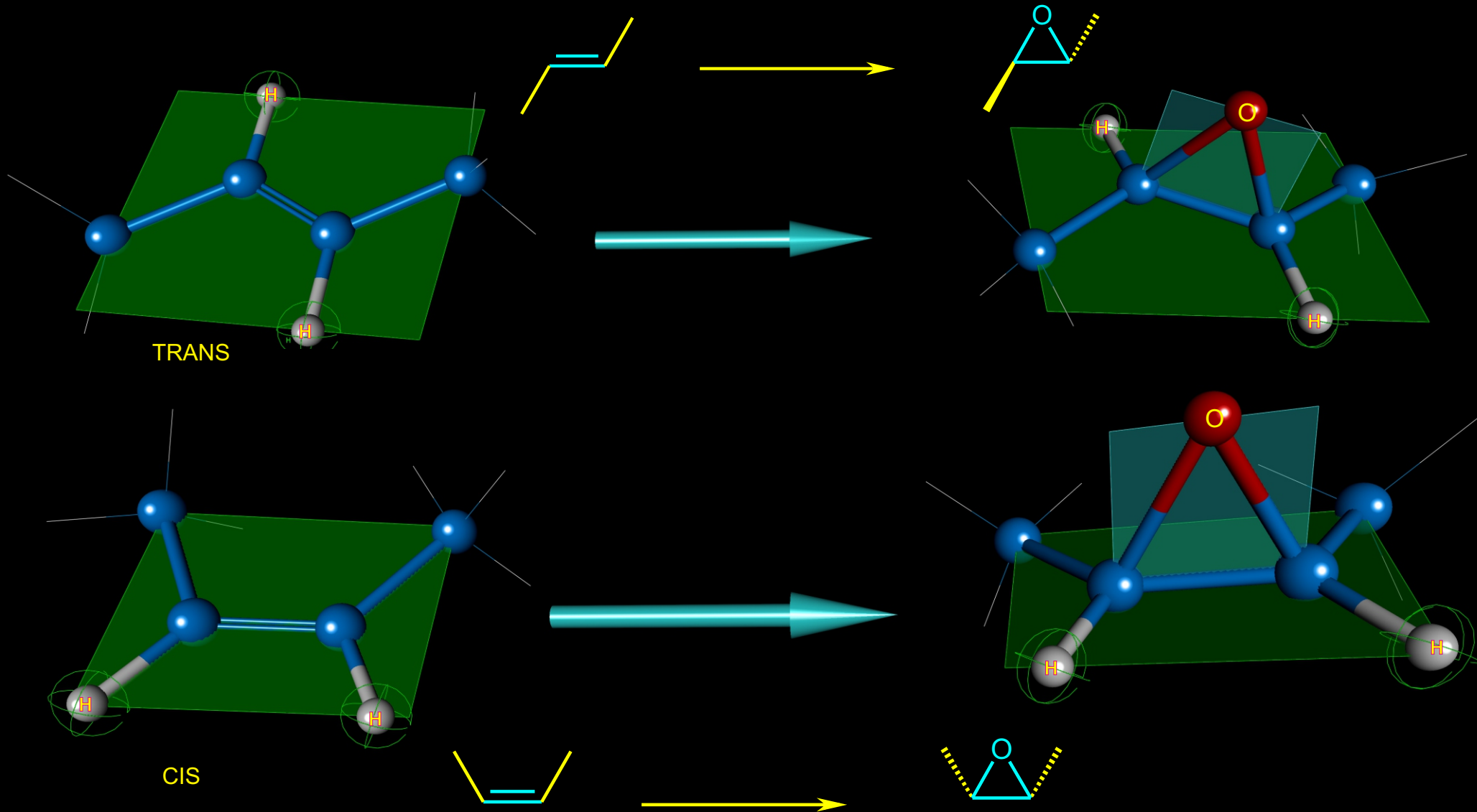

MEHANIZAM EPOKSIDACIJE ALKENA PERKISELINAMA

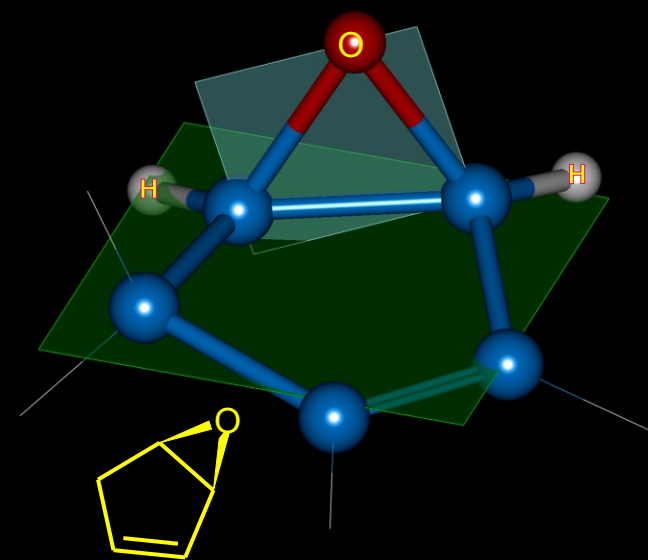
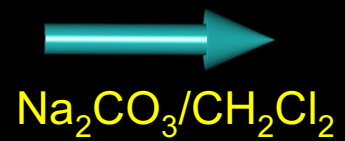
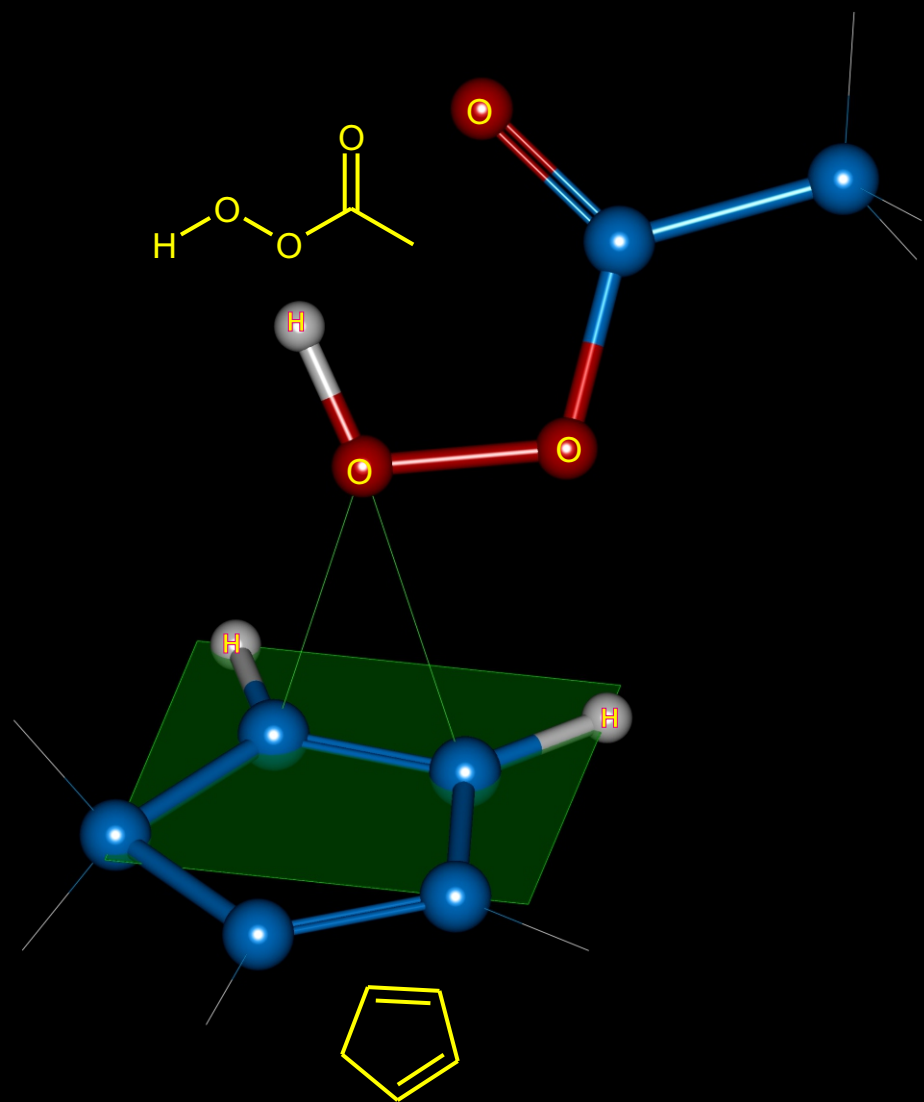

STEREOHEMIJA EPOKSIDACIJE ALKENA

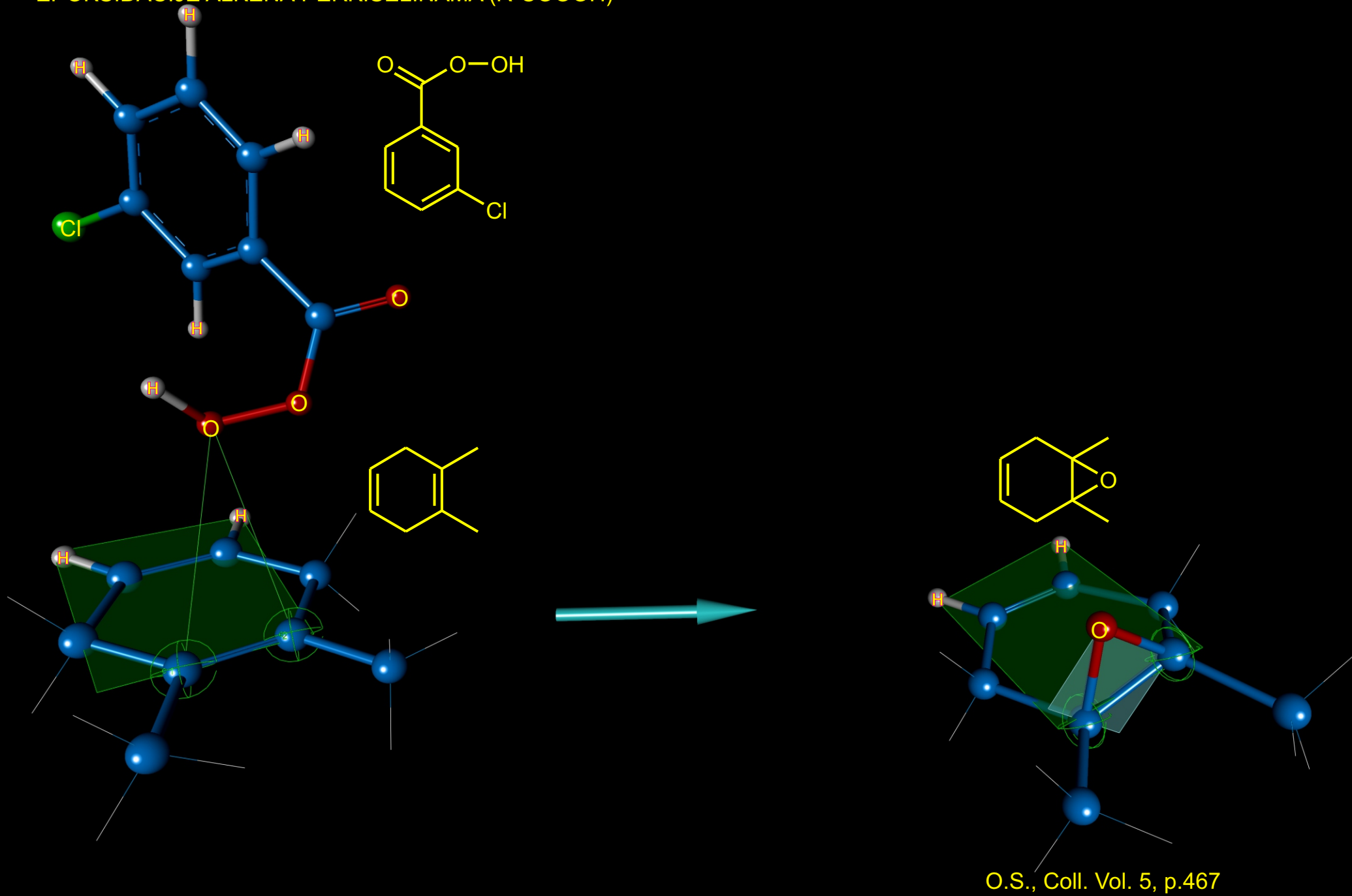
EPOKSIDACIJA JE STEREOSELEKTIVNA JER GRUPE KOJE SU U TRANS POLOŽAJU KOD ALKENA OSTAJU TRANS I KOD POSTALOG EPOKSIDA. ISTO VAŽI I ZA GRUPE KOJE IMAJU CIS KONFIGURACIJU

EPOKSIDACIJE ALKENA PERKISELINAMA (R-COOOH)

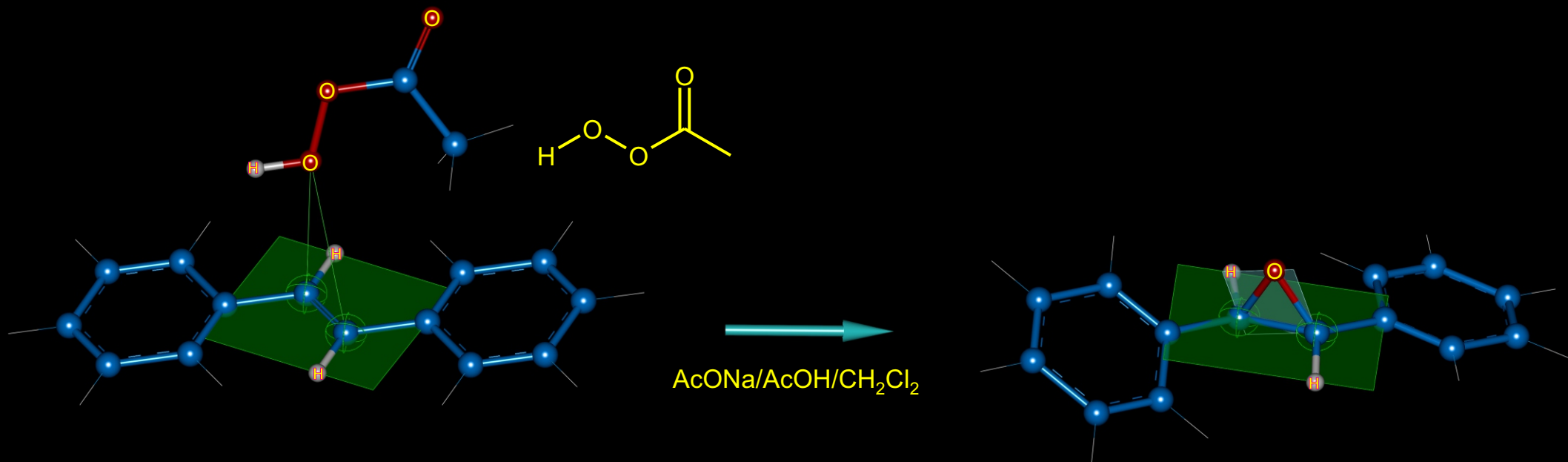

O.S., Coll. Vol. 5, p.414

EPOKSIDACIJE ALKENA PERKISELINAMA (R-COOOH)

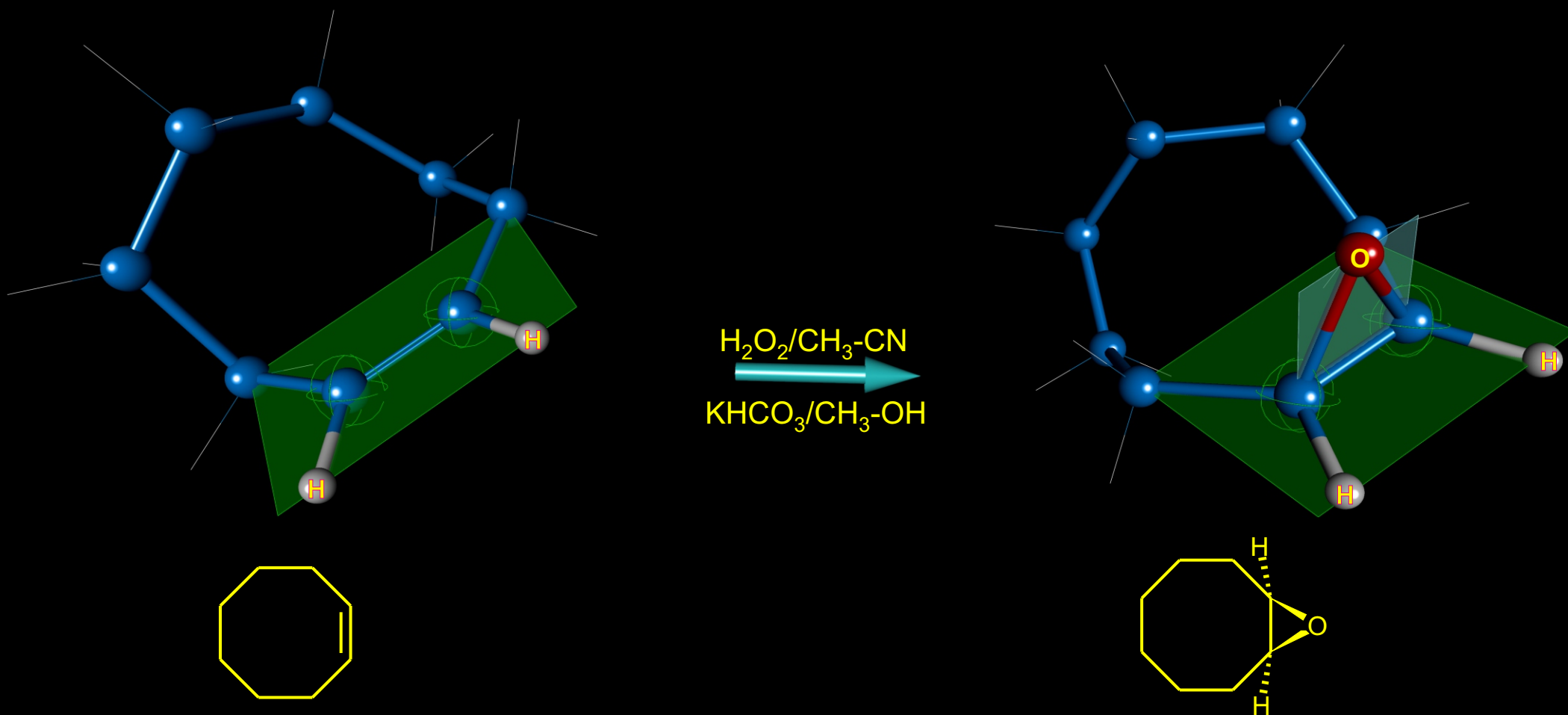
EPOKSIDACIJE ALKENA PERKISELINAMA (R-COOOH)

EPOKSIDACIJE ALKENA

EPOKSIDACIJE ALKENA VODONIK-PEROKSIDOM (H₂O₂) ILI ORGANSKIM PEROKSIDIMA R-O-O-R

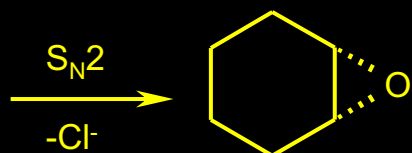
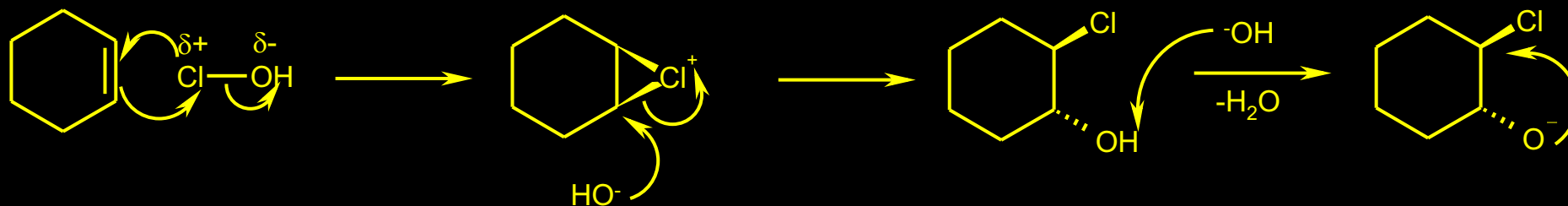
NEAKTIVIRANI (NEKONJUGOVANI) ALKENI TEŠKO REAGUJU SA H₂O₂ POD OBIČNIM USLOVIMA, ALI U PRISUSTVU ACETONITRILA KAO KO-REAGENSA LAKO DOLAZI DO EPOKSIDACIJE

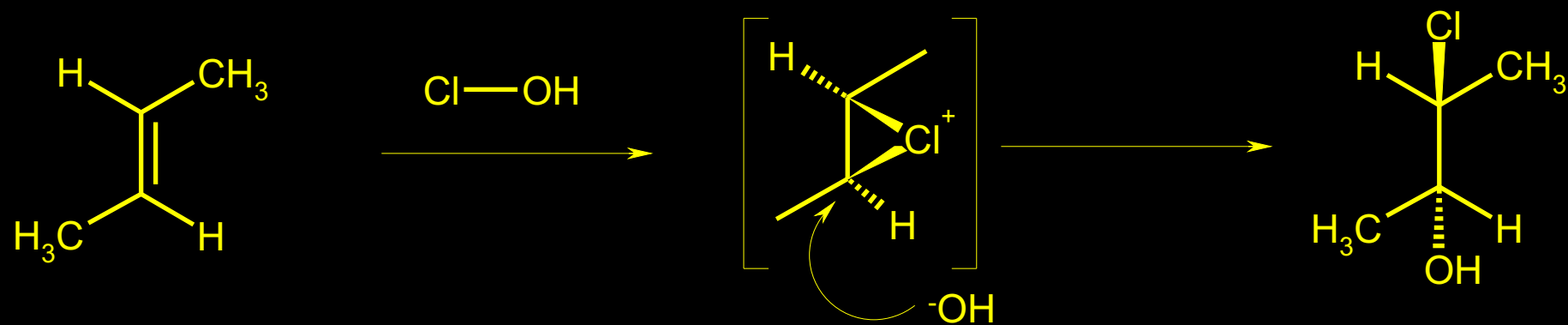
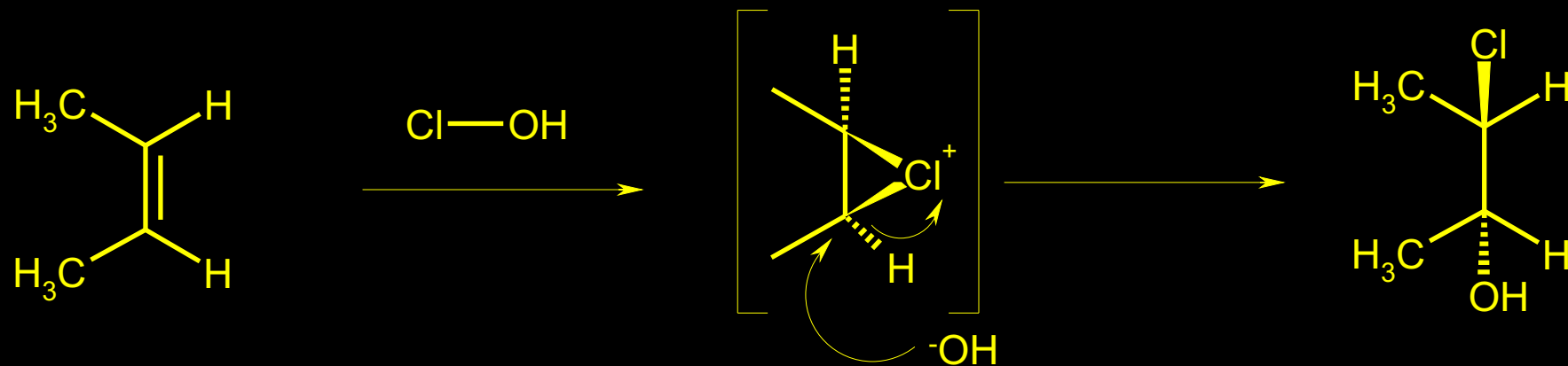
EPOKSIDI TAKOĐE POSTAJU IZ ALKENA U DVE FAZE - PRVO ADICIJOM HIPOHLORNE (HO-Cl) ili HIPOBROMNE KISELINE (HO-Br) A ZATIM CIKLIZACIJOM POSTALIH HLO- HIDRINA ILI BROM- HIDRINA, DO EPOKSIDA. U NEKIM SLUČAJEVIMA CIKLIZACIJA JE SPONTANA, TAKO DA SE INTERMEDIJERNI HALOHIDRINI NE IZOLUJU. POSTOJE BROJNE MODIFIKACIJE OVE METODE.

STEREOHEMIJA ADICIJE JE ANTI (SA SUPROTNIH STRANA DVOSTRUKE VEZE), ANALOGNO HLOROVANJU (Cl₂) I BROMOVANJU (Br₂).

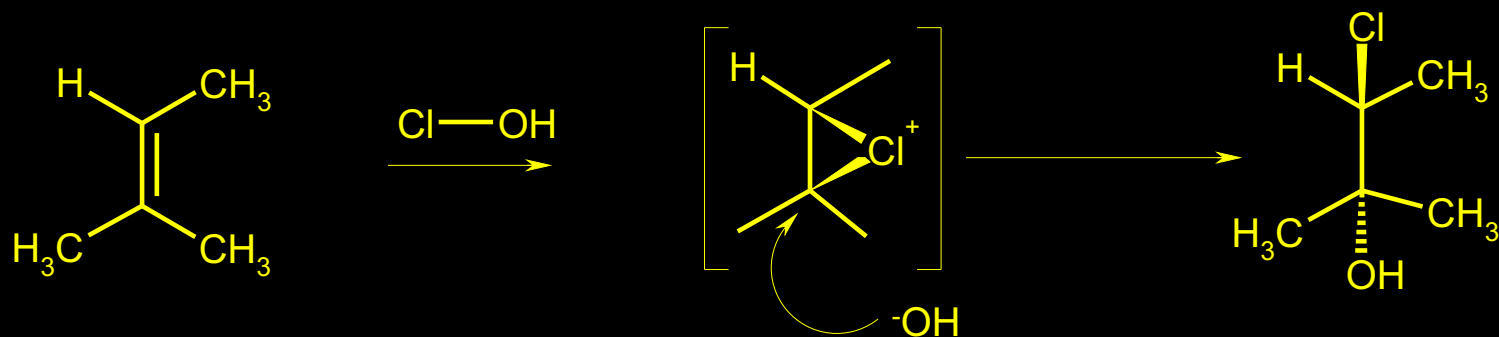
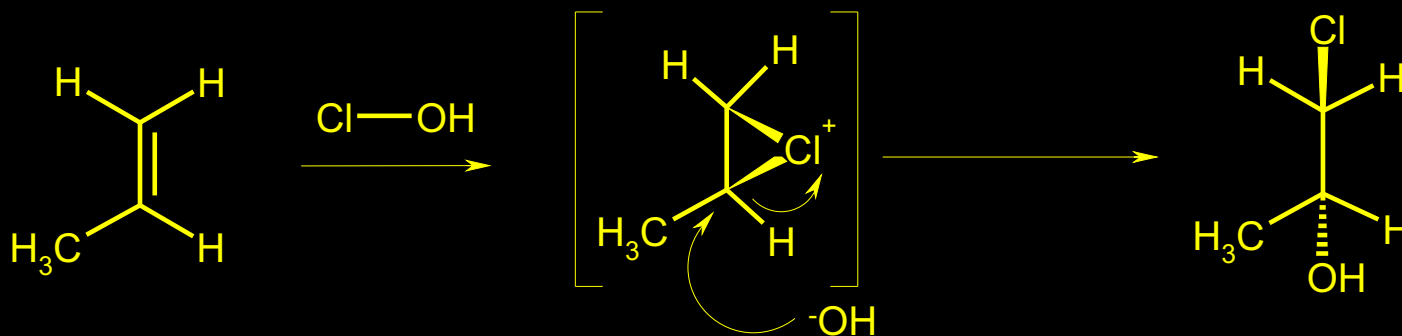
KOD CIKLIČNIH ALKENA POSTAJU TRANS HALO- HIDRINI.

STEREOHEMIJA JE DEFINISANA I KOD ACIKLIČNIH ALKENA: IZ Z DIJASTEREOMERA POSTAJE JEDAN, A IZ E DIJASTEREOMERA DRUGI STEREOIZOMERNI HALOHIDRIN.

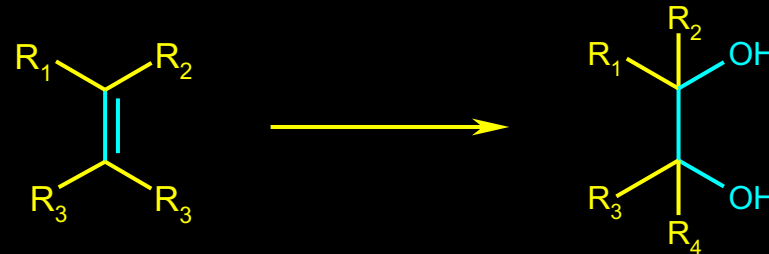
KOD ONIH ALKENA GDE JE JEDAN KRAJ DVOSTRUKE VEZE MANJE SUPSTITUISAN OD DRUGOG, HIDROKSILNA GRUPA SE UVODI NA VIŠE SUPSTITUISANI KRAJ (ADICIJA PO MARKOVNIKOVU)

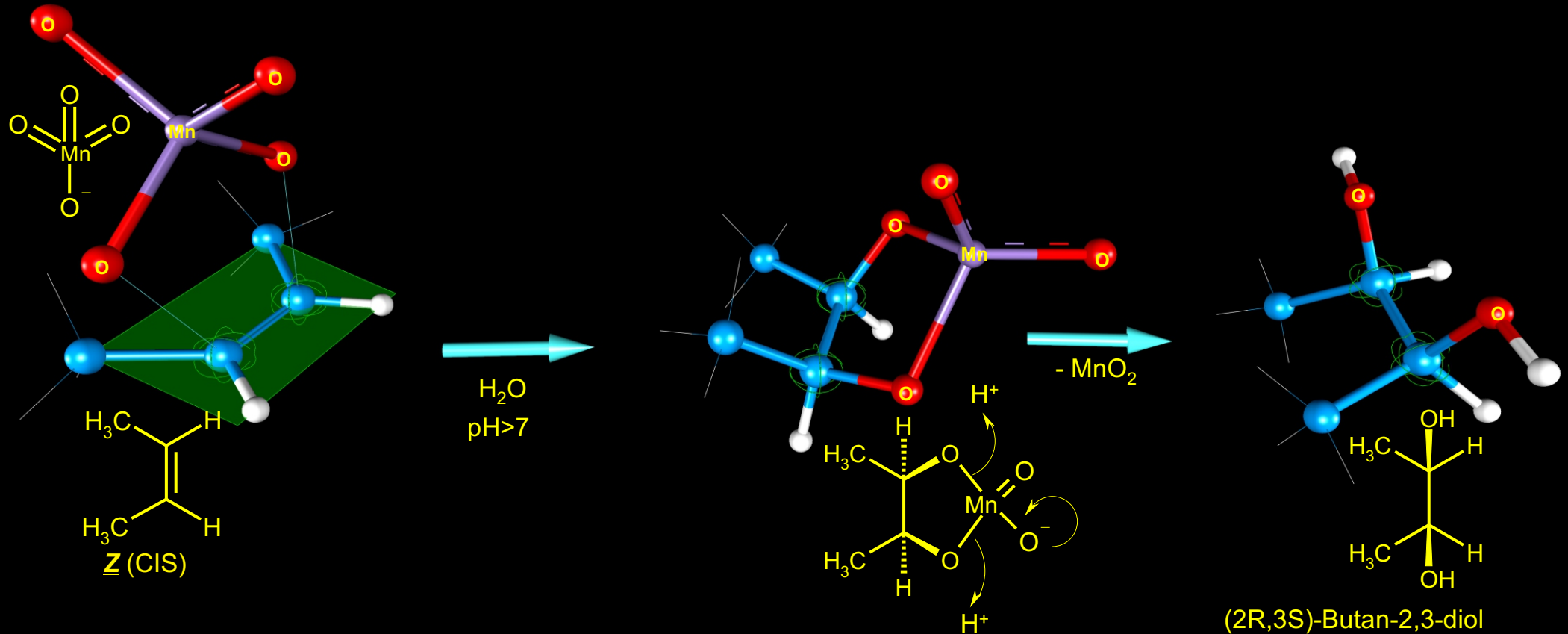
HIDROKSILACIJE ALKENA

REAKCIJA ALKENA U KOJOJ POSTAJU 1,2-DIOLI (VICINALNI DIOLI) OZNAČAVA SE KAO HIDROKSILACIJA ALKENA

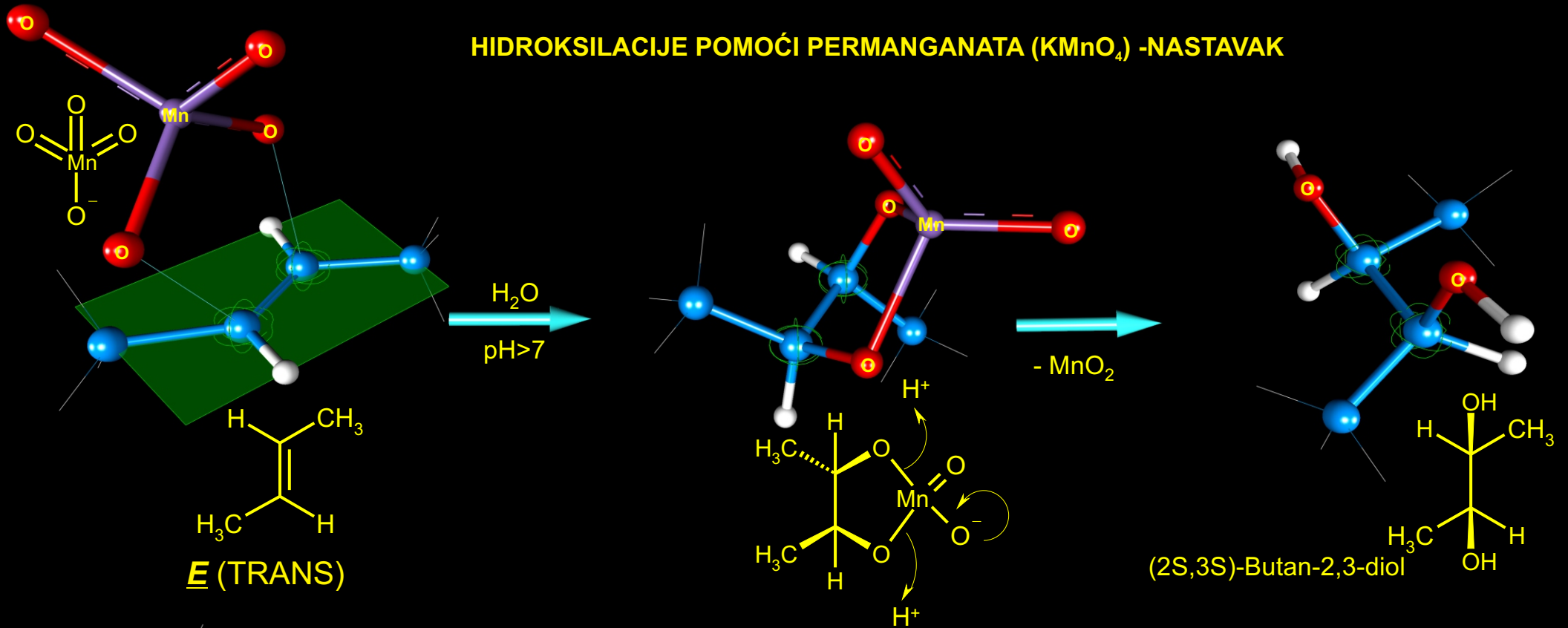

HIDROKSILACIJE POMOĆI PERMANGANATA (KMnO₄)

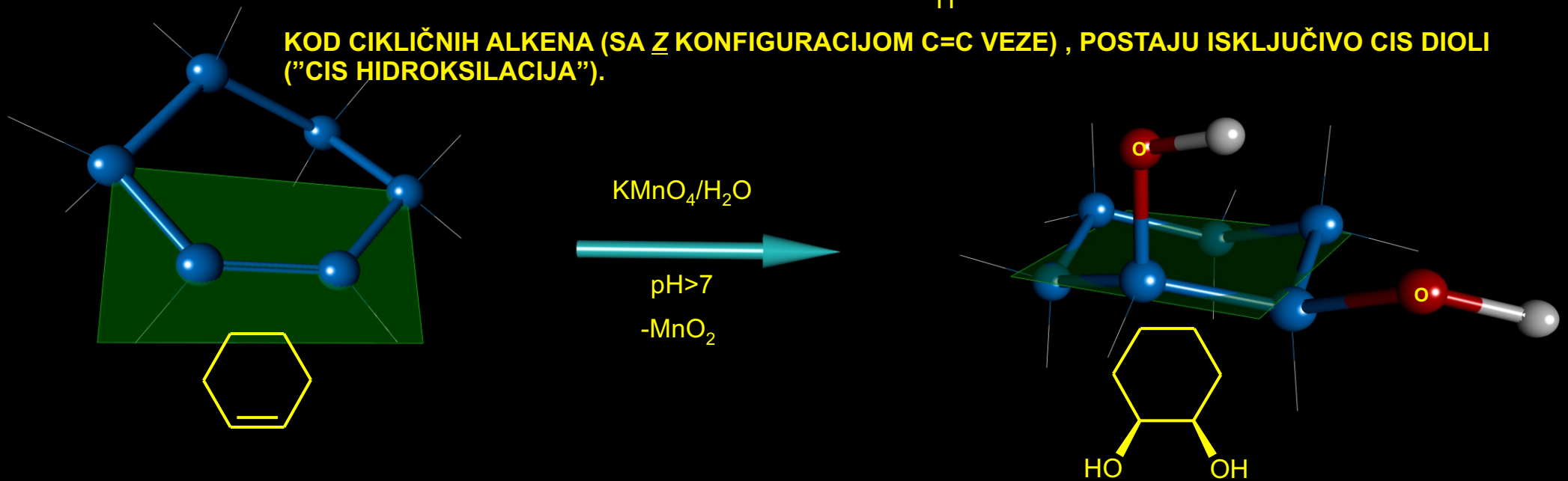
HIDROKSILACIJA ALKENA, U JEDNOJ FAZI, POSTIŽE SE DEJSTVOM ALKALNIH RASTVORA PERMANGANATA (KMnO₄/H₂O, pH~9-11). KAO INTERMEDIJER POSTAJE NESTABILNI CIKLIČNI ESTAR MANGANA ČIJIM SE SPONTANIM RAZLAGANJEM FORMIRA DIOL (I TALOŽI MnO₂). REAKCIJA JE STEREOSPECIFIČNA, JER SE HIDROKSILNE GRUPE UVEK UVODE SA ISTE STRANE RAVNI DVOSTRUKE VEZE (**SIN**) ŠTO ZNAČI DA IZ Z ALKENA POSTAJE SAMO JEDAN DIJASTEREOIZOMERNI DIOL, A IZ E IZOMERA ISKLJUČIVO DRUGI DIJASTEREOIZOMER.

HIDROKSILACIJE POMOĆI PERMANGANATA (KMnO₄) -NASTAVAK

KOD CIKLIČNIH ALKENA (SA Z KONFIGURACIJOM C=C VEZE) , POSTAJU ISKLJUČIVO CIS DIOLI ("CIS HIDROKSILACIJA").

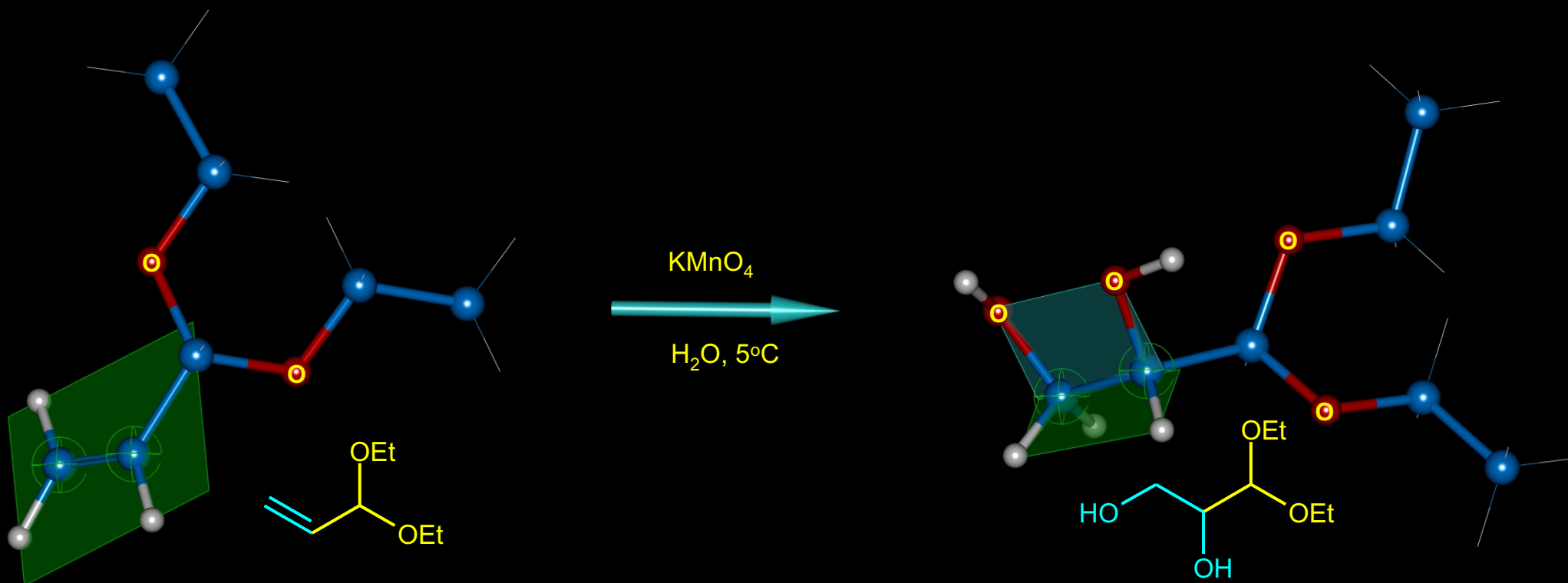
HIDROKSILACIJE ALKENA POMOĆU PERMANGANATA - PRIMERI

PERMANGANAT JE VEOMA JAKO I RELATIVNO NESELEKTIVNO OKSIDACIONO SREDSTVO, STOGA SE OSETLJIVI ILI TEŽE PRISTUPAČNI ALKENSKI SUPSTRATI REĐE HIDROKSILUJU NA OVAJ NAČIN.

PRINOSI HIDROKSILOVANOG PROIZVODA NAJČEŠĆE SU <50%.

KAKO JE OKSIDACIONI POTENCIJAL PERMANGANATA SLABIJI NA VIŠIM pH VREDNOSTIMA, OVAJ REAGENS ISPOLJAVA VEĆU SELEKTIVNOST U ALKALNOJ SREDINI (POSTAJE MANJE SPOREDNIH PROIZVODA).

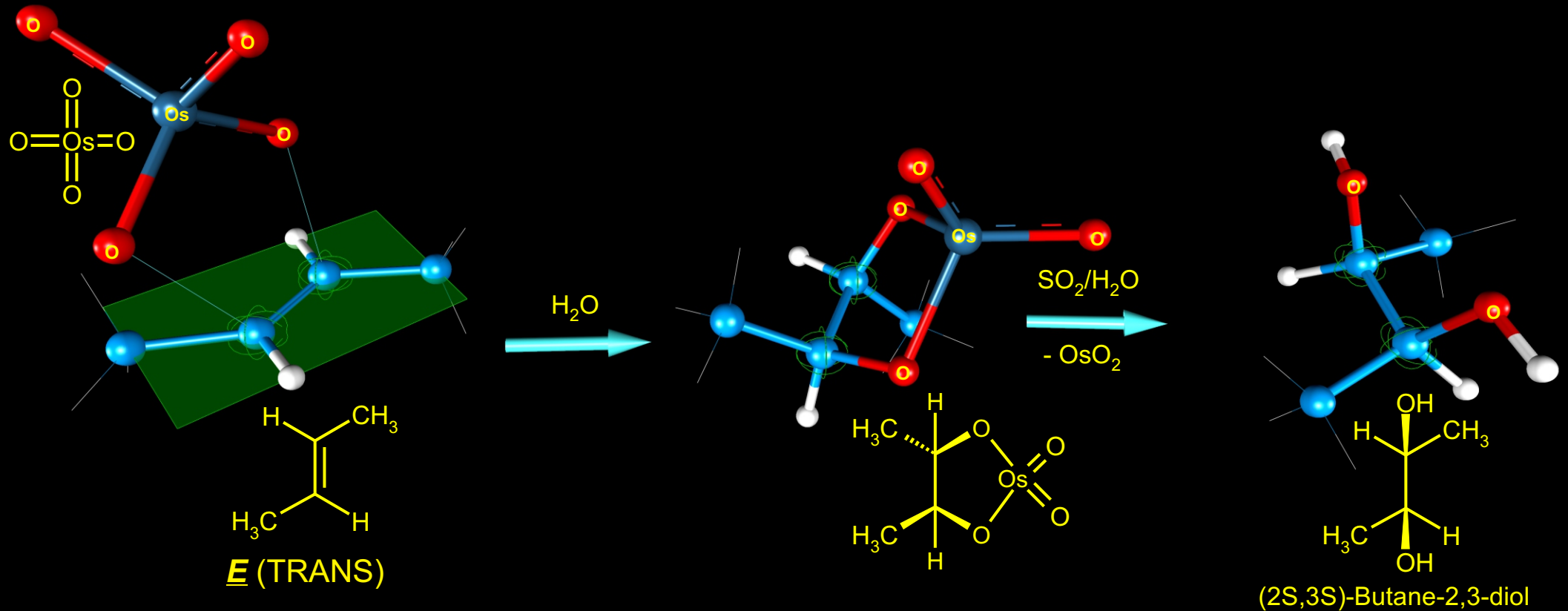
HIDROKSILACIJE POMOĆU MnO_4^- UOBIČAJENO SE IZVODE U DVOFAZNOM SISTEMU VODA/ALKEN, PRI pH VREDNOSTIMA 9-11.

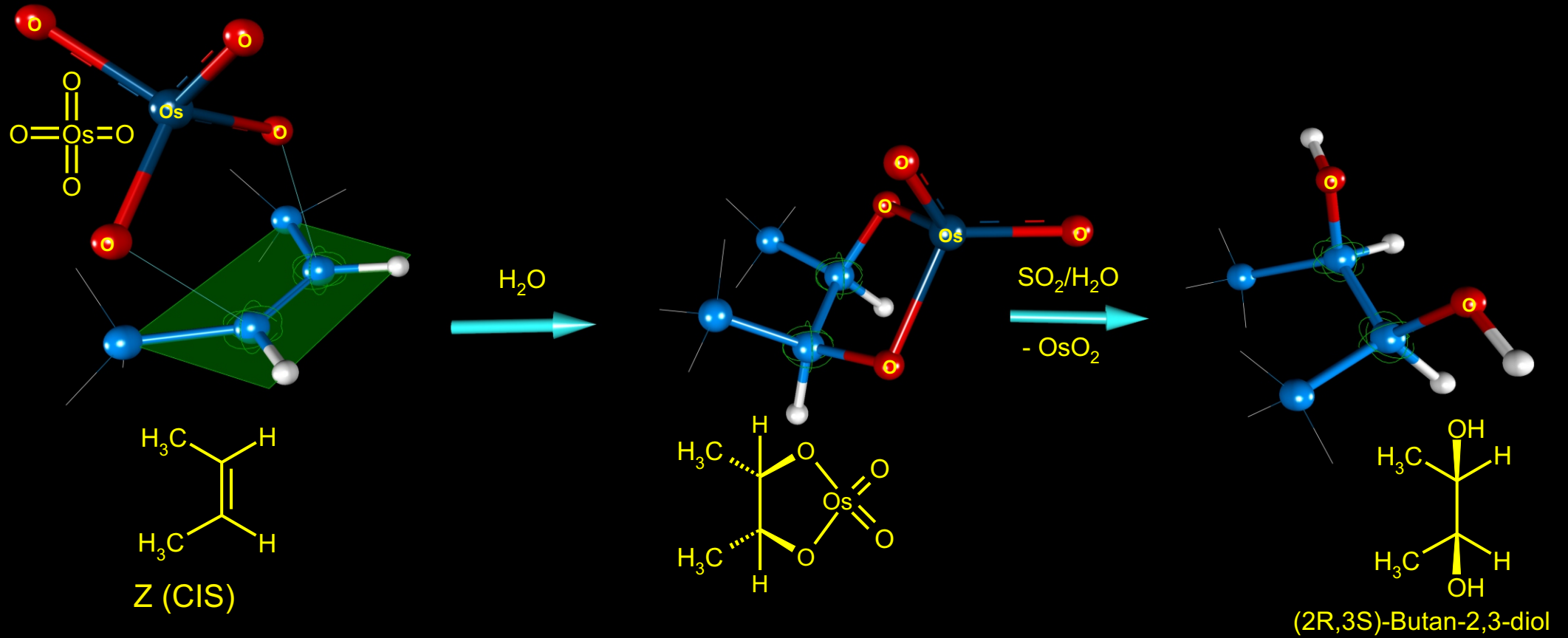
HIDROKSILACIJE POMOĆI OSMIJUM-TETROKSIDA (OsO_4)

HIDROKSILACIJA ALKENA TAKOĐE SE POSTIŽE I PRIMENOM OSMIJUM TETROKSIDA (OsO_4) KOJI SPORO ALI SKORO KVANTITATIVNO REAGUJE SA ALKENIMA, PRI ČEMU POSTAJU STABILNI, CIKLIČNI OSMATNI ESTRI. RAZLAGANJEM OVIH INTERMEDIJERA (NPR. POMOĆU Na_2SO_3 I DR.) IZOLUJU SE 1,2-DIOLI U VISOKIM PRINOSIMA (>90%).

I OVA REAKCIJA JE STEREOSPECIFIČNA NA ISTI NAČIN KAO I HIDROKSILACIJA POMOĆU KMnO_4 , JER SE HIDROKSILNE GRUPE UVODE SA ISTE STRANE RAVNI DVOSTRUKE VEZE (*SIN*). DAKLE, IZ Z ALKENA POSTAJE SAMO JEDAN DIJASTEREOIZOMERNI DIOL, A IZ E ALKENA ISKLJUČIVO DRUGI DIJASTEREOIZOMER.

HIDROKSILACIJE POMOĆI OSMIJUM-TETROKSIDA (OsO_4) - NASTAVAK

HIDROKSILACIJE ALKENA PREKO EPOKSIDNIH INTERMEJERA

ALKENI REAGUJU SA PERKISELINAMA (R-COOOH) PRI ČEMU POSTAJU EPOKSIDI KOJI SE LAKO IZOLUJU (REAKCIJA JE OPŠTEG KARAKTERA). MEĐUTIM, U NEKIM SLUČAJEVIMA, POSTALI EPOKSIDI SPONTANO REAGUJU DALJE, PODLEŽU NUKLEOFILNOM NAPADU VODE I NASTAJU 1,2-DIOLI KAO KRAJNJI PROIZVOD.

ZBOG REAKCIONOG MEHANIZMA (PREKO EPOKSIDNOG INTERMEJERA), HIDROKSILACIJA C=C VEZE SE VRŠI ANTI, ŠTO USLOVLJAVA DRUGAČIJU STEREOHEMIJU U ODNOSU NA DIOLE SINTETISANE SIN HIDROKSILACIJOM. TAKO HIDROKSILACIJOM CIKLIČNIH ALKENA UVEK POSTAJU *trans* DIOLI.

